

5.m.

5

L. eleg. m. 235

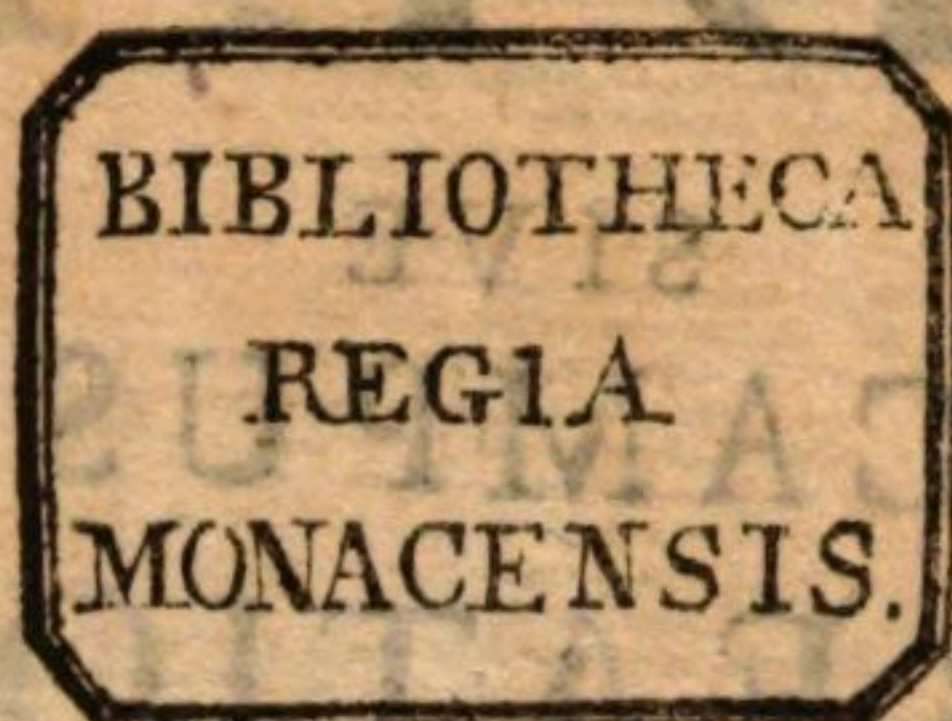
DEMOCRITUS RIDENS.

SIVE
CAMPUS
RECREATIONUM
HONESTARUM

Cum
EXORCISMO
MELANCHOLIÆ.

AUGUSTÆ VINDELICORUM,
Sumptibus IOANNIS JACOBI LOTTERI
Hæredum, M D C C L I V.

AUGUSTE KUNDELICORUM,
Sampsonis IONNIS JACOBI LOTTERI
Hartebum, MDCCCLV.

B
A

DEMOCRITUS LECTORI.

Quoniam vidi, & scio multos sibi sapientes videri, & tamen insipientia sua oleum & operam plerumque perdere: ideo ex latebris & umbris meis redire in conspectum aliquando volui, & mei non similibus suam ostendere sapientiam: ut videant me non frustra videre, sed videnda proponere, non nugas illicitas, sed docentia veritatem & sinceritatem, ad cavendum vanitatem attendite qui lepidi, & lepidis honeste utimini; qui vero melancholici estis, ex a me adductis recreationem capientes, mentem sanam sequimini, quoniam semper verum est: ridentem dicere verum, quis vetat? *Vale.*

Oleum & opera perdit.

Mercator quidam judici vas oleo plenum donaverat, demerendæ gratiæ causa, quod cum adversarius ejus rescivisset, eandem ob causam porcum bene pinguem Judici offert, atque hoc munere litem vincit, conquerenti ea super re priori, & donum suum objicienti, respondit Judex, meminisse se liberalitatis ipsius, sed suam

irrupisse in domum suam, & vas fregisse, atque ita cum oleo operam quoque perdidisse.

Gratia Principum instabilis.

Idacus Arias, Cubicularius Joannis Regis Castiliæ, magna apud Dominum gratia, in familiari fermone, aliis aliud eligentibus semper solitus est clavum optare, quo instabilem magnorum Principum gratiam affigeret, ne facile posset avolare.

Pulvinar debitoris.

*Q*uidam multo ære alieno gravatus, nihilominus quiete, & hilariter vivebat, rogatus tandem ab aliquo creditorum ut sibi pulvinar donaret, in quo tam placide, sine omni molestia quiesceret, *Ego*, inquit, *quovis in lecto secure dormio: curam enim & vigilias pignoris loco relinquo iis, a quibus nummos mutuos sumo.*

Novus Orpheus.

*Q*uidam cum ad ostium nobilis Puellæ fidibus luderet, ingruente jam nocte ut fieri ab amatoribus solet, petitus est lapidibus a famulis domesticis, jussu virginis amores ejusmodi aspernantis, itaque fuga salutem quærere coactus, cum postridie in corrivales harum rerum confcios incidisset, ut jocum joco elideret, *Orpheum*, inquit, egi, in nocturna comædia; nam lapides & saxa sequuntur ludentem.

Purgatio loculorum.

*Q*uidam taxillos luforios, non ineleganter comparabat pilulis medicis, nam quemadmodum

modum per has purgatur stomachus & intestina, ita per illos evacuantur loculi, & arcæ etiam plenissimæ.

Pictura probrosa.

IN Clementis VII. Summi Pontificis sacellum Michael Angelus celeberrimus pictor extremum judicium, atque inter damnatos nescio quem Cardinalem sibi invisum depinxerat. Papa rem aut non animadverterat, aut artis causa dissimulabat, itaque adit Pontificem Cardinalis, rogatque; ut probrosam in se picturam tolli jubeat, cui mox Pontifex, si in purgatorio foret, habere se remedium, ex inferno neminem posse liberare.

Hæresis pila.

CArolus V. Cæsar apud Cardinalem Granvelanum in familiari fermone solitus est hæresin Germanicam comparare pilæ, quam si putes in terra conquiescere, mox alio atque alio loco resilit in sublime, nusquam quieta.

Ingenium pictoris.

ANtverpiæ mercator quidam depingi se curaverat, duodecim aureos Magistro pollicitus, si picturam ex arte, & sibi quam simillimam confecisset, opere diligenter perfecto cum mercatorem promissi pœniteret, negat picturam sibi similem, atque adeo aureos non numeraturum, advertit dolum pictor. Recepta igitur tabula hunc astum excogitat: Capiti mercatoris quem in tabella expresserat cucullum & nolas morionis instar appingit. Atque ita in officina sua cum

hoc fatui habitu loco primario venalem exponit. Itaque in eo schemate agnitus facile a transeuntibus mercator, (ut erat per urbem notissimus) redimendo ludibrico coactus est non modo picturam constituto pretio, sed insuper appictum morionis habitum nova pecunia emere, ita dolo dolo elusus.

Qualis Uxor ducenda.

DEmosthenes rogatus aliquando qualem Uxorem ducere oporteret? Respondit *divitem*, ut te sustentet; *Nobilem* ut ornet; *Juvenem*, ut serviat; *Formosam*, ut placeat; *Pudicam*, ne te fallat.

*Quam sis ducturus teneat P. quinque puella,
Sit pia, sit prudens, pulchra, pudica, potens.*

Utilitas studiorum.

Julius II. solitus est dicere, Doctrinam in homine ignobili esse argentum, aurum in Nobili, in Principibus margaritas & gemmas præstantissimas.

Quæ ad bellum necessaria.

Carolus V. Imperator tria ad bellum gerendum requirebat, pecuniam, commeatum, milites, & si quo eorum carendum foret, ante omnia bonos milites optabat, cum quibus cætera sperabat facile se inventurum.

Pecunia potior fide.

Simon Kronoch Florentinus Mercator, loco signi quo officinæ & ædes dignoscuntur, ignem, & in eo libros aliquot ardentes pingi iusserat;

ferat; idque eo consilio, ut si quis emptor advenisset sine præsentī pecunia, mox responderet, libros suos, in quos debita referret, igne absumptos ut pictura ostenderet, atque adeo nihil posse nisi pretio præsentī vendere.

Quæ maxima felicitas.

Augustinus Nyssus vir celeberrimus & doctissimus, cum in ædes ipsius milites aliquot Hispani collocati essent, atque illi, ut in præsiidiis sit, militari licentia fusdeque omnia raperent, agerentque; tandem in sermone familiari apud Carolum V. rogatus, quæ maxima esset in hoc mundo felicitas, nullos, inquit, domi milites Hispanicos habere. Cujus responsi libertas ita placuit Cæsari, ut mox eum invisīs hospitibus liberaret. Nullus dubito, quin nostrates Rustici & Cives, qui omnium nationum militibus hodie plus nimio gravantur, idem cum Augustino sentiant.

Qui in hoc mundo fortunatissimi.

Reges & Moriones in hoc mundo nescio quis felicissimos esse affirmabat; illos propterea, quod, quidquid animo collibitum esset, id etiam consequi possent, hos quoniam miseriarum & periculorum hujus vitæ sensum nullum haberent, atque ideo sine cura & anxietate viverent. Meo sane judicio is erit felicissimus, qualiscunque is tandem sit, qui se infelicem esse aut nescit aut non credit: nam talis quisque est, qualem se esse putat.

Pedes in lingua.

Alphonfus Rex rogatus aliquando, cur, qui podagra laborarent, essent ut plurimum

loquacissimi, *nihil mirum*, inquit, *quoniam celeritas, quæ antea in pedibus consistebat, vi morbi pulsa se recepit in linguam, ita, cum pedibus non possunt, lingua deinceps ambulant.*

Scopuli poculorum.

Dominicus Incognitus non minus celebris Professor, quam potator, in more positum habebat, ut antequam exiret domo haustum faceret, hunc in finem disposita erant per mensam, quam necessario transibat, pocula aliquot mero plena; Transiens ergo Incognitus, *quis*, inquit, *tot scopulos sine naufragio prætereat*, mox omnia siccabat.

Honorarium Alchimistæ.

LEoni X. Alchimista quidam librum dedicaverat de arte aurum conficiendi, cum ergo honorarium amplissimum speraret, & eam ob causam Papam continuo affectaretur, tandem Pontifex crumenam bene magnam homini donat, nempe ut quoniam aurum ipse sibi posset conficere, haberet quo illud recondideret, ita hic spe sua utrobique frustratus est.

Epitaphium Semiramidis.

REgina Semiramis sepulchro suo inscribi iusserat hunc in modum: Si quis Regum pecunia indiget, aperiat hunc tumulum, & capiat quod satis est: hac epigraphe lecta, Rex Darius aperiri sepulchrum jubet, sed loco thesauri, quem se reperturum speraverat, hæc verba incisa reperit, nisi te insatiabilis avaritia adegisset, certe mortuos non turbares.

Par pari.

CArolus V. Cæsar rogabatur aliquando ab Hispano, ut Germanis militibus gravis edicto crebras computationes prohiberet, cui respondit Cæsar, hoc quidem interdicto tantum efficiam, atque illo quo Hispanos meos jam dudum a furtis & rapinis conor abstertere, innuens utrobique se operam perdere.

Verba adulatorum.

Rex Demetrius dicere solebat, detractorum & adulatorum verba, ventris flatui, (Venia sit verbo) sibi persimilia videri, nam nihil referre quo ostio, per posticum, aut anticum spurcicies effluat.

Cruces Palatinæ.

CUM Spinola Anno 1622. in Palatinatum duceret, essentque in exercitu ipsius complura vexilla crucibus Burgundicis insignita, ait non nemo, Palatinos hætenus in Crucem non credidisse utpote bonos Calvinii & Bezæ discipulos; at jam sensuros Crucis contemptæ vindictam, adeo ut ne Cruciatum quidem (nummi id genus est) in arcis suis retenturi sint.

Majus periculum a Vulpe quam a Leone.

CArbo, Dux Romanus, in eo bello quod contra Sullam gessit, solitus est dicere, sibi rem esse non modo cum ferocissimo Leone, sed multo magis cum callida vulpe, atque hanc se magis timere quam Leonem, nam hujus omnis vis in aperto est, ac proinde facile caveas, vulpinas fraudes difficile deprehendas.

Uxorem duxi, libertatem vendidi.

Quidam magnopere gloriabatur, quod uxorem admodum opulentam duxisset, cui alter, An tu ignoras fatue, inquit, quod per idem ostium, quo dotem pretiosam intromisisti, libertatem amiseris. Magna dote libertas venditur, & pretium dotis putat mulier, ut imperet.

Quomodo fugienda paupertas.

Quatuor sunt quibus evitatis facile egestatem vitabis, familiaritas puellarum, frequentia convivia, Lusus alearum, & ante omnia otium, nam Dii laboribus omnia vendunt.

Unum plus quam Septem.

A Fabro ferrario aliquando eleëmofynam petebat studiosus quidam, non ita pridem Magister artium promotus, rogatus igitur a Fabro, qualis esset, & cur non etiam artem aliquam, uti ipse, addisceret, unde victum honeste quærere posset. Quin imo, inquit alter, jam Septem artium magister factus sum; O te miserum, respondit Faber, qui cum Septem artibus mendicare debeas! unam ego didici, hanc, quam vides, ferrariam, cum hac, me, uxorem, liberos & totam familiam sustento.

Imperium Romanum comparatum Testudini.

Legatus quidam Turcicus cum in aula Regis Galliarum quemdam vidisset testudine optime ludentem, animadvertisset interim eundem multum temporis adhibere, priusquam chordas in concordiam componeret, sæpe quoque frangi

gi aliquas aut resilire, induxit ille Turcicum fidicinem, qui novo instrumento duarum tantum chordarum, concentum Mauricum & Symphoniam non inelegantem edebat. Cantu absoluto ait Legatus Testudini sibi simile videri Christianum imperium, in quo totidem capita sint quot chordæ, & fane plurimum temporis ad componendam concordiam requiri, hæc ubi inventa sit, periculum esse, ne chorda aliqua aut frangatur aut refiliat, atque ita tota melodia perturbetur.

Petitio argute elusa.

THemistocles Princeps Atheniensium ab Andriis pecuniam petebat, futuri belli subsidium, conclusurusque petitionem omnino, agebat, se confidere numerandam pecuniam, cum duo validissima adferret nomina *Suadelam* & *Necessitatem*, negant nummos Andrii, nec posse fane refragantibus maximis item ejus Insulæ numinibus *Inopia* & *Impotentia*.

Octo virtutes Cardinales, & totidem vitia capitalia.

ANdreas Mantineus nobilis in Italia pictor jussu Innocentii VII. septem virtutes Cardinales & his opposita totidem vitia depinxit, opere absoluto, ut pungeret Pontificem non satis hætenus largum laborum remuneratorem, si placeret, agebat Pontifici, habere se octavum quod appingeret, *Ingratitudinem*; Ictum sentiens Papa, placet, inquit, sed memineris & virtutibus octavam adjungere, *Patientiam*.

Quinta essentia boni Principis.

CAroli V. Imperatoris vulgatissimum fuit Apophthegma; cunctatio anima est consilii, celeritas executionis, utraque simul juncta, Quinta essentia boni Principis.

Rex hospes villici.

PHilippus II. Rex Hisp. ex itinere in domum Rustici diverterat, atque ibidem ingruente maxima tempestate pernoctare coactus est: apponit Villicus in cœnam quæ habebat, admodum sollicitus quomodo tantum hospitem tractaret. Mane Rex advocato villico & actis gratiis jubet ut a se aliquid vicissim petat, libenter se ei gratificaturum. Tum Charascus; id erat villico nomen, Deum, inquit, precor, ut te quidem diu in hac vita incolumem conservet, mihi vero eam det gratiam, ut alter alterum post hac amplius non videamus.

Temeritas Juvenilis.

Romæ nobilis adolescens & non vulgaris doctriinæ, hoc vitio laborabat, ut quacunque de re sententiam suam subito, ut mos est ejus ætatis, & sine consideratione proferret, id cum multi reprehenderent, Cardinalis Polus, non vos intelligitis, inquit, eruditionis etiam pauxillæ in juvenum animis eam vim esse, quæ multi in dolio, cum fervet ebullitque, ut nisi spiramenta laxes vasa omnia frangat.

Ridicula consolatio.

SCripserat nescio quis amicus ad Cardinalem Polum consolatorias, multis præter rationem inepte

inepte congestis rationibus, quas perlegens Cardinalis, fane, inquit, aptissimæ sunt ad consolandum hæ litteræ, quas nemo sine risu facile legerit.

Quid in hac vita optimum.

CAtharina Hispaniæ Princeps, & uxor Henrici VIII. Angliæ Regis, postea ab ipso per injuriam matrimonio expulsa sæpe solita est ad amicos dicere, nec nimis adversam in hac vita fortunam, nec nimis prosperam a Deo Immortali petendam. Si tamen alterutrum eligendum sit, malle se fortunam miserrimam quam felicissimam, afflictis enim ut sæpe non adessent solatia, ita semper fere felicibus desit bonamens, & recta ratio.

Spes in Deo.

IN eo prælio quo Sebastianus Lusitaniæ Rex a Mulei Moluco Mauritaniæ Rege profligatus atque occisus fuit, perditis jam rebus cum Christophorus Tavora Architribunus quasi desperabundus exclamasset, o Rex! o Domine mi, quid jam auxilii superest? Rex solita in Deum confidentia plenus, *Cæleste*, inquit, *si digni simus*,

Haud paulo post cum idem Tavora Mauritanos confestim in Regem irruentes videret, rogaretque ut sibi enssem traderet, ne de eo erepto barbari gloriarentur. Non est, inquit, regis libertatem nisi cum ipsa vita amittere.

Fraterni amoris exemplum.

AAno Domini 1579. navis Hispana ad promontorium bonæ spei naufragium fecerat, supererat lembus unus quinquaginta fere hominum capax,

capax, in hunc præfectus illico defiliens, jubet cæteros inter se de lembo fortiri, erant autem naufragorum quingenti circiter, inter cæteros quibus fors faverat erat juvenis quidam cœlebs; habebat is in eadem navi fratrem natu majorem & aliquot jam liberorum patrem, huic sortem defert, rogatque se lembum conscendere, diu cunctatus, tandem amoris fratris obsequitur; interim naufraga navis in conspectu reliquorum dehiscit, arripit in eo periculo quisque quod potuit, & ecce admirabilem Dei providentiam, Juvenis ille dolium nactus, eique placide insidens divina haud dubie manu, primus omnium in portum feliciter invehctus est.

Rara avis bona mulier.

MEssinæ in Sicilia quidem conjectus erat in vincula, quod quinque uxores omnes vivas adhuc duxisset in matrimonium, interrogatus eo super scelere a Judice; Ego, inquit, experiri volui an inter tot unam bonam reperire possim, cum qua reliquum vitæ exigerem. Certe, respondit Judex, vereor ego ne tu talem in hac vita reperias, itaque suadeo tibi, ut eam quæras in altera, atque ita hominem capite plecti jussit.

Imitari facilius quam invenire.

Christophoro Columbo, qui primus admirabili audacia solertiaque orbem terrarum circumnavigavit, quidam super cœnam objecerat, non ita sibi magnum videri id factum, potuisse & alios idem præstare, si rebus ad id iter necessariis instructi fuissent; Columbus dissimulato
hoc

hoc sermone accipit ovum e patina, rogatque num id aliquis super mensam erectum sine omni fulcimento possit statuere. Negantibus reliquis, Columbus alliso ad mensam ovi acumine ut modice & æqualiter frangeretur, ovum ipsum in mensa collocat. Risere circumstantes, tum Columbus, nemo, inquit, vestrum jam est qui hanc artem nesciat, cum ego docuerim, certe & multi post me Oceanum tentaturi sunt, & fortasse etiam me felicius, nunquam tamen id facturi nisi ego præcessissem, ita facilius est inventa imitari, quam invenire quod alii imitentur.

Lis de Uxore.

Martinus Guerre Tolosanus uxorem duxerat juvenculam, deinde in militiam profectus, ea domi relicta abfuit fere per decennium. Elapsis annis octo circiter, quidam Arnoldus Tibius Martino per omnia similis, ejusque commilito, atque adeo arcanorum ipsius conscius, ad uxorem ejus adit ac se pro Martino venditat; facile mulier decepta est viri similitudine, postquam ergo biennium circiter simul vixissent & prolem etiam suscepissent, revertitur Martinus Guerre, & uxorem repetit; Re diu coram judicibus ventilata tandem Martinus agnitus uxori restituitur, alter in furcam actus dignum imposturæ suæ præmium recipit. Acta res est in Curia Tolosana, Anno MDLIX.

Virgilii Focus in Cæsarem.

Virgilius poeta cum apud Cæsarem Augustum in magno honore esset, atque ei quotidie jussu principis panes præberentur gratis, tandem
in

in familiari apud Cæsarem sermone, cum roga-
ret Augustus qua se familia, & quibus majori-
bus ortum arbitraretur; Pistoribus respondit Ma-
ro, ut qui a te hætenus nihil nisi panes accepe-
rim, placuit Jocus Cæsari, atque ideo libera-
lior deinceps in Virgilium fuit.

Par pari.

TAbellio quidam iter per pagum faciens, ca-
nem hianti in se rictu irruentem præferrato
scipione per jugulum transfixit, accusatus ea de
re a Villico apud Prætorem objurgatusque cur
non potius inversa scipionis parte canem a se a-
movisset, non sane inquit, nam & ille præpara-
to morfu atque exertis dentibus me invadebat.

Luna Dimidiata.

Alvarus de Luna inter Magnates Hispaniæ
haud postremus pro insignibus utebatur Lu-
na dimidiata, his apud parietem pendentibus
quidam subscripsit hæc verba: *Nunquam plena.*
Alvarus non intellecto sensu hominem ad se vo-
cat, & rogat quid sibi verba illa subscripta vel-
lent, respondit alter, nihil est quod tu magis
optaveris: An tu nescis Lunam cum plena est
statim decrescere, ita ego te semper crescere,
nunquam decrescere volui.

Homo vitreus.

Thomas Rotarius a puella quadam philtro a-
matorio ita intoxicatus est, ut cætera, ra-
tionis & mentis bene compos, uno phantasiæ vi-
tio corriperetur ut se totum vitreum putaret,
itaque cum sibi necessario foras prodeundum ef-
set,

set, incedebat per medios vicos ne tegulæ aut prætereuntis alterius incurfu frangeretur, tandem cum a Magnate quodam Hispaniæ postularetur, neque modum sciret, quomodo perducere eo sine læsione posset, ipse enim erat in Gallia, excogitatus est modus ab amicis, ut videlicet una cum vasis vitreis & Cristallinis stramine, & fœno circumvolutus, ut fieri solet, in Hispaniam veheretur, totum fere biennium laboravit eo morbo, atque interea multa prodidit acute sane & ingeniose dicta, donec tandem a Religioso Hieronymitano curatus est.

Phantasiæ absurdæ.

INcredibile est quid non sibi persuadeat Phantasia hominis corrupta: fuit quidam qui se mortuum crederet, ac propterea ab omni cibo potuque abstinebat, tandem cum nulla ratione cibum vellet sumere, persuasum est homini etiam mortuos comedere. Eam in rem apparatus in mortuale convivium occlusis circa fenestris, panno nigro vestiuntur parietes, mensa in medio triclinii opiparis dapibus instruitur, mox prodeunt personata cadavera, servi & famuli domestici, omnes longo lineo amictu in similitudinem defunctorum compositi; discumbitur, estur, potatur strenue, sed cuncta summo silentio transacta ut vera cadavera crederes. Hæc conspicatus ex angulo alter ille non jam amplius dubitat, quin mortui comederent, itaque, ut erat famelicus, adjungit se sodalibus, atque una cum ipsis cibum capit, & haud multo post ex morbo convaluit.

Mendicus gloriosus.

MAuritus quidam, qui humili loco natus virtute & doctrina ad Parisiensem postea Episcopatum evectus est, cum litteris adhuc operam daret, & victum mendicando colligeret, nunquam voluit stipem accipere a prætereuntibus eo pacta, ut ne Episcopus unquam Parisiensis fieret, nam ita nonnunquam ob summam diligentiam vexabatur a consodalibus; Igitur hac addita conditione stipem quantumvis liberalem generose respuebat. Res hæc tum quidem derisa, procedente tempore in Præfagium vertit, ubi revera ad Episcopatum provectus fuit.

Cicero ambiguus.

IN bello civili quod Cæsar & Pompejus uterque contra Rempublicam pro principatu gessit, cum se cives in partes dividerent; prout quisquis Pompejo vel Cæsari amicus erat, diu Cicero ambiguus hæsit, cumque ea super re rogaretur ab amicis: Quem fugiam, inquit, scio, quem sequar nescio, quasi diceret utriusque victoriam Reipublicæ perniciosam fore, neque magis Cæsarem quam Pompejum contra libertatem Patriæ pugnare.

Jurisperitus indoctus.

Idem Cicero cum C. Popilium: qui Jurisperitus haberi volebat cum esset indoctissimus, in controversia quadam testem citasset, atque is respondisset, se nihil scire, tum Cicero, certe, inquit, non puta quod te de jure interrogem.

Pro-

Probrum retortum.

Metellus Patricius ut ignobilitatem Ciceroni homini novo objiceret, rogavit eum aliquando quis pater ipsius fuisset, tum Cicero, hoc tu, ait, matrem tuam interroga. Tunc enim Pater incertus est cum mater est prostitutæ pudicitiae, qua infamia non parum laborabat Mater Metelli, sic convicium regeſtum in Authorem.

Victor Victus, & Victus Victor.

Demoſthenes ſummus Græciæ orator cum a quodam conviciis peteretur in publico foro; committor, inquit ad circumſtantem populum, in certamen in quo ſi victus fuero, vicerò: ſi vicerò victus ſim, innuens eum in convitiis victoriam reportare qui in ſpeciem victi tacuerit.

Pænitentia pretioſa.

Demoſthenes cum aliquando Laidis nobilis ſcorti amore captus Corinthum navigaſſet, atque illa pro unica nocte magnam auri vim, videlicet decem drachmarum millia (ſunt fere mille aurei noſtrates) ſtipularetur, deterritus magnitudine pretii, dixiſſe fertur: *Non tanti emo pænitere.*

Sponſus ſenex.

Cicero jam ſenex objurgatus ab amicis quod homo ſexagenarius puellam virginem duxiſſet in matrimonium, exſpectare, inquit, cras enim erit matrona.

Consul unius diei.

CAninius Revilius cum uno tantum die Consul fuisset, jocularus est Cicero vigilantiorē Consulem Romam non habuisse, nempe qui toto suo consulatu somnum non vidisset.

Medium majus quam totum.

Quintus Cicero Marci frater in provincia, quam rexerat, imaginem suam a capite ad pectus ingentibus lineamentis efformari curaverat, erat autem staturæ pusillæ, id cum forte præteriens vidisset M. Tullius, frater, inquit, meus dimidius major est quam totus.

Idem cum Lentulum generum suum exiguæ staturæ hominem prælongo gladio videret accinctum: Quis, inquit, alligavit generum meum gladio?

Arcanum gubernationis.

Dionyfius Siciliae Tyrannus reprehensus ab amicis quod honore dignaretur cæterisque præferret hominem improbum: populoque in-
visum: Satius est, inquit, ut populus illum quam me oderit: ita & hodie multi principes inter instrumenta gubernationis, & munera odiosa libenter adhibent ministros subditis in-
visos, ut odia ipsis principibus debita, in Ministris expirent.

Sacrilegium joco excusatum.

Idem magni ponderis aureum amictum Jovi Olympio detraxerat, quo eum Hieron ex manubiis Carthaginienfibus ornaverāt, proque detracto auro, laneum illi pallium injecit cum hoc cavillo:

cavillo: aureum amiculum æstate grave est, hyeme frigidum, laneum ad utrumque anni tempus accommodatius est.

Epidauri cum Æsculapio barbam auream detraxisset, negavit decorum esse, filium barbatum videri, cum pater Apollo imberbis sit.

Idem cum ex fanis pæne omnibus, aureas pateras, coronas & cætera deorum ornamenta abstulisset, perabsurdum ait videri, nolle accipere dona a Diis ultro porrigentibus, a quibus quotidie bona flagitamus, allusit ad simulacra quæ manibus in modum offerentium, dona ista tenebant.

Vindicta Regia.

IN Artaxerxem Regem quidam ex infima plebe multa licenter & contumeliose effuderat, quem Rex ita ultus est, ut ei per tribunum militum denunciaret, licere ei in Regem quæ vellet, dicere: sibi vero in illum licere quæ vellet, & dicere & facere.

Etiam hosti non maledicendum.

MEmnon præfectus exercitus Darii Regis in eo bello quod gessit contra Alexandrum Magnum, militem quendam mercenarium, multa convitia petulanter jacentem in Alexandrum hasta percussit, dicens, ego te alo, ut pugnes adversus Alexandrum, non ut illi maledicas, maledicere enim scurrarum est, militum pugnare.

Nimia loquacitas.

CRates Philosophus cum haberet Aristonem discipulum multa temere & futiliter garrientem, fieri, inquit, non potest quin ebrius ebrio patre natus sis. Ebriorum enim est sine ratione de omni re fabulari.

Par pari.

Zeno Philosophus Cynico cuidam oleum ab ipso petenti negavit se quicquam daturum, rogatus causam, ait, impudentiam impudentia retundendam esse, cum enim proftet venale petere, esse par factum ejus qui, cum possit, nolit cedere.

Ex infortunio felicitas.

CRates mercator cum juxta Pyreum naufragium faceret omnium bonorum, relicta mercatura contulit se ad Philosophiam, itaque solitus est dicere, nunquam se melius navigasse quam cum naufragium fecisset, siquidem uno illo curis innumeris erat expeditus: Zenoni cum consulisset oraculum, quo modo vitam optime institueret, respondit oraculum: *Si mortuis concolor fueris.* Eo dicto ad studia Philosophiæ remissum autumant, studium enim & inedia pallorem conciliant.

Victoria damnosa.

PYrrhus Epirotarum Rex, bis commisso cum Romanis prælio victor, sed desideratis compluribus viris strenuis amicisque, si adhuc semel, inquit, ita vincimus, perimus. Innuens nimis damnosam esse victoriam aut potius cladem

dem nominandam, quæ strenuissimi **cujusque** cæde constaret.

Sic fuit in fatis.

CRates Thebanus cum servum in furto deprehensum cædi jussisset, atque is excusaret se & diceret, in fatis sibi fuisse ut furaretur. Quid ni, ait Crates, etiam in fatis fuerit, ut jam cædereris, sapienter innuens stulte admodum malitiam nostram in fatorum necessitatem conferri. Simillimum est illi quod Calvinianis in Anglia accidit.

Moderatio luxus.

Idem, cum reprehenderet quosdam luxuriose admodum & magnis impensis viventes, atque illi ita se excusarent, sumptum se facere ex eo quod abundabat. Quin imo, inquit, ne coquo quidem ignoscendum est, si salem aut piper immodice cibo inspergat propterea quod dicat se ejusmodi condimentis abundare. Nempe non ex rerum copia; sed ex usu & necessitate naturæ victus æstimandus est.

Solitarius.

Cleanthes conspicatus quendam ex amicis solum obambulare, & nescio quid intra se musitare, accessit hominem interrogavitque cum quo loqueretur? mecum, inquit alter. Tum Cleanthes; vide, ait, ne cum homine improbo loquaris.

Præstat stulte quam male agere.

Pythagoras rogatus ab Agrigentinis ut una cum ipsis Rempublicam eorum administra-

ret, & novas leges conderet; sed ille eam, ut deploratam, contemnens, secessit in templum Dianæ, ibique cum pueris ludebat talis. Circumstanti & admiranti populo. Hic, inquit, præstat tempus, quam vobiscum Rempublicam perdere.

Fortitudo Zenonis.

ZENO accusatus quod conjurasset in perniciem Nearchi Tyranni, cum in quæstionibus juberetur edere nomina conjuratorum, nominavit plerosque illi amicissimos, de his cum Tyrannus sumpsisset supplicium, rogaretque num quis superesset? tu solus, inquit, & cum dicto abscissam dentibus linguam in os tyranni expuit.

Concordia.

LEO Byzantius Sophista cum venisset Athenas ut populo tumultuanti concordiam suaderet, adscendit in suggestum, mox ipsa corporis specie risum populo movit, erat enim obesus ac ventre prægrandi, at ille nihil turbatus risu multitudinis, quin arrepta occasione; quid ridetis, inquit, Viri Athenienses, Uxor mihi est, me multo obesior, & tamen concordēs unus capit lectulus, discordēs ne tota quidem domus.

Judex sit sobrius.

MULIER quædam apud Philippum Regem causam egerat, cum ergo Rex temulentus sententiam tulisset adversus fœminam, atque illa animadverteret non Regis sed vini errorem esse: Provoco, inquit, mirantibus cæteris cum e consiliariis quidam interrogaret, ad quem ergo provoca-

vocaret cum Rex ipse judicasset, qui superiorem Judicem non agnosceret. Provoco, inquit, ad Regem sobrium. Excussit Regi muliebri convivium temulentiam, effecitque ut Rex præsentiore animo causam cognosceret. Mirari sic liceat non magis mulieris libertatem, quam patientiam Regis etiam in ebrietate tantam linguæ libertatem æquo animo ferentis.

Distantia veritatis a mendacio.

THales Milesius interrogatus quantum distaret a mendacio veritas, quantum, inquit, oculi ab auribus, sentiens ea demum esse indubitatæ fidei quæ oculis cernimus, rumoribus ac fabulis hominum haud tuto credi.

De umbra Asini.

DE gravibus Reipublicæ Negotiis differebat Demosthenes coram populo, sed is tædio, seu rerum, seu temporis cœpit fastidire perorantem atque obstrepere, tum Demosthenes facto silentio, hanc fabulam exorsus est: Adolescens, inquit, quidam æstate asinum conduxerat ab Athenis Megaram usque. Sole vero circa meridiem vehementer æstuante; uterque volebat subire umbram asini, sed alter alterum repellebat, hic dicebat, Asinum quidem conductum esse non umbram, alter contendebat, per conductionem & Asini & Umbræ jus sibi factum, atque hæc locutus descendit e suggestu, sed populus retinere abeuntem, & narrationis finem summopere flagitare, tum Demosthenes subiratus: De Asini, inquit, umbra audire cupitis,

de Republica differentem fastiditis, atque ita se domum proripuit.

Pluvia Socratica.

XAntippe uxor Socratis, nescio qua de causa multis verborum contumeliis, & clamoribus Socratem domo eiecerat, sed is nihilo turbatior adfedit ante ostium quietus dum tempestas illa præteriisset, Xantippe igitur cum videret virum suum non magnopere tristari, ascendit in cubiculum arreptaque matula omne lotium in caput infra sedentis effundit. Mirantibus iis qui transibant impudentiam mulieris, nihil mirum, inquit Socrates, si cum tonuerit, etiam pluat.

Impudentia castigata.

Alexander Sophista pro Seleucia ad Antonium primum Legatus, cum peroraret, videretque Cæsarem non satis attentum ad ea quæ dicebat, clariore voce dixit: Ausculta me Cæsar, Cæsar autem acrimonia reprehensionis exasperatus: Ausculto, inquit, intelligoque te oppido bene, Tu enim ille es Alexander qui colis comam, qui semper oles unguentum.

Fictæ lacrymæ.

IN pago quodam ducatus Juliacensis vir decesserat, ejus uxor etsi virum in matrimonio pessime habuerat, post mortem ejus cæpit vehementissime plorare, & palam vicinis contestari sese pati non posse ut a tam caro sibi capite divelleretur. Nemo erat cui non victus mæror appare-

appareret. Quid fit? die ad sepeliendum constituta vicini qui funus efferre debebant, quasi per oblivionem relicto cadavere, vacuum capulum domo efferunt, ducitur funus, & jam aliquantum processerant, cum mulier animadverso errore, magna voce revocat abeuntes; juberque ut una virum efferrent: ita, quod paulo ante nolle videbatur, jam jubebat.

Consilia clam habenda.

Metellum Romani exercitus Imperatorem fortissimum juxta & prudentissimum tribunus quidam militum interrogaverat, quo duceret? cui Metellus; si ejus rei: inquit, scirem tunicam mihi consciam, mox exutam in ignem conjicerem, prudens vox maxime in belli Duce quibus nihil periculosius quam consiliorum propagatio.

Hircus arietans.

Coloniæ Agrippinæ, sub concione sacra pomeridiana, mulier quædam dormitabat, & uti fieri solet, moto identidem capite furci instar conquiniscebat, viderat id forte illac delatus hircus e vicinia, is ergo se ad duellum provocari ratus, cum ter quaterve hosti suo bellum annuisset neque illa abnueret, capto impetu toto corpore & capite in mulierem arietat ita ut e sede sua in terram prolaberetur, risit effuse tota concio, & didicit mulier cautius deinceps dormire.

Injurie ferendæ.

Dæmonax Philosophus Athletam quendam reprehenderat quod cultu molli floridoque
in

in Olympiis uteretur, is ergo ira incensus jacto lapide caput Philosopho convulnerat ut sanguis copiose proflueret, id factum indigne ferentes qui aderant, hortati sunt ut adiret Proconsulem. Nequaquam, inquit, O viri ad proconsulem; sed ad Medicum potius. Idem navigaturus in Asiam pro Legato, rogatus ab amico num etiam metueret, ne naufragio ejectus a piscibus devoraretur. Quid, inquit, metuam a piscibus qui tot pisces devoraverim.

Asinus emit Asinum.

Herus quidam famulum ad forum miserat, ut equum emeret, ille seu stoliditate seu errore ductus emit Asinum. Itaque domum revertens Hero expostulanti, quod tam fœdum & parvum animal, pro equo emisset, imo, inquit famulus, si hinnulus iste pro magnitudine & proportionem aurium creverit, nullum tu equum in tota Provincia & pulchriorem, & eo majorem reperies.

Homo Platonicus.

Julius Cæsar Scaliger, cum in Platone legisset, animam hominis esse verum hominem, corpus vero nihil esse aliud quam domum in qua anima habitaret, cibum sumpturus, solebat ad sodales dicere. Eamus ad fabricandum murum homini Platónico.

Umbra Leonidæ.

Leonidas inter Græcos fortissimus belli Dux, cum quidam hostium multitudinem deprædicando, diceret cras solem Græcos non visuros prop-

propter barbarorum sagittas: imo, inquit, nihil nobis accidet jucundius, siquidem sub umbra pugnabimus.

Remedium oculorum.

NArrat Author fide dignus, fuisse vetulam, quæ gravi oculorum infirmitate laboravit, a qua cum nullis remediis liberari posset, accessit studiosum, qui forte ejus hospitio utebatur, rogavitque auxilium. Quid sit? ille spe lucri simulat se habere morbi ejus præstantissimum amuletum. Accipit ergo schedam, pingitque in ea characteres novos & insolitos, deinde adscribit litteris majusculis hæc fere verba: *Dæmon eruat oculos huic vetulæ, & foramina stercoribus repleat.* Hanc chartam bene consignatam pannoque serico involutam jubet anum ad collum appendere, prohibetque nemini mortalium deferendam legendamque, alioquin ipsi majorem morbi vim atque adeo cæcitatem ipsam imminere. Credidit superstitiosa vetula, & diligenter obsequitur. Itaque non multo post morbo ex causis naturalibus recedente, aut certe ope dæmonis mulierem in superstitione sua confirmantis, sanatur, ac priori oculorum valetudini redditur. Fides sit penes authorem. Id certe non est dubitandum Dæmonem ejusmodi artibus sæpissime simplicioribus illudere.

Quot sunt mundi.

IN Academia quadam celebri Germaniæ theses erant Physicæ propositæ, & inter cæteras illa, non esse nisi mundum unicum. Hanc quidam ex scholaribus oppugnaturus, propoluit illud

lud ex Evangelio de leprosis decem sanatis, ubi uno reverso ac gratias agente, Christus Dominus quasi exoptulans, inquit: *Nonne decem mundi facti sunt.* Cum ergo, inquit argumens, decem mundi facti sunt, falsa est thesis. Præses disputationis cum stolido argumento facile posset respondere, quandoquidem, ait, ex sacris litteris argumentaris, ex iisdem tibi respondeo, ubi mox post ea verba quæ tu jam recitasti hæc invenies, *Sed novem ubi sunt, non est inventus nisi hic unus.* Ita stulto juxta stultitiam suam responsum.

Crabrones non imitandi.

Wolfgangus Archiepiscopus & Elector Moguntinus habebat in familia sua & recreationibus hominem facetum ac semifatuum, linguæ etiam latinæ non nihil peritum, Wicelium vocabant, hunc præfente Principe, Nobilis quidam exagitandum susceperat, & maxime in ignorantiam ipsius invectus, negavit ipsum scire ex regulis grammatices cujus generis esset mater, tum Wicelius enim vero, inquit, Generose Domine, magna me injuria afficis qui me tam stupidum arbitraris, ut istud nesciam, testor itaque præfentes omnes me istud scire ajoque matrem meam esse generis foeminini, tuam vero generis communis. Ita nobilis maximo risu a circumstantibus exceptus, didicit deinde cautius cum fatuis conversari.

Remissio injuriarum.

Concionator quidam magnopere aliquando commendabat suis auditoribus amorem proximi

ximi & quæ huc spectat remissionem injuriarum, tandem concludens sermonem, quis autem est, hodie auditores, qui libenti & prompto animo ignoscat? quis inquam! mox respondens ex auditoribus muliercula quædam quæ jam diu Cælum viro optabat. Ego, inquit, Pater, ex intimo corde ignosco omnibus, etiam virum meum trucidaturis.

Cancellarius ineptus.

PRinceps quidam Germaniæ cum in demortui Cancellarii locum, novum aliquem sed indoneum suffecisset, & propterea oblique nonnumquam perstringeretur; rusticos se imitari, ait, qui si casu cultrum amiserint aut perfregerint, bacillum tamdiu in vaginam, ne corrumpatur recondunt, donec cultrum novum & meliorem recipiant.

Quinque plus sunt quam Septem.

PARadoxon est apud Arithmeticos quinque plus esse quam Septem, sed effecit illud ut crederent non Arithmetici modo sed tota Europa, Carolus QUINTUS Cæsar, quando occupata Roma Clementem Papam SEPTIMUM obsedit devicitque.

*Septimus a Quinto superatur Cæsare Papa;
Nonne minus septem, quinque fuere magis.*

Advocatus conversus.

ADvocatus quidam magni nominis, sed qui per fas nefasque magnas opes corraferat, & complures suis fraudibus fortunis omnibus exuerat, tandem ad vitæ finem pertingens cæpit
ferio

ferio secum dispicere quo tandem modo opes male partas bene collocaret, cum exitum cogitationum suarum nullum reperiret, adhibet in consilium amicum. Is cœpit suadere, recte facturum si ingens Xenodochium extrui curaret, illudque amplis redditibus instrueret, id enim fore perfugium, viduis, pupillis, & orphanis, quos ille hætenus per omnem injuriam ad extremam inopiam contulisset. Dictum factum. Idem hodie rectius fecerint, Præfecti militum, & Quæstores contributionum.

Quarta Luna nati.

Sigismundo Imperatore per flumen equitante, equus cui infedebat, in flumen minxit. Id ex aulicis quidam conspicatus: En eandem, inquit, equi & heri fessoris indolem. Causam hujus dicti exquirenti Imperatori, idem ait: ut Equus hic flumen immeiit, ubi tamen ante satis aquæ est; sic Imperator in eos potissimum liberalis est qui satis habent. Non multo post Imperator dicti hujus memor, duas pyxides ejusdem formæ & magnitudinis, unam quidem auro, alteram plumbo implet, & illum ad se vocatum, utram vellet, eligere jubet. Quum infelix ille eam in qua plumbum inerat, sumisset, Imperator, Vides, inquit, non mea culpa, sed sinistro quodam tuo fato meam liberalitatem tibi nihil prodesse.

Faceta artificis excusatio.

QUum Joannellus de Trezzo in opere quodam, quod Philippus II. Hispaniæ Rex quam primum sibi fieri jusserat elaborando segniter admodum

modum procederet, Rex officinam (quod alias quoque sæpe factitabat) ingressus: Cedo, inquit, Joannelle, si ministrum aut famulum haberes, qui quod jussus esset facere, non faceret tamen: quidnam tali homini faceres? Equidem inquit Joannellus, numerata illi mercede, quam primum faceflere eum jubeam. Rex quid responsum hoc sibi vellet intelligens, Joannello quod debebatur, statim solvi jussit. Quum vero ne sic quidem Joannellus opus maturaret, Rex ad eum rursus veniens, quid jam, inquit, Joannelle, ei ministro faceres qui accepta mercede, tamen in mora esset? Ego ait, Joannellus, ei jubeam, ne plus facere velit quam possit.

Suam quisque artem exerceat.

E piscopum Ebroicensem Rex Franciæ Ludovicus VI. ad recensendos milites Lutetiam miserat. Id equitum magister Chabanus ægerri-me ferens, Regem adit, & provinciam reformandi Ebroicensis Ecclesiæ Canonicos a Rege petit. Hoc, inquit Rex, munus a persona & conditione tua alienum est. Tum Chabanus, qui minus, inquit, mihi convenit clericos in ordinem cogere quam Episcopo milites recensere? *Ne falcem in alienam messem.*

Idem Rex quum Episcopum Carnutensem mulo insidentem, & frænum deauratum manu tenentem vidisset. Olim, ajebat, Episcopis asinum aut asinam, cum simplici capistro, ad equitandi usum habere, satis erat. Id, inquit Episcopus, eo tempore fuit quo Reges ovium erant pastores.

*Monachis intra regularum suarum cancellos
manendum.*

MONACHUS quidam (ut est apud eundem Fulgofum) Benedictinæ familiæ a Pontifice ad Cardinalitiam dignitatem evectus & legati nomine in Germaniam missus fuerat. Hic igitur adscitis in comitatum fratribus aliquot ejusdem ordinis, iter ingreditur. Erat inter ceteros quidam frater laicus, ut vocant, qui tam ab ipso Cardinali quam reliquis comitibus rogatus, & coactus fere, ut aliquid diceret, quod tam ad animi recreationem quam emendationem pertineret, quum modeste provinciam aliquantulum deprecatus esset, tandem ita exorsus est: Ubi ex hac vita excefferimus (quod propediem forsan futurum est) & ad Paradisi ostium pervenerimus, S. ibi Benedictus ordinis nostri auctor, ad deducendi in paradisum officium nobis occurret. Ubi vero te, Domine, ita mitratum & Cardinalitio petaso tectum viderit, Equidem, dicet, tam habitum hunc quam faciem ignoro: quis tu es? Si e familia ipsius monachum te esse dixeris, statim objiciet, cornua ista monachos non decere. Tandem multa excusantem janitori mandabit, ut humi prosternat, & ad rem certo explorandam, stomachum tibi aperiat: in quo olera, pisa, fabæ & ejusmodi cibi reperti, facile te ipsius domesticum & regulæ socium fuisse, fidem facient: at si cupediarum delicatiorumque ciborum reliquiæ sese ostenderint, dubium non est quin monachum te suæ familiæ fuisse negaturus statimque abdicaturus sit. Ecquid in his angustiis constituti respondebimus aut faciemus?

Memo-

Memorabilia quædam dicta.

IN hoc mundo qui non patitur, non vincit.
 Nummus est humanæ potentiæ compendium.
 Veritas intellectus sive ingenii pastus est. In
 hac vita omne *quid*, habet suum *Sed*.

Qui in virtutis studio parvum parvi facit, nec
 magnum magni faciet.

Facile ei quidquid inceperit perficere, cui pe-
 cuniæ fatis est.

Principum consultationes impudicarum mu-
 lierum sunt similes, quæ quanto frequentius a-
 mantibus sese applicant, tanto minus concipiunt
 ac pariunt.

Qui parce laudat, vituperat.

Bonum est intra aut etiam duos pedes citra
 metam sese continere, sic enim citius promove-
 beris quam removeberis.

Satisfacere omnibus longe omnium rerum est
 difficillimum.

Ambitio honoratum malum est.

Æquiori animo damnum quam contumeliam
 plerique ferunt.

Nihil durius est aut molestius, quam si quis
 iis quibus nec animo nec ingenio cedat, illis ip-
 sis in rebus quibus illi inferiores sunt, cedere
 cogatur.

Quæ prudentem faciant.

UT perfecte quis ea quæ mundi hujus sunt sciat
 & sapiat, tria requiruntur. Primo ut ali-
 quando amaverit: secundo, ut dimicaverit: ter-
 tio ut in iudicio litigarit. Hæc qui expertus fue-
 rit,

rit, aut etiamnum experitur, nisi quotidie prudentior evadat, fungus sit oportet.

Optimum litium in matrimonio remedium.

Alphonfus Arragoniæ Rex dicere solebat, tum demum plerisque molestiis liberum fore matrimonium, si maritus surdus, uxor cæca fiat.

Cui tempus, eidem vita suppetit.

MAhometus Granatæ Rex fratrem suum Abulum Hejex, ob tentatam ab eo seditionem, diu captivum detinuerat. Morti vicinus, ne idem filium regno expelleret, veritus, unum e ministris ad sumendum de eo in carcere supplicium mittit. Is eo profectus, Abulum latrunculis ludentem invenit, & Regis exposito mandato, ad supplicium sese parare jubet. Abulus rogans ut duas tantum horas supplicium differretur, quum nihil impetrare posset, tandem multis precibus & obsecrationibus id saltem impetravit, ut cœptum ludum finire sibi liceret. Vix cœperat, quum ecce subitus advolat unicus, Mahometem mortuum, & in ejus locum ab universo populo Granatensi unanimi consensu Abulum Hejex Regem esse electum.

Antonius Martinus a Turcis captus, ut vitam redimeret Sultano, rem admirabilem sese effecturum, nempe elephantem intra decennium humanam se docturum linguam, promisit. Mirantibus amicis, & ne plus promittendo quam præstare posset, supplicium multo acerbius sibi adscisceret, monentibus: Sinite hoc, inquit, meo modo me facere. Intra decem illos annos aut ego, aut elephas decesserit.

Vita

Vita longa unde.

ITalus quidam centum & quindecim annos natus, & illa ipsa ætate mirum in modum sanus adhuc & vegetus, a Cardinali quodam rogatus, quibus remediis vitam ad tam multos annos produxisset, respondit:

*Col mangiar broccoli,
Portar a i piedi zoccoli,
In testa capello,
Pochi pensieri in cervello.*

id est,

Cibum bonum manducando,
Pedes focculis velando,
Caput sedulo tegendo,
Curas omnes fugiendo.

Quis stultus dicendus.

Christophorus Madrutius Cardinalis illud in sermone frequenter usurpabat; Non eum stultum dicendum, qui stulte quid faciat, sed qui, quæ stulte fecerit, tacere ipse non possit.

Ridiculum Epitaphium.

Martinus Janes Barbuda Alcantarnæ militiæ in Hispania magister, sepulchro suo hæc verba incidi iussit: *Hic situs est Martinus Janes, in cujus pectus nullus nunquam metus intravit.* Hoc Epitaphium quum ad Carolum V. Imperatorem relatum esset, facete, Credo, inquit, equitem hunc nunquam candelam ardentem digito attigisse.

An prælio confligendum.

Quum inter homines militares quidam Principis mentionem fecisset, qui supremo mi-

litiae suae Duci ditionem ita tuendam commiserat, ne in praelium cum hoste descenderet: Marchio Savornianus, Hoc, inquit, nihil aliud est quam potestatem alicui facere ut vincatur, non vero ut vincat. Quum enim victoriae momenta saepe magis in occasione quam viribus posita sint, qui ad praedictum modum Ducis Imperium circumscribit, quid aliud facit, quam quod ipsum quasi ligatis manibus, adversario occasione recte utenti, ad vim ac ludibrium objicit atque exponit?

Quis optimus comes.

EJusdem & hoc est: *In magis periculis meliorem comitem haberi non posse, quam animum fortem & audacem.*

Quanti faciendum Ducis in bello imperium.

Belli ad Tunetum contra Turcas administrandi summam Carolus V. Imperator Alphonso Vastio demandarat: qui quum Turcas signa propius inferentes conspexisset, Imperatori, qui inter primos provolaverat, inquit: Quandoquidem Vestra Majestas me summo hujus belli hodie praefecit imperio, pro eo volo ac jubeo ut hinc ad mediam aciem te recipias, ne forte unius globi ictu non victoriam tantum & omnia nostra consilia corrumpat, sed etiam certam nobis omnibus perniciem afferat. Ad haec subridens Imperator: Tuum quidem, inquit, imperium lubens accipio; a globo aliquo mortifero non est, ut mihi metuas, siquidem hoc teli genere nullus Imperatorum est extinctus.

Non

Non tergum sed frons hosti obvertenda.

Consalvus ille, qui *magni Capitanei* nomen meruit, quum Gallorum impetum & ferociam cunctatione & quorumvis laborum tolerantia vincere decrevisset, citra flumen Guarilianum ad pagum Cinturam castris positus, exercitu continuis pluviis & fluminis eluvione vehementer vexato, quibusdam ut Capuam castra transferret suadentibus, præsertim quum hostis plerisque rebus jam superior esset. Ne hoc Deus umquam finat, inquit, ut hostem ego fugiam. Immo jam nunc unum pedem propius hostem, sepultum me malim, quam paucos passus retrocedendo, vitam vel ad centum annos prorogare. Et hac quidem constantia hostem tandem Consalvus fregit, & victor discessit.

In bello nihil procrastinandum.

Selimus I. Turcarum Imperator, eum sapientem esse negabat, qui rei deliberatæ exsequutionem differret: quum mora plerumque occasiones corrumpantur, & impedimenta accumulentur. Tempus quidem acerbis fructibus maturitatem, at maturis putredinem affert.

Cum ætate fortuna mutatur.

Ioannes Jacobus Mediceus Marchio Marinianus, quum in Metensi obsidione Carolum V. Imperatorem, ob exiguum boni successus spem, cogitabundum ac tristem vidisset. Quare, inquit, o Imperator, tantopere te affligis? An nescis, *Fortunam malas & lascivas mulieres imitari, quæ desertis senibus, juvenibus sese applicare solent?*

solent? Idem illis ipsis annis Joannes Andreas Doria, frustra tentato Algerio, expertus est.

Non multum sapiendum in bello.

R Adigeri Bellagardæ E. M. illud celebratur: *In bello non valde sapientem esse oportere.* Cujus dicti hæc forte ratio est, quod qui caute admodum procedunt, omniaque momenta diligenter excutiunt, tantas sæpius inveniunt difficultates ut ab incæpto desistant; quas strenui & cordati ut plurimum vincunt.

Bella quibus modis conficiantur.

A Lphonfus Rex duobus modis bella confici ajebat; præveniando & divertendo: quorum illo hostis confunditur, hoc vero ejusdem vires distrahuntur, si iis in commodis quæ alter a se divertit, objiciantur.

Qualia pleraque bodie bella.

M Onlutius Valentiaë Episcopus Constantinopoli reversus, per Budam facto itinere, Bassam sive Præfectum de induciis certiores fecit, & ut eas fideliter servaret, monuit. Ad hæc Bassa, Equidem si me vero cum hostibus bello occupatum offendisses, fateor nuncium hoc mihi, qui armis quidquid sum debeo, valde ingratum futurum: at ut verum dicam, hætenus nec Romanorum Regis vicarius, nec ego, nec utriusque nostrum milites ullum bellum, nisi cum armentis, gregibus, & miserorum rusticorum fortunis gessimus, cujus jam fane dudum me piget ac pudet: eoque nomine multum me tibi & aliis, quorum opera pax hæc conciliata est, debere

re profiteor, quod tandem latrocinio huic (sic enim potius quam bellum nominem) tam a religione quam conditione mea plane alieno, honeste finem imponere licet. Verba non Turca, sed Christianissimo milite digna.

A Deo Victoria.

Carolus V. Imperator, dissipatis Protestantium copiis, & capto Saxone, Julius Cæsar, ait, celeriter ex sententia confecto bello, dixisse fertur, *Veni, Vidi, Vinci*, ego vero sic dicam: *Veni, Vidi, Deus Vicit*. Modestam profecto, & Christiano Imperatore dignam vocem.

Homines fortunam sequuntur.

Idem Imperator jam senex, regnis omnibus Philippo Filio traditis, in Hispaniam navigare, & quietam ibi ac quasi monasticam agere vitam constituerat. Dum Flissingæ in Selandia commodum ventum expectat, Seldius ad eum venit, a Ferdinando fratre legatus. Cum eo multam in noctem producto sermone, Imperator tandem signum suis notabat, ut scil. facem aliquis, dum ille digreditur, præferret. Nemine comparente (alii enim cubitum, alii alio concesserant) Imperator arrepto cereo, Seldium quamvis reluctantem, per scalas ipse deducit, ac digrediens, Hoc, inquit, Seldi, olim meminisse te velim, eum Imperatorem qui tot satellitibus quondam stipatus, immo tot legionibus cinctus fuerat, jam solitarium relinqui, & a domesticis quoque deferri, eumque cui tot annos tu servieras, jam tibi servire ac cereum præferre.

Ita nimirum comparatum est, *Ut plures orientem solem adorent quam occidentem.*

Idem jam digredienti Seldio, *Sentio*, inquit, *Dei manum super me, cui reluctari nolo.*

Potuit hic Imperator cum Ovidio dicere:

*En ego non paucis quondam munitus amicis,
Dum flavit velis aura secunda meis,
Ut sera nimboso tumuerunt æquora vento,
In mediis lacera nave relinquor aquis.*

Caroli V. Imperatoris dicta quædam.

EJusdem dicta quædam sapientissime ab iis qui vitam ipsius descripserunt, celebrantur: quorum præcipua hæc sunt.

Quemadmodum Saturnus planetarum supremus omnium tardissime circumvertitur, ita Principibus convenit nihil præcipitanter aut inconsiderate egere.

Quemadmodum Sol tam egenis quam divitibus æquali modo ac mensura lumen dispensat, sic Principum est, sine ullo personarum respectu, subditorum causas examinare, & æquabili justitiæ & clementiæ temperatione judicare.

Sicut plerasque Solis eclipses magnæ rerum mutationes & seditiones sequuntur, ita ex Principum vitiis etiam non maximis, multa & maxima incommoda ad subditos redundant.

Quemadmodum idem Sol ceram liquefacit, lutum vero indurat: sic principum clementia & mansuetudo quosdam meliores, quosdam vero deteriores facit.

Quemadmodum Luna quanto soli est propior, tanto minus irradiatur, sic nonnulli quanto magis

gis Principibus sunt familiares, tanto minus locupletantur.

Sicut Luna res inferiores, non quod major ejus vis sit quam Solis aut reliquorum planetarum, sed quod a terra propius absit, præcipue movet ac mutat: sic tam belli quam pacis tempore multum interest, utrum Princeps præsens sit vel absens.

Quemadmodum fulmina quædam æs & ferum liquefaciunt, non tamen ceram, aut mollia: sic Dei & Regis manus superbos ac feroces domat, humilibus vero & subjectis parcit.

Tantus hic, quantum pauca retro sæcula viderunt, Imperator, in quam ignobili Epitaphio, & cum symbolo ipsius *Plus ultra*, parum congruenti decoratus sit! quod quidem ut alii adscripserunt, exscribo.

*Carolus Quintus hic jacet intus,
Ora pro eo bis aut ter Ave Maria & Pater noster.*

Humanæ vitæ miseria.

SAladinus innumeris fere potitus victoriis, quum jam vitæ metam attigisse se animadverteret, post mortem suam linteum hastæ impostum per universa castra circumferri jussit, proclamante præcone: *Saladino, Syriæ, Judææ & Ægypti, &c. Regi ex omnibus victoriis, trophæis, opibus, thesauris, nihil nisi hoc reliquum mansit.*

Omnia initia tenuia.

AD Maximilianum II. Imperatorem quidam venerat, rogans ut veteres scripturas & archiva,

chiva, ut vocant, domus Austriacæ inspiciendi sibi copiam facere vellet; quippe qui illius originem ab antiquissimis usque temporibus deducere constituisset. Quæ causa, inquit Imperator, ad hoc institutum te impellit? Desiderium, ait alter, Vestræ Majestati & universæ Serenissimæ Austriacæ familiæ inserviendi. Tum tibi, inquit Imperator, laboris hujus & servitii gratiam lubens facio: siquidem periculum est, ne nimis accurata illa diligentia, tandem futorem aut ejusmodi aliquem familiæ nostræ conditorem exterebres. Quo quidem responso mansuetissimus Imperator eorum vanitatem irrisit, qui a Trojanis & nescio quibus originem suam repetere volunt.

Natalium obscuritas nemini probro est.

Isaac humili loco natus, sub Bajafete Turcarum Imperatore militari virtute summos honores consequutus, tantum abest ut natalium obscuritatem sibi probro duxerit, ut etiam in atrio, ubi caussis audiendis operam dabat, ligonem suspensum semper præ oculis habuerit, eundemque filiis suis crebro commonstrarit, hæc verba inculcans: Ecce prima stirpis vestræ arma & insignia, quæ quoties adspicitis, & gentis meæ ignobilitatem cum summa, quo jam fungi me videtis, muneris dignitate comparatis, toties calcaria vobis addi putate, ut & ipsi vestra virtute vos Imperatoris nostri liberalitate & beneficentia dignos exhibeatis.

Nobilitas

Nobilitas an doctrinæ præferenda.

Sigismundus Imperator, Consiliario usus est Jurisconsulto quodam Georgio Fiscello, quem & equestri dignitate ornavit. Is una cum Imperatore ad Concilium Basileense profectus, quum aliquamdiu dubitasset, utrum Doctorum sive Jurisconsultorum, an vero Equitum collegio sese aggregaret, tandem cum Nobilibus ut honoratioribus confedit. Imperator ibi hominem conspicatus, o te stultum, inquit, qui Milites sive nobiles Doctis præferendos censes! mihi quidem e gregariis militibus vel mille Nobiles & Equites uno die creare facile est; at vel mille annis unum Doctorem non fecero.

Par pari.

Poetices Leo X. Pontifex & ipse studiosus, & liberalis fuit Mæcenas. Erat tum Romæ inter cæteros quidam Andreas Maro, qui ob expromptam condendi carminis vel potius versificandi facilitatem, quum stans pede in uno flueret lutulentus, & multos ex tempore versus recitaret. Archipoëtæ nomen consequutus fuerat. Is quum ad Pontificem venisset, ab eo invitatus, sequentem versum gloriabundus, nihil arrosis unguibus effudit:

Archipoëta facit versus pro mille poetis, ibi Pontifex non minus facili vena sequens Pentametrum subjunxit:

Et pro mille aliis Archipoëta bibit:

Titulorum insolentia.

Villargeus non minus nobilis quam doctus & facetus Eques, Emanuelis Philiberti Sabaudia

diæ Ducis nomine apud Maximilianum II. Imperatorem Legati munere aliquamdiu cum laude functus, a Principe suo domum revocatus, Imperatorem die pluvioso & nubilo valedicendi causa accesserat. Imperator, quæ te, inquit, necessitas tam obscuro & nubilo die iter ingredi cogit? Tum Villargeus, Nubes, inquit, istas obscuras nihil metuo, quum tam Germaniam quam Italiam Majestas vestra multiplici Serenitate impleverit. Indicans eorum Principum multitudinem, qui titulum hunc usurpant.

Alphonfi Ferrariæ Ducis Secretarius ejusdem Ducis jussu ad dominum quendam in Italia litteras scripserat. Non ignarus vero quam vane ea in re quidam curiosi sint, adeo ut si vel apex a titulo, quem ipsi sibi vindicant absit, ipfas statim litteras rejiciant & remittant, vel certe tanquam insignem injuriam sibi factam interpretentur: Ducem adit & de titulo litteris inscribendo rogat, Dux, *Magnifico*, ait, inscribe. At ille: hoc inferius hominis hujus conditione aliquantum videtur. Ergo, *Illustri*. Et hoc, ait Secretarius, parum conveniens est. Tum Dux indignabundus, quin censeo, inquit, ut ei Domini Dei titulum adscribas.

Sixtus V. Pontifex ex obscuris natalibus ad Pontificatum evectus, per jocum ex illustrissima domo originem se ducere ajebat. Eam enim in qua ipse natus sit (in Monte alto ignobili oppidulo) per mille rimas & fissuras admisso solis lumine, totam uno momento collustrari.

Facetum cujusdam factum.

REx quidam in aula sua hominem alebat, eum tantum in finem, ut si quid ridicule aut stulte factum esset, in Commentarios referret. Incidit negotium, ut Regi nuncio opus esset, qui litteras quam citissime Romam perferret. Pleisque ob nimis breve tempus præstitutum, tergiversantibus, ac nihil certi promittentibus, tandem quidam prodit qui intra præfinitum tempus id facturum se recepit. Rex lætus, continuo homini mille ducatos numerari, & quam ocyus eum expediri jussit, ea conditione ut si promissa non impleret, pecuniam omnem redderet. Factum hoc quum Commentator ille in librum suum retulisset, Rex accersit hominem, cur ita fecerit rogat. Eam ob causam, inquit ille, quod ut intra tempus constitutum Romam quis perveniat, fieri non potest: tum quod mille ducati numerati sunt, ubi centum satis fuissent. Tum Rex, si ille quod promisit non præstiterit, & pecuniam uti conventum est, mihi reddiderit, æquum erit ut totum hoc quod scripsisti inducas, & e libro deleas. Equidem, ait alter, vestrum hoc factum scriptum manebit, quoad ille pecuniam vobis reddiderit, quod si fecerit, inducto vestro, stultum illius factum adscribam.

Ars arte delusa.

PAtavinam præfecturam Fabio Grimano Serenissimæ Venetæ Reipublicæ nomine administrante, Studiosi quidam tenebrionem pannosum & famelicum decem scutatis conductum, subornarunt, ut dicto Præfecto e templo exeunti occur-

curreret, eum osculo manibus impresso salutarer, ac tandem fratrem appellaret. Hac salutatione & verbis nihil omnino commotus Grimanus, comiter eundem resalutat, & secum in prætorium ducit: ubi intellecta totius rei serie, portas urbis statim obserari jubet, & Studiosos omnes quorum consensus ad hanc rem intervenerat, ad se vocat. Quum illi comparuissent, sereno vultu, ipsorum ait, comitate & diligentia sibi hodie fratrem repertum, sed adeo egenum & nudum, ut ad eum, uti fratre dignum sit, ornandum non paucis nummis opus sit. Velle igitur, ut quandoquidem ipsi in fratre reperiendo non levem adhibuerint diligentiam, jam quoque in eo exornando pari utantur liberalitate, ac singuli certam pecuniæ summam statim dependant. Excusare illi se, deprecari, obsecrare denique, ut quod joco & juvenili lascivia commissum esset, indulgeret: at ille pertendere, opus esse fratri veste, sumptu; nec prius abeundi illis copia facta est, quam centenos scutatos nudo illi singuli numerassent.

Optimum consilium Turcam oppugnandi.

BOnoniensis quidam e plebe Vanesio Adriani VI. Pontificis domestico nunciari jusserat, habere se rem secretam ad Christianæ Reipublicæ utilitatem in primis pertinentem, quam Pontifici coram indicare statuerat, si viatico juvaretur. Quid sit? Accepto viatico, Romam venit: ad Pontificem introducit. Secretum expectas? Id fuit: ad evertendum Turcarum imperium, & magno terrestri exercitu, & classe quam opti-

optime instructa simul opus esse. Joco dictum hoc putabis; at profecto ea in re nemo unquam melius consilium dederit, aut secretum revelarit.

Fures non sunt defendendi.

THoma Moro in Anglia pro tribunali sedente, crumenifecæ aliquot & id genus furtifici homines producti sunt & accusati. Ibi assessorum unus, vir gravis & senex eos qui reos illos accusabant graviter reprehendit, quod in custodiendis crumenis & aliis suis rebus tam negligentes fuissent; atque ita furto occasionem ipsi præbuis-
sent. Hujus importunitate offensus tum Morus, judices dimisit. Sequenti vero nocte unum ex furibus illis ad se adduci jussit & quid fieri vellet, commonstravit, impunitate, si id fecisset, promissa. Sequenti die Morus iterum pro tribunali sedens, primum eum quocum ante egerat, produci jubet. Multorum furtorum accusatus, facilem ait sibi fore purgationem, modo vel ipse Judex, vel Assessorum aliquis secreto aures sibi præbere vellet, revelaturum enim aliquid quod ipsorum omnium interesset. Tum Morus unum ex Assessoribus eligendi potestatem fecit, ille vero seni illi hesterno suo Advocato, rem omnem aperturum se dixit. Sic igitur cum illo seorsum abscedens, auri nescio quid infur-
ratur, interim vero marsupium ejus quærit, & inventum aufert. Illo jam ad subsellium reverso, Morus hominem in carcere attineri ait, qui fame periret: ei rogare uti Assessores parva stipe subveniant. Sic igitur singulis manum ad crumenam admoventibus, senex quoque ille

marfupium fuum quærit eoque non invento, vehementer commotus, rem indignam exclamat, crumenam sibi nescio quomodo periisse, & eo ipso in loco, ubi jus dicitur, furto ereptam. Tandem Morus rem omnem ei exponit, monens ne posthac tam acerbe reprehenderet eos quibus tale aliquid contingeret? neve furium & crumenifecarum susciperet patrocinium.

Et stulti sapiens sæpe verbum.

FRANCISCO I. Franciæ Rege (aliis etiam idem adscribi non nescio) ad Italicam expeditionem sese accingente, inter Duces & consiliarios diu disceptatum fuit: quænam potissimum via esset ingredienda. Id deliberari audiens quidam Amaril nomine, quo Rex pro morione utebatur, Mihi, ait, o Rex, consilia hæc vestra minime placent. Cur ita? Rex inquit. Eo, respondit ille, quod omnes consultant quomodo Italiam ingredi; at nemo quomodo rursus inde egredi queamus. Periculum ergo est ne manendum ibi nobis sit. Si verum hoc est, augurium sane fuit, Rege eo in bello ad Ticinum capto. Nimirum *non olitores tantum, sed & stulti sæpe opportuna loquuntur.*

Quantum profit sæpe argutum commentum.

APud Peruanos moris est, ut defuncto principe, e ministris quidam tanquam comites addantur; qui scilicet in altero illo mundo eidem ferviant & consueta exhibeant ministeria. Lusitanus quidam, altero oculo orbatus, & a barbaris captus, hero suo aliquamdiu diligenter ministraverat: quo mortuo, summo erat in
pe-

periculo, ne eum comitari cogeretur: quod tamen arguto commento discussit & evasit. Aiebat, eos qui in altero illo mundo sunt, ubi herum suum viderint tam deformi ministerio comitatum, minus honorifice de eo ejusque statu & conditione sensuros: melius ergo fore si ministrum ei addant omnibus membris integrum. Quæ ratio quum barbaris iusta videretur, alia veluti succidanea hostia defuncto data fuit.

Ita & damnum sæpe prodest.

Non facile fidendum.

Quum nescio quis Laurentio Mediceo dixisset, Hieronymum Riarium Comitem Imolam Regi, Regem vero eidem Ducatum in regno suo dare constituisse, Videat ille, inquit, ne falsum Ducatum accipiat.

Eadem argutia Bartholomæus Colionus Venetæ militiæ Præfectus adversus Franciscum Sfortiam usus est. Quum enim hic misso Simonetta eum ut ad se redire vellet, invitasset, Colionus vero quietam deinceps vitam agere sibi constitutum dixisset: Simonetta, At scisne tu, inquit, quod herus meus dicturus sit? Te nimirum magnum esse & fortem hominem, at qui millenis aliquot Ducatis vinci se passus sit. Dicat ille, inquit, quod vult. Hoc si dixerit, tu ei meo nomine dicas, multo turpius fecisse, qui non millenis aliquot, sed uno Ducatu vinci se passus sit. Alludit ad Ducatum Mediolanensem, cui inhians Sfortia, ad defensionem ejus adscitus, medio bello contra eos quos tuendos susceperat, arma convertit. *Si dices quæ vis, audies quæ non vis.*

A sacris manus abstinendæ.

CAmeracum negotii cujusdam causa Marufinum hominem militare Ludovicus XI. Franciæ Rex ablegarat. Quum inde Marufinus insigni torque aureo, qui ex sacro auro Ecclesiæ Cameracensis reliquiis detracto confectus dicebatur, donatus revertisset, & quidam Marufini sodalis ejus inspiciundi gratia manus admove-
ret, Rex, Cave, inquit, attingas: res enim sacra est.

Idem Benniensis monasterii Abbatem rogaverat: ut Abbatia sua cederet. At ille, Quadraginta, inquit, annos primis duobus Alphabeti litteris A. B. (Galli enim sua lingua *Abbe* Abbatem dicunt) discendis infumfi, quæso ut duabus sequentibus, nimirum C. D. (*Cede*) discendis, totidem annos mihi concedere velis.

Nimia familiaritas Principi indecora.

FRidericus Urbini Comes tam carus erat subditis suis, ut quacumque iter faceret, ab effusa undique utriusque sexus & omnis ætatis multitudine, cum plausu & lætitia exciperetur: quam quidem ille benevolentiam singulari ac pœne indecora Principi comitate alebat, non modo neminem a colloquio suo excludens, verum etiam ultro obvios compellans, & pileum quasi continuo manu tenens. Hinc Octavianus Ubaldinus, Comiti familiaritate & necessitudine junctus, si quando hominem valde negotiosum & festinantem conspiceret, eum Comitis Friderici pileo occupationem esse dicebat. *Nimia familiaritas parit contemptum.*

Vis juvenum, consilia senum.

LUdovico XII. de bello Venetis inferendo deliberanti, quidam negotii difficultatem proponens dixerat, Rempublicam illam a multis prudentissimis Senatoribus administrari, eoque non facile contra eos bellum suscipiendum. Ludovicus, Habeant illi, inquit, senes suos prudentes, ego vero tot stultos adolescentes cum illis committam, ut parum in sapientia sua præsidii sint habituri.

Libere dictum libere acceptum.

FLOrentiæ civis fuit, opulentus quidem, sed in victu, Vestitu & omnibus rebus perparcus. In eum quum Cosmus Mediceus aliquando incidisset, & quod tam parce ac pæne lordide viveret, reprehendisset, rogans, Quem in usum tantas opes congereret; si uti iis nolle? Ille mordaciter, Eo, inquit, ut quando tributum a Vestra Excellentia imperatum fuerit, habeam unde id solvam, Hujus dicti libertate nequaquam offensus est Cosmus, sed quod tributum aliquando civibus imperaret, id non nisi summa necessitate se coactum facere excusavit.

Liberalitas hoc tempore inusitata.

EObani Hessi cum magnum fuit ingenium, tum insignis in Poëtica arte facultas. Ei aliquando Nobilis Gualterus nomine, duos boves promisit, si dum equum ipse ascenderet, versum ex tempore componeret. Tum Eobanus sine ulla mora in ipso vestigio versum hunc protulit:

Ascendat Gualter, veniet bos unus & alter:

atque non multo post promissos sibi boves accepit.

Facilis Principibus est excusatio.

IN Italia Princeps domino sive Toparchæ vicino magnam ditionis partem eripueras: hocque suum factum circummissis undique ad reliquos Principes litteris, & processu contra miserum illum formato, excusaverat. Quum inter alios idem ad Ferdinandum Medicæum magnum Hetruriæ Ducem eo nomine legatum cum litteris misisset: Dux legatum per dies aliquot honorifice tractavit, ac tandem cum litteris dimisit, in quibus nihil præter verba, ut inter Principes moris est, benevolentiae & officii plena, perscriptum erat: iisdem vero litteris adjunctus erat contra Legatum illum processus, ut vocant, quo is homicidii Florentiæ commissi arguebatur. Vocatus hic ad Principem, inspecta scriptura, testimoniis & quæ eo pertinent, primum admiratione obstupuit, mox per omnia sacra pejeravit, falso se ejus criminis infimulari, immo nihil tale unquam sibi in mentem venisse. Tum Princeps de Legati innocentia nihil dubitans, statim Ferdinando rescripsit, mirum sibi videri inquit, quod ministrum suum tam enormis, sed conficti criminis, infimulare non dubitaret. Ad hæc Ferdinandus ita respondit: *Facile esse cuivis Principi suo imperio, quemcumque, etiam bonum & innocentem, non accusare solum, sed etiam condemnare.*

Non impediendum Judicis officium.

Jacobo Caviceo Ferrariensi Eques quidam magnæ auctoritatis obstitit, quo minus libere exer-

exercere munus suum in re quadam posset. Caviceus palatium, ac deinde Principis cubiculum ingressus, etsi Principem cum multis aliis adstantibus præsentem videret, nihilominus ubi Princeps esset, quæsiit. Tum Hercules, Non ego sum Princeps? Non pol, inquit Caviceus, sed is arbitror, qui justitiam & jurisdictionem impedire potest, Princeps est. Subrisit Dux, ac statim ne quis ullum ei impedimentum in munere suo exercendo adferret, edicit.

Idem duobus de re nihili litigantibus, ad circumstantes, Numquid horum alter inquit, hircum mulgere, alter cribrum supponere videtur?

Quærenti cuidam, pluresne vivi essent an mortui; Vivi, inquit, mortui enim non sunt.

Alteri de rebus invisibilibus multa blateranti, Dic mihi, inquit, quid illud sit quod non videt? & si videat, non amplius futurum sit. Illo hærente, Cæcus est, at qualis tu es, qui non videt: ac si videret, non amplius cæcus futurus sit. Sic tu si mores tuos pervideres teque ipsum nosceres, sine dubio operam daturus esses, ut quasi in alium hominem te transformares.

Cuidam artem suam jactanti, & in ea se Primum & quasi Solum esse dicenti, Tu, inquit, si primus sis, solus esse non potes, si solus, jam non es primus.

Amamus etiam loca, ob beneficium.

Ladislaus Rex Neapolis, amisso regno Cajetam se recipit, ibique communi civium sumptu aliquandiu fuit sustentatus. Recuperato deinde regno, idem Cajetanos tanto amore & be-

nevolentia prosequeretur ut nemini, qui ab ipso aliquid peteret, quidquam negaret. Hinc Agastionis cujusdam jocus, Felicem asinum suum fore dicentis, si Cajetæ natus fuisset, siquidem Rex vel oppidi vel arcis præfecturam ei sit demandaturus.

Periculum responso discussum.

Rixa inter Gabrielem Zapatam & alium nobilem inter ludendum orta, alter sequenti mane Zapatam ad duellum provocavit, utque ad sextam horam constituto loco præsto esset, nunciari ei iussit. Quid, inquit Zapata, hoc rei fit? Dic ei qui te misit, me more meo ante undecimam raro e lecto surgere: inde cogita, an tam mature nidum relinquere velim, ut corpus & membra mihi mutilari sinam? Sicque ira in risum vertit.

Duellum alio modo vitatum.

Gallus Genuatem, quod in familiæ suæ, ut dicebat, injuriam, eadem insignia usurparet, ad duellum provocavit: nec detrectavit Genuensis, sed ad conditum locum venit: deinde Gallum rogans quid illud esset quod in clypeo ostentaret? quum Gallus bovis caput dixisset. Nihil, inquit, opus est ut armis dimicemus. Mea enim insignia non bovis, sed vaccæ caput præferunt.

Quæ ab amicis petenda.

Publius Rutilius ab amico ut in re parum honesta adjuvare se vellet rogatus, statim id facturum se negavit. Illo dicentē, quid ergo
tua

tua mihi opus est amicitia, si amici officium mihi præstare nolis? Immo, inquit Rutilius, quid tua mihi opus est, si meis moribus parum digna a me petere velis? *Amicus usque ad aras: a quo Honestæ tantum petenda.*

Stultorum plena sunt omnia.

Julius Neapolitanus ministrum habuit, quem ob ingenii tarditatem Stultorum regem appellare solebat. Hic iratus rege ita quando hero, Utinam, inquit, quem me dicis, Stultorum rex essem! Scio equidem totius orbis Monarchas me potentia longe superaturum. Immo tu ipse inter subditos meos non postremus futurus sis.

Reus argute defensus.

In capitis judicio Advocatus quidam reo datus judices rogaverat: Anne bonum illum hominem sibi defendere per ipsos liceret. Annuentibus illis, ad regium Procuratorem conversus idem rogat. Quo & ipso assentiente, Face-re profecto aliter non potestis, inquit, quin hominem hunc absolvatis, utpote quem bonum esse, ipsi ultro confessi estis. Atqui boni in furcam ut agantur, minime permittendum est.

Qui totum habere cupit, totum sæpe perdit.

Bonam argenti summum quis certo loco in terram defoderat, nemine conscio: præterquam vicino quodam, intima familiaritate ipsi conjuncto, qui fidem non servans, noctu thesaurum effossam secum asportavit. Alter ille spoliatum se videns, illumque ipsum, uti erat, furti auctorem esse suspicatus, nullo tristitiæ signo osten-

so, sed vultu ad hilaritatem composito, vicinum adit, inquiens, Fortunam quotidie sibi magis magisque esse propitiam, utpote quæ novas sibi divitias objecerit: eoque se statuisse sequenti nocte illo ipso in loco ubi ante thesaurum defoderat, alteros mille ducatos recondere. Vicinus tamquam vulturius prædæ huic omni inhians, quamprimum ad locum illum proficiscitur, & thesaurum ablatum reponit, postridie una cum alteris illis mille ducatis, & cum omni pulvisculo, ut ita dicam, conversurus & ablaturus. At ille argentum illud prius secum domum asportavit; atque ita vulturium hunc vicinum suum lepide delusit.

Judicia muneribus corrupta.

JUDEX quidam a litigante cadum oleo plenum dono acceperat, paulo post adversarius ejus eidem judici porcum præpinguem dono mittit. Lata contra priorem sententia, quum ille judicem tanquam ingratum & promissi parum memorem accusaret, judex, Ne, inquit, id mirum tibi videatur. In meas enim ædes porcus irrupit, qui everso cado, oleum mihi omne perdidit: ex quo factum est, ut doni tui plane fuerim oblitus, Ita hic vere *oleum*, quod dicitur, *perdidit*.

Cosmi Medicæi ingenium.

COSMI Medicæi, ejus qui primus familiam suam ad pæne regium fastigium extulit, ut multa prudenter atque etiam astute facta, ita multa quoque sapienter & argute dicta celebrantur. Ei quum proscriptus quidam sive exsul Florentinus

rentinus nunciari jussisset, Gallinam jam ovis incubare, consilia innuens quæ contra Cosmum a se & aliis cuderentur: Atqui, inquit Cosmus, extra nidum pullos illa non facile excluderet.

Aliis nequaquam se dormire significantibus, Facile, inquit, hoc credidero, quippe, quibus somnum ego & quietem jam dudum interpellavi.

Ejusdem & hoc est, Imperia Paternostris non administrari.

Quum morti vicinus oculos fere assidue clausos teneret, uxori causam roganti, Ideo se facere dixit, ut quod post hoc semper faciendum esset, illud jam facere consuefceret.

Mendacium quod & in quibus ferendum.

PLato omne mendacium detestandum, in Medico tamen aliquo modo ferendum dicebat. Notum est illud:

*Quod medicorum est,
Promittunt medici.*

Æneas tamen Sylvius, qui postea Pontifex Pius II. nomine fuit, jam morti vicinus, medicis semper meliora promittentibus, *Hæc etiam*, inquit, *Principibus miseria est, ut ne in morte quidem assentatoribus caveant.*

Paci quæ maxime infesta.

Petrarcha dicere solebat, Pacis hostes quinque infestissimos apud nos habitare, Avaritiam nempe, Invidiam, Iram, Ambitionem, & Fastum sive Superbiam, quibus tanquam seditiosis civibus e civitate ejectis, sine ulla interpellatione Pax perpetua Mundo futura sit.

Hono.

Honores mutant mores.

Benedictus Albizius tam nobilitate quam doctrina juvenis clarissimus, amicum Cardinalitia nuper dignitate ornatum gratulationis ergo accesserat. Quum vero superbus ille homo Albizium se non agnoscere simularet, Albizius pro gratulatione talem orationem exorsus est. Pro amicitia quæ olim inter nos fuit, huc veni ut de fortuna tua, quæ ad tantum te honorem evexit, condolerem potius quam congratularer. Video enim quamprimum vestrum aliquis ad tam altum locum ascendit, malam quandam fortunam & visum, & auditum, & omnes fere sensus vobis eripere, sic ut non tantum pristinos amicos, verum etiam vos ipsos agnoscere nequeatis.

Sumptus male collocati.

Florentino quodam se venditante quod multa scutatorum millia litteris discendis consumpisset, Alphonsus Pazzius, Si inquit, aliquem reperias qui centum tibi pro eo quod didicisti reddere velit, sine omni cunctatione argentum accipito: innuens, doctrinam sumptibus minime respondere.

Paupertas secura est.

Nobilis quidam Placentinus, consumptis fere omnibus fortunis, in magna paupertate vitam sustentabat. Is noctu fures quosdam in domo sua comprehendens, Quid vos, inquit, stulti homines hic noctu aliquid inventuros putatis, ubi ego interdiu nihil invenire possum?

Amoris remedium.

Pau-

PAupertatem optimum esse amoris remedium quidam dixit; aut certe Tempus, De vi quidem amoris Virgilius:

Omnia vincit amor, &c.

Quam quidem Merlinus Cocayus facete, ut omnia, his versibus describit:

Heu quia troppus amor savios mattescere cogit.

Et quis erit tantus qui hunc prendere possit asellum?

Cui panice nullæ, cui trappola nulla repugnat.

Cæsar erat tam bravus homo, qui subdidit orbem.

At mulier scanfarda illum subjecit amor.

Alcides validis qui spallis more pilastri

Cascatura su sum tenuit solaria cæli.

Femineam soccam, rejecta pelle leonis.

Induit, & mazzam posuit, fusumque piavit,

Fortem Samsonem qui ungui spaciare solebat.

Dentatos porcos, tigres magnosque leones;

Tandem imbriagum vilis putanella tosavit.

Focus circa titulum.

GUilielmus Mantuæ Dux faceris & jocis multum delectabatur. Is ad ædes D. Benedicti aliquando stans, forte fortuna clericum vidit, equo prætervehentem: ad quem statim uno e ministris ablegato, utrum clericus esset, exquiri iussit. Tum clericus ad ministrum, Ducas, inquit, *Illustrissimæ* suæ Dominationi me esse. Dux audiens, Propere ait, rursus hominem roga, quis sit, unde veniat, & an nesciat quis titulus

tulus mihi tribui soleat & debeat. Ibi clericus, Dicas *multum Illustri* suæ Dominationi, me Curatum esse sive parochum Guastellanum. Tum Dux, Abi iterum, & cur *Altitudinis* titulum (*Altezza* Italis, *Alteſſe* Gallis) mihi non tribuat, roga. Respondit clericus: Dic *Suæ Dominationi* me in libris meis legere, *Tu solus Dominus, tu solus Altissimus*. Tum Dux ridens, Abeat in malam rem cum omnibus suis titulis.

Malum caput.

AD Urbanum V. Pontificem legatus nescio cuius in Romana ditione oppidi introductus, tanta pervicacia res quasdam postulabat, ut Pontifex tandem in hæc verba eruperit: *Malum profecto habetis caput*, quod Italica & nostrati etiam lingua in homines cerebrofos & iracundos dici solet, Tum legatus: *Fateor*, inquit, & *sane si melius haberemus caput, melius aliquanto nobiscum ageretur*.

Garrulitas odiosa.

AD eundem Avinione (quo tunc Pontifices sedem transtulerant) ægrum decumbentem, tres legati Perusiani venerant. Admissi, quam fieri posset, paucissimis verbis mandata exponere jubentur. Tum eorum unus qui meditatus venerat, ne labor suus, credo, periret, longam admodum orationem exorsus, quamvis Pontificis aures & animum vehementer defatigatum animadverteret, ad finem nihilominus perduxit. Postquam perorasset, Pontifex an quid aliud in mandatis haberent, rogat. Ibi alter, qui Pontificis

rificis fastidium diligenter notaverat, Sanctissime Pater, inquit, mandatum nobis est, ut nisi quamprimum quale volumus responsum accipiamus, collega hic meus longe prolixiori oratione priora illa repetat. Audiens hoc Pontifex legatos quamprimum dato responso dimisit.

Imaginarii supplicii irrissio.

Idem Rudolphus cum Florentinis capitales inimicitias exercebat. Quare irati Florentini quum ipsum nancisci non possent, effigiem ejus tanquam latronis, publico loco suspenderunt. Paulo post nihilominus iidem belli calamitatum pertæsi, legatos ad Rudolphum de pace vel induciis faciendis miserunt. Rudolphus qua hora legatos venturos sciebat, luculentum focum, quamvis utpote Augusto mense, maximus esset æstus, & prope eum lectum sibi instrui, atque in eo multa stragula veste & pellibus, se contingi jussit. Ad lectum introductis legatis, & de morbo percunctantibus Rudolphus ait, Mirum in modum se algere, ut qui tanto tempore jam noctu atque interdiu in ipsorum mænibus nudus pendeat. Florentini irrideri se animadvertentes, statim illam Rudolphi effigiem patibulo detrahi jusserunt.

Irrissio in auctorem.

QUeraldus Petri Aragoniæ Regis consiliarius ad Fessarum Regem legatus ab eodem ad convivium invitatus fuit. Jusserat vero Rex Fessanus suis, ut eum in locum ubi legatus sedebat, ad pedes ejus ossa carnibus nudata abjicerent.

Finito

Finito prandio subornatus quidam, amota mensa & ossium commonstrato acervo, Quisnam lupus, inquit, hoc in loco fedit? Tum Queraldus ad Regem conversus. Equidem ait, o Rex! me lupis affedissem jam video, quippe qui carnes & ossa simul deglutierint: at ego, ut hominem & hospitem decebat, carnes quidem comedi, at ossa canibus rodenda reliqui.

Paulo impudentius, Cynico tamen non valde indignum est illud Diogenis factum: cui quum convivantes quidam ossa, tanquam cani (professionem Cynicæ Philosophiæ irridentes) objecissent, ille accedens, eos comminxit, & hoc canum esse dictitans.

Quæ facta, facilia factu videntur.

IN convivio quodam, præsentente Christophoro Columbo, eo qui primus novum Orbem nobis detexit atque aperuit, Hispani quidam Equites, peregrino, credo (Ligur enim Columbus fuerat) tantam laudem invidentes nihil singulare ab eo præstitum dixere, &, quod non quivis, rebus ad hoc necessariis instructus, præstare potuisset. Subridens Columbus, ovum e patina sumit, & deposito, inquit, pignore, vobiscum certare ausim, neminem inter vos esse qui ovum hoc ut sine ullo fulcimento rectum stet, efficere possit. Frustra ab omnibus facto periculo, idem ovi mucronem leniter mensæ impingit, eoque subsidente, ovum rectum statuit: hacque ratione omnes pisce magis mutos in ruborem dedit. *Πᾶσι μωμεῖσθαι ἢ μιμεῖσθαι. Facilius est carpere, quam imitari.*

Ministri

Ministri magistri.

Mercurius Cattinara, magnus Caroli V. Imperatoris Cancellarius, nec precibus, nec ullo certæ indignationis metu induci potuit, ut transactioni inter Dominum suum & Franciæ Regem subscriberet; auctoritate ab Imperatore sibi concessa, minime ad res eidem damnosas abususum se dicens.

Eadem & magis iusta constantia Antonius Pratensis, magnus Franciæ Cancellarius, fœderis inter Regem suum & Solimanum Turcarum Imperatorem inita capita, manus suæ subscriptione confirmare recusavit, quod totum hoc negotium & ad Regis & ad universæ Reipublicæ Christianæ ignominiam & damnum pertineret, judicaret. *Ita, scilicet, Regi inserviendum, ne Regno noceas.*

Quis optimus ministrorum Advocatus.

Jovianus Pontano Ferdinandus Neapolis Rex, Alphonso Calabriæ Duce, Regis filio, multum dissuadente, munus aliquod arduum demandarat, & non minus invitum, ut illud susciperet, tandem perpulit. Tum Pontanus, Munus, inquit, ô Rex, quandoquidem ita omnino vis, non detrecto; id tamen ita gesturum me profiteor, ut nec tuam indignationem, nec adversus filium indulgentiam valde sim reformidaturus: siquidem contra utrumque, & quasvis obtrectiones optimum Advocatum mihi adducam. Sermonis insolentiam miratus Rex, Quisnam ille Advocatus esset, quærit. Paupertas, ô Rex, Pontanus inquit. Et sane in magistratu incorrupti animi & puræ manus non leve argumentum est inopia, & contra

E

quos-

quosvis calumniæ ictus scutum optimum: contra vix video quomodo ii, qui in officiis constituti, parvo temporis spatio (quales multi passim sunt) ingentes divitias congerunt, à rapinæ, vel ut levius dicam, *Ἰσπαδόνιας* crimine sese vindicare possint.

Vir officio, non officium viro quærendum.

Alexander Severus Imperator non ultro ambientes, sed invitos & reluctantes publicis officiis præficere solebat, tantum abest, ut quod hodie pessimo more nonnullis in locis usitatur, plus offerenti vendiderit. Aiebat enim, nihil mirum si qui munus aliquod emerint, idem rursus vendant, id est, venalem Justitiam habeant. Notus est ille versiculus:

Emerat ipse prius, vendere jure potest.

Munerum acceptores & impostores quomodo puniendi.

Idem Vetronium Turrium operam suam acceptis muneribus iis qui à Cæsare aliquid petere volebant, large promittentem, sed plerosque inani spe decipientem, palo alligatum fumo necari iussit, cum elogio:

Fumo punitur qui fumos vendidit.

Severum hoc, illud Gallieni Imperatoris ridiculum, qui Mangonem, ab uxore accusatum quod vitreos ei globulos pro gemmis vendidisset, in arenam includi iussit, ut cum bestiis, sicut videbatur, committeretur. Jam tam ab ipso damnato quam omnibus spectatoribus horribilis aliquis leo aut aliud ferum animal expectabatur; quum ecce cavea emissus gallus gallinaceus prodit. Omnibus non sine admiratione in risum effusis,
præco

præco Imperatoris jussu proclamat: *Imposturam fecit, & passus est.*

Faceta homicidii, fortuito casu commissi vindicandi ratio.

E Præcellsa domo faber decidens prætereuntem casu suo exanimaverat, & sic alterius morte vitam servarat. Eum mox in judicium vocant mortui illius agnati, homicidii accusant, & damnari petunt. Utriusque causam magna contentione agentibus, judices tandem ejusmodi pronunciarunt sententiam: ut nimirum agnatorum aliquis in eum, unde ille delapsus erat, locum ascenderet, seque simili saltu in reum infra stantem præcipitaret. At nemine conditionem hanc accipiente, ille absolutus est, *Culpam præstare, non casum, homo debet.*

Lites refecandæ.

R Udolpho Habspurgensi Comiti, qui primus Imperialem dignitatem in Austriacam familiam intulit, cum Abbate Sangalensis Cœnobii valde tum potente, & aliis vicinis lis intercedebat. Captato prandii tempore, Comes Abbatem accedit, & ultroneum se convivam exhibet, magna cum omnium admiratione. Sublatis mensis, cum Abbate aliquamdiu collocutus, tandem pacem facit, ac discedens, suis, *Cui tres, inquit, lites, meo judicio recte fecerit, si duabus compositis, tertiam tanto diligentius prosequatur.* Hoc consilium eidem utile fuisse eventus docuit: ut cui postea prædictus Abbas bonam adversus hostes operam navarit.

Sententiarum amputanda diversitas.

IN Italiam ad Insubriam occupandam profecturus Franciscus I. Franciæ Rex, quum consilium hoc suum multis displicere non ignoraret, Ego, inquit ad Senatores, in Italiam ire planissime constitutum habeo. Quicumque vero ab hoc proposito retrahere me ausus fuerit, non solum frustra erit, sed etiam malam à me gratiam inibit. Et hoc quidem uno ictu Rex dubia omnia & sententiarum varietatem tamquam Gordium nodum solvit, & ad expeditionem se quamprimum accinxit. *Maturè deliberandum, sed deliberata cito exsequenda.*

Camillus Urfinus, nobilis militiæ dux, Nihil aiebat in bello rebus feliciter gerendis magis adversari quam tarditatem, sive cunctationem: quam barbaro quidem, apto tamen vocabulo, Irresolutionem dicunt.

Idem nihil minus consultum sibi videri dixit, quam ut res hodie deliberata, in sequentem diem differatur: quod interim multa accidere possint, quæ, utpote improvisa, omnem rei gerendæ ordinem pervertant.

Negotia quomodo tractanda.

Periphanus Ribeira Alcalæ Dux dicere solebat, Negotia difficilia tamquam facilia; & e contra facilia tamquam difficilia tractanda esse: quo scilicet nec facilitas negligentiam, nec difficultas desperationem adducat.

Humanæ sapientiæ modus.

DIvina Julii Cæsaris Scaligeri, viri incomparabilis, vox est : *Sapientis est, quædam nescire velle.*

Quinam optimi Consiliarii.

ALphonfus Aragoniæ Rex, quinam optimi essent Consiliarii, rogatus, Mortuos respondit, libros scilicet innuens ; ut qui sine ullo affectu verum promunt.

Idem, si stante Romanorum Republica, nasci sibi contigisset, ante Curiam Jovi Positorio templum se ædificaturum dixit, ut in eo Patres Conscripti, antequam in Senatum venirent, odium, amorem & similes affectus deponerent.

Fridericus Imperator, convocatis aliquando Senatoribus, Utinam, inquit, mei Consiliarii duas res secum in Palatium ne adferrent ! ut & illi bene consulere, & tanto ego facilius bona consilia à malis discernere possim. Rogatus quænam duæ illæ res essent, Simulationem & Dissimulationem esse, respondit.

Sigismundus Imperator tum demum Principes in hac terra beatè victuros dixit, si procul habitis superbis & crudelibus Consiliariis, mitibus & mansuetis morigeros se præbeant.

Franciscus Almeida nihil sceleratius sibi videri ait, quam eos Consiliarios qui non ex animi sententia loquerentur : quippe qui & contra Deum & contra Principem gravissime peccent. Contra Deum quidem, quod conscientia à Deo sibi datæ refragarentur, quod quidem *peccatum in Spiritum sanctum* dici possit : contra Principem vero, quod hac dissimulatione vel simulatione

sæpius res ejus in extremum discrimen, atque etiam exitium adducerent.

Quanta vero officii hujus dignitas sit, idem inde ostendit, quod Principes ad consilium paucos, eosque lectos & probatos admittant; à prælio vero neminem rejiciant aut excludant.

Superbia, stultitiæ index.

Eques quidam Mediolanensis, certis de causis ad Florentinam Rempublicam legati nomine missus, catenam collo appensam, subinde mutabat sive variabat. Hanc ostentationem irridens Nicolaus Nicolinus, homo non minus nobilis, quam facetus, Alius, inquit, stultis vinciendis una catena sufficit; huic vix plures satis sunt.

Vestitus necessitati, non superbiæ serviat.

Henricus II. Imperator cognomento Claudus, si quando hominem adspiceret vestitu superbientem, Te, inquit, vermes, vestimenta vero tua tineæ comedunt.

Rudolphus Habspurgensis Comes tam omnis in vestibus ornatûs erat negligens, ut laceras etiam non abjiceret, sed refartas in publico gestare non erubesceret.

Solon à Cræso superbissime amictu, & regio throno insidente rogatus, An similem ornatum umquam vidisset: Immo, inquit, ô Rex! Pavonum enim, & psittacorum, utpote natus, multo mihi pulchrior videtur.

Augustus Imperator filiarum in vestitu luxum acriter sæpe reprehendere solebat, inquiens: *Vestitum mollem ac insignem, superbiæ esse vexillum, nidumque luxuriæ.*

Præ-

Præclarè Bernardus : *Cur carnem tuam, inquit, preciosis rebus impinguas & adornas, quam post paucos dies vermes in sepulchro sunt devoraturi? & animam tuam bonis fidei operibus non adornas, quæ Deo & Angelis ejus præsentanda est in judicio? Cur animam tuam vilipendis, & ei carnem præponis? Dominam ancillare, & ancillam dominari, magna equidem abusio est.*

Quamvis autem omnes homines vana superbi vestitus ostentatio dedeceat; viros tamen & juvenes maxime. Unde Ovidius :

Sint procul à nobis juvenes ut fœmina culti.

Mulieres vero illud Plauti in animo habeant :

Mulier ne quicquam exornata est bene, si morata est male.

Quibusnam Principes potissimum fidere debeant.

HENRICUS Castiliæ Rex, cognomento Nothus, cruento admodum contra Petrum Regem bello gesto, & morti vicinus, filio successoris per Episcopum mandasse dicitur : In regno tria hominum esse genera, quorum hi suam, illi Petri Regis, tertii vero neutram partem aut factionem sequuti sunt. Primis quidem velle ut dona & quidquid à se collatum, ratum esse jubeat, nec tamen planè ipsis fidat : secundos monere ut quibus posset rationibus, sibi adjungat, eorumque consiliis & opera utatur, quam enim adversario constantiam, eandem sibi præstituros, & ad priorem offensam officio, fide & diligentia delendam sedulo incubituros. Tertiis vero, in rebus

ad imperium pertinentibus nihilum quidem accedat: ut qui publicum servitium privatis commodis semper sint postposituri. Tanto hoc præceptum est admirabilius, quanto longius à communi hominum opinione & sensu discedit.

Neutralitas, ut vocant, damnosa.

DE Senensibus, qui bello quodam, dum neutram partem sequi vellent, utrique prædæ fuerant, Alphonsus Neapolis Rex dixisse fertur, Idem eis accidere, quod iis qui in media ædium parte habitant, ut quibus inferiores fumo, superiores urinâ molesti sunt.

Maledici contemnendi.

FRidericus III. Imperator quum accepisset multos passim esse, qui male de ipso loquerentur, Quid vos nescitis, ait, Principum actiones tamquam scopum, venenatis linguarum telis esse propositas? Nobis quidem, qui omnibus satisfacere non possumus.

Hic murus abeneus esto,

Nil conscire sibi, nullâ pallefcere culpâ.

Simili animi magnitudine Franciscus I. Franciæ Rex, quum ob grave tributum subditis impositum, multorum oculis palam proscindi se audivisset, quibusdam ad læsæ hoc Majestatis crimen pertinere & acerrime vindicandum dicentibus: Sinite illos, inquit subridens, pro argento suo quod volunt, loqui.

Notum est Themistoclis factum, qui eum, à quo per totum diem convitiis oneratus fuerat, noctu à suis cum lucerna deduci jussit.

Vita

Vita Principum qualis.

PHilippus II. Hispaniarum Rex, Principum vitam, Textorum vitæ similem esse dicebat. Quemadmodum enim Textoris officium valde laboriosum est, & non assiduitatem tantum continuam, sed & totum hominem requirit, indefessum scilicet manuum ac pedum motum, defixos in tela oculos, quæ ut innumeris pæne constat filis, ita facile solvitur, rupto hic filo, alibi intricato; atque ad omnia reconcinnanda tam oculi quam manus sine ulla mora præsto esse debent: ita Reges & oculos & manus, adeoque totum animum pluribus negotiis simul intentum habere, & mature incommodis quibuscvis occurrere oportet. Experto crede Roberto.

Qui Principum consortio indigni.

Jacobus Almanfor parasitos, fanniones, ludiones, histriones, & id genus homines vehementer detestabatur, tanquam inutilia terræ pondera, & fruges tantum consumere natos: fucis eos similes esse dictitans, qui alieno labore partis opibus infidientur.

Quæ Principibus maxime perniciosa.

BAjardus strenuus militiæ ductor nullam rem apud Principes perniciosiorem esse dixit, quàm audaciam & potentiam, cum ignorantia conjunctam.

Aulicorum vita.

Cordatus quidam & multæ experientiæ homo, illud se observasse dicebat, tam Principes

quam eorum affeclas quasi per transfennam hunc mundum inspicere, vitæque bona extremis tantum labiis degustare. Ob continuas enim & gravissimas occupationes cibum eos non manducare, sed truncare, nec vinum bibere, sed infundere: atque ita fieri ut ad integri mensis, aut etiam anni finem prius perveniant, quam initium fenserint. Quomodo enim ullam sinceram vitæ hujus voluptatem illi percipiant, qui eam aut continue discursando, aut simulando ac dissimulando, aut suam fortunam deplorando, & aliorum bonis invidendo, aut mille injurias devorando, præsentia detestando, futura metuendo, & infinitis aliis tam corporis quam animi miseriis traducunt? Non injuria Hispani vulgari proverbio illum Regem esse dicunt, qui Regem numquam viderit; & Franciscus Hetruriæ Dux, civis aut rustici opulenti conditionem omnibus aliis præferebat. Sed quidquid alii sentiant, equidem literatos tantum homines, eos præsertim quibus necessaria non desunt, vita hac vere & quasi in solidum frui, existimo: ut qui tempus quiete & honestis occupationibus, transigendo, vitam hanc, non ut aulici, negotiatores & alii, veluti raptim currendo, sed pedetentim ambulando transeunt: nonnunquam ad dulcem leniter decurrentium rivulorum strepitum consistentes, alibi viridantium & pulcherrimis fetarum fructibus arborum, vallium amcenissimarum, colliculorum & præcelsarum alpium mira varietate inter se distinctarum jucundissimo aspectu oculos pascentes, è variis, denique tam Naturæ & doctrinæ quam pietatis flosculis immarcescibilem

lem Sapientiæ sibi corollam texentes, atque ita suaviter in Dei gratia & melioris vitæ spe acquiescentes.

In aulis Principum hodie fere sanniones, ludiones & assentatores primas tenent. His licet intrare, sedere, loqui: his cibus de Principis mensa datur, his cubicula & arca etiam Principis patet, his creditur, his mos geritur, his bene aut male, prout voluerint, de unoquoque loqui licet: grata sunt denique omnia quæ dicunt aut faciunt.

Adulatores quomodo excipiendi.

Quidam Sigismundum Imperatorem ad cælum laudibus efferebat, ac Deo pæne æqualem faciebat. Iratus Imperator homini colaphum impingit. Exclamanti, *Cur me verberas?* respondit, *Cur tu me mordes?*

Huic congruit illud Græcorum: τὰ πρῶτα ὁ κόλαξ τὰ δεύτερα ὁ συκοφάντης. In aulis Principum primas tenet adulator, secundas, sycofanta.

Eodem Sigismundo, Adulatores cane pejus & angue se odisse dicente, Brunorus Veronensis, At hoc genus, inquit, homines longe omnium vobis carissimos esse video. Qua enim alia arte plerique omnes tantam gratiam & favorem acquisiverunt? Ibi Imperator, Verum dicis, mi Brunore: ea enim est naturæ nostræ imbecillitas, ut quamvis Adulatores fugiendos esse dicamus, eorum nihilominus consuetudine delectemur. Et tu ipse profecto si nihil omnino unquam

quam esses assentatus, jam dudum, credo, aula mea exiisses. Innuens non semper *Veronensem*, sed *Placentinum* nonnunquam fuisse.

Præsente Friderico III. Imperatore Caspar Schlickius tam multiplicem aulae hypocrisim detestatus, Ego, inquit, quovis ire potius constitui, quam inter ejusmodi homines versari. Tum Imperator, Ergo ultra mare glaciale proficiscendum tibi intelligo: & tamen ibi quoque quod fugis invenies? si quidem nemo est quin hac arte aliquando utatur. Immo, ut præclare Seneca, *Sibi quisque maxime assentatur.*

Ludovico XII. Franciæ Rege aliquando dicente, In aula sua abunde omnia quibus opus esset, & quibus etiam opus non esset, reperiri, unum tamen abesse: familiarium aliquis, id, quidnam esset, rogabat. Veritas, Rex inquit, quam pater meus animam agere dicere solebat; ego vero, & quidem intestatam, jam mortuam puto.

Augustus mortuo Varo, idcirco supra modum se dolere agebat, quod jam non esset à quo verum audiret.

Gordianus vero Imperator dicere solebat, Miserum esse Imperatorem apud quem vera reticentur.

Non facile fidendum.

Alcibiades ad dicendam causam è Sicilia, quo se receperat, Athenas evocatus, quum iturum se negasset, Siculus quidam, Ecquid tu, inquit, civium tuorum, amicorum & cognatorum iudicio diffidis? Quid mirum, inquit Alcibiades? Immo hac in re matri quidem meæ fidem habi-

habiturus non sim. Quid enim, si illa nigrum calculum pro albo apprehenderit? Niger enim color damnationis, albus absolutionis signum erat.

Nil violentum diuturnum.

Dionysius Siciliae tyrannus filium ob vim nobili puellae illatam acerrimè objurgans: Quid tu, ait, aut umquam simile aliquod facinus patris tui audisti? Cui filius, Non enim pater tuus Rex fuit. Huic Dionysius: Nec tu profecto filium Regem habiturus es, nisi ab ejusmodi flagitiis desistas.

De superbia & in quo falsa consistat felicitas.

Christophorus Landinus scribit quodam loco, Superbiae focias five comites esse Levitatem, Arrogantiam, Avaritiam, Ambitionem, Lætitiā immoderatam, onerosam Humilitatem, & peccandi Licentiam: filias vero, Hæresim, inobedientiam, vanam gloriam, hypocrisim, ostentationem, pervicaciam, discordiam, invidiam.

Idem fallacem hujus Mundi felicitatem ait in quinque rebus consistere, imperio scilicet, divitiis, honoribus, famæ five nominis existimatione, & corporis voluptatibus.

Ex inimicis salus.

Antisthenes (Xenophonti idem nonnulli tribuunt) dicere solebat, diligenter nobis attendendum esse quid inimici de nobis sentiant & loquantur, utpote qui vitia nostra longe melius quam amici pervideant & notent. Et ut à serpenti-

tibus

tibus remedium, ita ab inimicis utilitatem petendam esse, idem monebat.

Fortunæ instabilitas.

Petrus Albizius Florentinus, cives omnes auctoritate, divitiis & potentia longe superans, quodam die complures amicos ad magnificum epulum invitarat. Mensis secundis illatis, inter bellaria clavus repertus fuit, magna cum omnium admiratione, ex quo convivarum aliquis capta occasione, monere eum cœpit, ut Fortunam suam jam summo loco consistentem trabali clavo figat opus esse, ne illa more suo rursus ad ima vergat. Et præfagium hoc potius quam interpretationem fuisse, eventus docuit, Albizio non fortunis tantum omnibus everso, sed ignominiosa quoque morte affecto. *Tutius, scilicet, est ad summum, quam in summo, Seneca: Fortuna magna non caret formidine.* Sexcenta tam exempla quàm dicta ad hanc rem passim occurrunt.

Luxus excusatio.

Qum Aristippo Philosopho quidam victum splendidum & sumptuosum exprobrasset. Equidem, ait ille, si peccatum hoc esset, nequaquam Deorum festa tanto luxu & pompâ celebrarentur.

Cavendum ab ambiguis verbis.

Ludovicus XI. Franciæ Rex, devictis rebellibus, & toto fere pacato regno, Equitum magistro (Conestabilem vulgò appellant) qui clanculum rebelles re & consilio juverat, diligenter

genter sese excusanti, & securum commeatum petenti renunciari jussit: Ut tam sedulo sese purgaret, nihil quidem opus fuisse: satis enim superque sibi tam de Conestabilis erga se animo, quam meritis & officiis constare. Veniret ergo quandocumque ipsi videretur. Et hoc quidem pro certo, inquit Rex ad nuncium, ac sine ulla fictione tibi affirmo, me ad res meas constabiliendas tali capite vehementer opus habere: non consilia à tali capite profecta, sed caput ejus à cervicibus revulsum intelligens.

Vino multa adscribenda.

QUum milites quidam apud Pyrrhum Epiri Regem delati essent, quod in convivio quodam multa in eum contumeliose dixissent; Rex accersitos, utrum res ita se haberet, rogat. Ibi unus ceteris audacior, Fatemur, inquit, Rex, nos multa id genus dixisse, & nisi lagena nos tam cito defecisset, multo fortasse plura dicturi eramus. Hac tam sincera confessione quam festiva excusatione delectatus Rex, liberos abire permisit.

Foco matrimonium pacatum.

BERnardus Amideus, filium sibi sine opera suum natum suspicans, dies noctesque multum sese affligebat. Eam rem animadvertens Petrar-cha amico vehementer objurgato, Tibi, inquit, Maria Ravennate magistra opus est, quum uxori, utpote soli optime conscia fidem habere verearis. Et hanc quidem ad rem audi lepidam fabulam. Ante annos non multos Senis civis quidam illustris & opulens habitabat, uxorem Mariam
in

in Ravenna nomine eximia forma in matrimonio habens, quæ tamen adversâ pudicitiae famâ laborabat. Ea quum filium unicum tenellum in sinu gestaret, maritus defixis primùm in puerum, deinde in matrem oculis, ex intimo pectore suspirium duxit. Causam uxori roganti, Semissem, inquit, bonorum meorum dederim, si tam certus essem filium hunc meum genuinum esse, quam tu certa es. Ibi mulier nihil immutato colore, Tanto ait, hanc in rem sumptu opus non est: quod si mille tantum ducatos mihi donaveris, scrupulo omni exempto, hujus rei quam certissimum te faciam. Conditione à marito accepta, advocantur cognati quidam & amici tamquam arbitri, tum re tota explicata uxor infantem in ulnas suscipit, & subridens: Mi marite, inquit, numquid fateris infantem hunc meum esse. Certe, inquit maritus: sed quid tum postea? Ibi illa accedens, Age igitur, eundem tu cape, à me tibi donatum: nec quisquam jam tuum esse negaverit. Solutis in risum omnibus, amici & singularem mulieris hujus dexteritatem laudarunt, & stultam viri zelotypiam reprehenderunt.

Mercatura Principibus indigna.

THeophilus Imperator Constantinopolitanus uxorem habuit admodum avaram, ut quæ mercaturam etiam tam terra quam mari exercuerit. Accidit ut Imperator per fenestram prospectans, ingentem onerariam in portum appulsam conspicatus, misso puero, cujusnam ea esset, unde veniret, & quas merces veheret, percun-

ctari

Etari juberet. Ubi vero intellexit ad uxorem tam navim quam merces attinere, nautis mandavit ut statim quæ sua essent quisque exportaret: quo facto, igne injecto navim & quidquid in ea erat comburi jussit, uxorem quæ hæc spectabat austero vultu sic affatus: Me quidem Deus Imperatorem fecit, at tu nauclerum & mercatorem facere me fatagis; Tu scito, subditorum nostrorum esse, mercaturam exercere, & victum inde quærere: quod si nos totius Imperii redditibus non contenti, etiam mercaturæ utilitates ad nos rapiamus, unde subditi nostri & vitam sustentabunt, & tributa nobis solvent? *Princeps se regem esse, non mercatorem meminervit.*

Non vi, sed blanditiis Amor gaudet.

Leo Byzantinus Platonis discipulus nobilis philosophus, quum accepisset Philippum Macedoniae Regem magno cum exercitu ad expugnandum Byzantium adventare, obviam ei profectus, cur patriam suam oppugnatum veniret, rogavit. Rex, Scias, inquit, me deperire eam, nec facile quieturum donec ea potiar. Tum Leo, At tu etiam hoc scias, ô Rex, amatores ad amicarum fores non instrumenta bellica, sed Musica adducere solere. Quo dicto, Rex delentus, omisso Byzantio, arma aliò convertit.

Panicus terror.

Arnoldo Imperatore Romam obsidente, forte fortuna ab iis qui fossas moliebantur, lepus è cubili excitus, & per castra discursans, plerisque, ut fit, insequentibus, ingentem tumultum

excitavit. Eo consternati qui in muris excubias agebant, rati coronâ urbem oppugnatum iri, subito desertis stationibus diffugere cœperunt. Quo animadverso, Imperatoris milites, omisso fugaci animalculo, per muros nemine resistente enixi, urbem unico assultu ceperunt.

Cui mutuo dandum.

AD Tarquinium Abbatonium militum ducem in lectulo cubantem miles quidam venit, totus sudans ac tristis, eumque affatus, Quid, inquit, agis, Dux optime? an dormis? Cur hoc rogas, inquit Tarquinius. Ah, inquit ille, rogare te volui, ut decem ducatos mihi commodes, ut iis pecuniam lusu perditam, cum fortuna favente recuperem. Abi, ait Tarquinius, ego dormio.

Primas fert qui plurimum dat.

Florentiæ quum novus Senatus legendus esset, quidam Laurentio Medicæo hominem vino valde deditum, ut suffragio eum juvare vellet, commendabat, inter cetera hoc addens, uno vini cantharo quocumque vellet adacturum. Tum Laurentius: Quid me fiet, si quis alius binos ei cantharos propinarit?

Datum reddendum.

AB Arlotto Florentino amicus frumenti aliquot modios mutuo acceperat, reddere postea oblitus. Quum vero annonæ incidisset caritas, eundem adit, & rursus modios aliquot poscit. Arlottus homini commonstrat granarium, & petere inde jubet. Ille nullo frumento reperto, redit,

redit, frustra se ibi fuisse indicans. Tum Arlotus, Nihilne reperisti? Crediderim ergo id quod ante annum tibi concreditum fuit, nondum à te reportatum. Quod ergo gratificari tibi non possum, tibi ipsi imputabis. Bonus *condus* bonum *promum* facit.

Talis res frangitur.

FRanciscus Seminata, magna bonorum parte talorum lusu dilapidata, à Prætore in custodiam datus fuit. Hanc ille injuriam, ut putabat, ægre ferens, Prætor hic, ait, carceri me inclusit quod mea bona dilapidarim; quid mihi factururus, si ipsius bona dilapidassem? cujus joci festivitas Prætori tantopere placuit, ut hominem statim custodia liberarit.

Principum ira non provocanda.

ATheniensibus divinos Alexandro Magno honores, uti stultâ assentatorum persuasione inflatus petierat, decernere recusantibus, quidam dixit: Cavete Athenienses, ne dum cælum nimis sollicitè custoditis, terram amittatis.

An & quando Philosophis pecunia opus.

ARistippo bonam argenti summam petenti, Dionysius Siciliæ tyrannus admirabundus, Quid tu, inquit, Aristippe ea petis, quæ vos Philosophi, ut quidem præ vobis fertis, adeo contemnitis, & quibus sapientem egere negatis? Aristippus, prius mihi da, inquit, ad quæstionem postea respondebo. Accepto argento, Aristippus ait: Numquid vides, Dionysi, me jam iis re-

bus quas dicis non egere, nec doctrinam nostram sibi repugnare?

Xenocrati Philosopho Alexander Magnus quinquaginta talenta donarat; quæ tamen ille accipere recusavit, tanto dono sibi opus non esse dicens. Tum Alexander, Ergo nullos amicos habes, quibus aliquo opus sit? Mihi quidem ad benefaciendum amicis omnes Darii opes vix satis fuerunt: & tu in quos usus quinquaginta collocare talenta debeas, nescis.

Miserior est qui patitur, quam qui passus est.

AD Arlottum Florentinum Ecclesiastici quidem ordinis, sed multi ac liberalis joci hominem, nauta quidam venit stipem rogans, ac dicens, Catalaunorum piratarum manus ægre se evasisse. Tum Arlottus: Multo fane justior causa mihi à te petendi fuerit. Ego enim in illis manibus sum, quas tu evasisti, Calixtum Papam intelligens, qui ex ea natione erat.

Facetum, sed pium rustici dictum.

Rusticus quidam dicere solebat, se suo quotidie labore quinque lucrari panes. Interrogatus autem quomodo eos distribueret, *Unum*, inquit, *capio*, *unum projicio*, *unum reddo*, & *duos do mutuo*. Ænigma hoc declarare jussus, *Unum*, inquit, in meum usum capio, *unum projicio*, quem porrigo novercæ meæ; *unum patri*, quem illi reddo, *duos liberis meis mutuando credo*.

Mulieres & pueri sæpe rerum potiuntur.

THemistocles quum unum ex liberis suis matri ita in delitiis esse videret, nihil ut umquam

quam illi negaret, ac plus quam seipsum amaret, concludebat filiolum hunc suum Græcis omnibus dominari, si argumentans: Athenienses dominantur Græciæ, Ego dominor Atheniensibus. Mater mea dominatur mihi. At filius meus matris meæ dominus est. Ergo toti Græciæ dominatur.

Eandem fere in sententiam Cato, Nos omnibus, inquit, totius Orbis hominibus imperamus, at uxores nostræ imperant nobis.

Liberi quatenus amandi.

ARistippus quum liberos haberet parum dicto audientes, & vitiosos, domo eos tandem eiecit, ac si eos pro suis non agnosceret. Cujus severitatis nomine ab amico reprehensus, quod scilicet liberi utpote ab ipso generati, corporis ipsius pars essent: Etiam pediculi, inquit, & pituita è capite destillans meo, à me provenit, quæ tamen quia nullius usus sunt, lubenter à me separo & abjicio.

Decore pro sexu incedendum.

GENERUM Cicero habuit adeo mollem & delicatum, ut lento & quasi cribrato gradu incedens, pro fœmina haberetur; filia vero, viro-
rum instar, grandem gradiebatur gradum. Pater igitur eam eundo ita succutientem conspici-
tus, *Placide*, inquit, *incede filiola, ut maritus incedit tuus.* Atque ita uno dicterio ambos perstrinxit.

Ingenii ostentatio juvenilis elusa.

RUSTICUS quidam filium habuit, qui contritis aliquot

aliquot in litterario ludo annis, domum rever-
sus, eruditionem suam ubique & semper osten-
tare gestiebat. Quum vero aliquando in mensa
nihil appositum esset præter quatuor ova, & fi-
lius admirabilis suæ eruditionis specimen dare
cupiens, diceret, Septem ibi esse, quandoquidem
numerus quaternarius etiam ternarium comple-
teretur, & quatuor ac tria septem conficerent;
pater, ne pluribus disputaret, quatuor ova sibi
sumpsit, dicens: Ego quatuor ista comedam, re-
liqua tria tu tibi capito.

Importuna interrogatio elusa.

QUIDAM hominem munus quoddam pallio te-
ctum gerentem interrogavit, Ecquid por-
taret, Annon vides, respondit alter, de industria
ideo tectum esse, ne tu scires?

Curiositas.

ANTIGONUS quum exercitum suum lustrans,
Antagoræ poëtæ tentorium intrasset, & pi-
sces eum coquentem invenisset, Putasne, inquit,
Homerum quum res Agamemnonis describeret,
coquendis piscibus occupatum fuisse? Cui re-
spondit Poëta: Putasne & tu Agamemnonem
quum præclara illa facinora ederet, curiosum
fuisse inquirendo an in exercitu pisces coque-
rentur?

Alexandri M. Exemplum inversum.

JOANNES Gonzaga Talis ludens, multam pecu-
niam perdiderat, adstante Alexandro ejus fi-
lio subtristi. Tum quidam, Ecce filium tuum
avidè expectantem ut ludo vincas, ut & ipse de
præda

præda partem aliquam habeat : Erras , inquit Gonzaga : neque enim Alexandri est tam humilia cogitare. Nescis tu Magnum illum Alexandrum , quum audisset non civitates tantum , sed multa etiam regna à patre Philippo subjugata , flere cœpisse , quod diceret , vereri ne sibi post paternas victorias ullum spicilegium restaret , sic & meus hic Alexander tristis adstat , sed contrariam ob causam : si quidem metuit fortasse ne tantum ego ludendo perdam , ut ipsi quod perdat nihil reliquum sit futurum. Scitum est illud cujusdam de Alexandro dictum : *Alexander Mundo Magnus est : at Alexandro Mundus est Parvus.*

Quisque suo genio ducitur.

CRates Philosophus quum egregia quædam mulier nubere ipsi cuperet , progressus , & cogitans ignorare fortassis mulierem quod gibbosus ipse esset , & pauper , penulam humeris detraxit , & unà cum pera & baculo in terram projecit , protestatus , suas has facultates , suam hanc formam esse quam videret , secum itaque bene expenderet , ne postea hujus pœniteret. Verum ea nihilominus conditionem accepit , affirmans , se nec pulchriori nec ditiori marito nubere potuisse.

Spartanorum lex de connubiis.

Circa matrimonium , Spartanorum lex multam statuebat , primam , non ducenti uxorem ; secundam , sero ducenti ; tertiam & gravissimam , malam ducenti.

Quando uxor ducenda.

Diogenes ab amico rogatus: quodnam tempus esset uxorem ducendi. Ille, juveni inquit, qualis tu es, nondum; seni nunquam.

Fragilitas muliebris.

Pythagoras dicebat, aurum igne, auro fœminas, viros vero fœminis probari. Idem ait: si ex argento essent fœminæ, ad monetam faciendam minime aptas fore, ut quæ mallei ictum minime ferre possint.

Arlotti quædam dicta.

Tanti mihi est utilitas nihil proficiens
Quanti malum mihi nocens.

Qui vetere relicta, novam viam prendit,
Ad locum quo non vult, sæpe tendit.

Donator pridem obiit,
Adjutor animam agit.

Ne te possit pœnitere,
Secreta tua confitere,

Confessario, Advocato,
Medico: reliquos celato.

Atrox & periculosa est tempestas mala mulier.

Non omne quod splendet aurum est.

Qui calamitates non vult ferre,

Exeat quamprimum è terra.

Vita hæc nihil aliud est quam assidua militia &
malitia.

Pecunia, Sapientia, Fides,

Vix hodie sunt, quamcunque vides.

Non est ulla virtus quam paupertas non maculat:

Nec

Nec ulla sanctitas quam peccati dulcedo non
collutulat.

Abundantia fastidium gignit.

Qui bene sedet male cogitat.

Gaudium hujus Mundi breve est.

In cœlo æstu non calebit,

Nec frigore quisquam algebit.

Abit tempus, & omnia secum trahit.

Qui præter solitum est blandus,

Proditionem molitur infandus.

Qui facit quæ facere non debet,

Fieri videbit quæ non credet.

Qui unum periculum semel evadit,

Mille evasurum se sperabit.

Contra timorem omnia arma satis non sunt.

Si rustico quis manus det,

Simul & pedem arripiet.

Fac quod facies.

Equo donato dentes non sunt inspiciendi.

Parum is scit, qui seipsum juvare nescit.

Qui contentus est, lætus est.

Tantum crescit amor, quantum ipsa pecunia
crescit.

Id verè meum dixero,

Quo utor, quodque Deo dederò.

Nec feminam nec pannum eme.

Ad candelam fraudem time.

Qui malus est, nec malus putatur,

Facit malum, ac celatur.

Sequentia Guicciardino Boccatio adscribuntur.

Qui statum mutat, sensus mutat.

Necessitas caret lege.

Qui nihil scit, si tacere scit, fatis scit.
Gratus & jucundus homo est, qui homo est.
Prima pars stultitiæ est, sapientem se credere.
Homo proponit, Deus disponit.
Una uncia dominii, æquiparanda est libræ
Auri.

Si vis bene mori, bene vive.
Qui perstat, vincit.
Præsentem fuge voluptatem quæ futurum gi-
gnit dolorem.
Fœmina amans otii, cum virtute nil habet ne-
gotii.

Paupertas homines strenuos; Lex facit in-
genuos.

Omniū dolorum optimum remedium est
Patientia.

Conscientia vim habet mille testium.

Vera lex Natura est.

Omnis timor servitus.

Ex præsentibus conjectura fit quæ post hæc
sint futura.

Pactis sive contractibus leges rumpuntur.

Unus homo centum valet, & centum vix unum.

Sententiam & propositum mutare sapienti pro-
bro non est.

Admiratio ignorantiae est filia.

Facta viris, verba fœminis.

Diligentia vincitur scientia.

Fames Famæ sæpe obest.

Tempus est Veritatis pater,

Ufus rerum omnium mater.

Qui virtutem ferit, bonam famam metit.

Mors omnium, sed mortis Fama est victrix.

Conversatio quam jucunda.

ARchitas Tarentinus dicere solebat, Si cui Deorum immortalium munere concessum esset ut in cœlum ascenderet, & mundi hujus naturam ac stellarum pulchritudinem contempleretur, parum id ei gratum futurum, si non haberet postea cum quo ea quæ vidisset, communicaret.

Nec ego vulgo, nec vulgus mihi.

EXtra reprehensionem, immo laudabilis est illa Epicuri vox dicentis : *Numquam placere volui populo : quoniam ea quæ ego facio illi non laudant ; & quæ illi laudant , ego non facio.* Et Horatius :

Odi profanum vulgus & arceo.

Malorum consuetudine an & quomodo utendum.

Reprehensus Diogenes, quod cum malis conversaretur, Etiam sol, inquit, radios suos in loca immunda spargit, nec tamen inquinatur.

Idem alii idem objicienti : Medici, inquit, ægrotis toto die assident, nec tamen hi morbum contrahunt.

Vita solitaria.

SCipionis illud fuit : Numquam se minus solum esse, quam quum esset solus ; nec minus otiosum, quam quum esset otiosus.

Rusticus quidam doctum hominem solitudinis amantem accedens rogavit, qui ita solus vivere posset ? Tum ille, *Ego*, inquit, *solus esse cæpi eo temporis momento, quo tu ad me venisti*, significare volens, doctum hominem tum demum solum

lum esse, quum inter ignorantes versatur, à quibus animum disjunctum habet & abstractum.

Crates juvenem in loco quodam secreto ambulantiem conspiciens, quid solus ibi ageret, quæsit. Cui juvenis: *Mecum ego colloquor*. At ille: *Vide ne cum homine nequam colloquaris*.

Secretum alteri non committendum.

Servus vestem ab hero sibi donatam, illico alii cuidam amico suo donavit. Ab hero propterea objurgatus, *Quid, ait, me tuam servare vis, quum nec tu illam servare potueris*.

Nimiae laudes quomodo accipiendæ.

Nobilis quidam quum diu & patienter impudenti cuidam mirificos titulos & nimias laudes in ipsum congerenti, auscultasset, tandem inquit: Non scio equidem quid tuis istis laudibus facere debeam, quas si rejicio, te adulatorem arguo; si recipio, inanis gloriæ cupidum me ostendo. Dividamus itaque ut boni commilitones & focii, & partem earum mihi concedens, tu alteram partem cape. ●

Ambitio irrisa.

Alexander Macedo non satis esse putans & hominem esse & Regem, & Magni nomen obtinere, Jovis quoque filius nuncupari voluit. Hinc indignata ipsius mater, *Cavesis fili, inquit, ne malam Junonis gratiam tibi & mihi concilies*.

Hanc ipsius Divinitatem irridens Philosophus quidam adulari nescius, videns medicum ægro-

tanti

tanti juscum præparare, *Dei nostri salus*, inquit, à juscum pendet.

Quænam noxia maxime sint animalia.

PHilosophus quidam rogatus, quodnam animal hominibus omnium maxime esset noxium, respondit: *Inter Sylvestria, Maledicus: inter domestica, Adulator.*

Maledici procul habendi.

Rex quidam cum altero bellum gerens, quum militem quendam hosti maledicentem audisset, acriter eum castigavit, inquit: *Ideo tibi stipendium ego numero ut contra hostem dimices, non ut ei maledicas.*

Alexander Magnus quum intellexisset quosdam male de ipso loqui, sapienter & regia quadam moderatione respondit: Regium esse bene facere, & male audire.

Modestia.

PYrrhus subita & felici ab hostibus reportata victoria, quum intellexisset *Aquilam* se à suis militibus nominari: Si ego Aquila sum, inquit, vos utique in causa estis, siquidem brachiis & armis vestris quasi pennis me sublevastis & sustinistis.

Eleganter Græcus quidam Poëta: *Qui absentem mihi maledicit, injuriam non facit; qui vero bene mihi præsentem dicit, is maledicit.*

Contentio fugienda.

Quidam ab homine contentioso & contradicendi cupido rogatus, Utro oculo quam longissi-

longissime prospiceret ; *Quo tu vis*, inquit, Nimirum.

Ferendo vincitur, qui potest vincere.

Mundus cui similis.

PYthagoras dicebat, *Mundum esse quasi Mercatum quendam*, in quo tria hominum genera concurrerent: Unum ad emendum: alterum ad vendendum: tertium ad videndum quid in mercatu ageretur. Et posteriores hic idem agebat Philosophos esse, & ceteris feliciores. Forfan tum non tanta crumenifecarum & furum multitudo fuit, quanta hodie, quos Pythagoras alioquin fuerat additurus.

Alius Mundum hunc Theatrum esse ait, five Scenam quandam, nos, histriones; Deos, spectatores: sub his forte Philosophos quoque comprehendens.

Et improbis utendum.

PRinceps quidam per juvenem lascivum & parum laudatæ vitæ, nobiles quasdam feminas ad convivium invitarat. Procedente convivio, & omnium animis ad hilaritatem solutis, una earum per jocum ex Principe quærit, quî factum esset, quod quum in tanta modestorum juvenum & ministrorum copia, per illum potius vitiosum hominem ipsas invitari curasset? Cui Princeps respondit: *Cum bonis quidem semper sibi convenire; jam vero periculum facere voluisse, quomodo & cum improbis agere posset.*

Astrologiæ vanitas.

Astrologum de motu Sphærarum cœlestium &

& stellarum cursu multa differentem, Philosophus quidam interrupto sermone, interrogavit: *Quamdiu factum est, quod de cælo descendisti?*

Bona existimatio quomodo comparanda.

Socrates interrogatus, quæ maxime compendiosa homini via esset ad bonam famam & gloriam acquirendam, respondit: *Si curavit talis esse, qualis videri desiderat.*

Diſterium in Neronem.

IN Neronem, qui excellens Musicus, quamvis non esset, haberi tamen volebat, scitum est illud: Eum quemlibet potius fuisse, quam Musicum: meliorem tamen Musicum, quam Principem.

Ne sutor ultra crepidam.

Alexander Magnus in Apellis ædibus de pictura iudicium ferens, quum quædam ab arte plane aliena differuisset, Apelles in aurem ipsi infusurravit: Aut istis de rebus omitte disputare, ô Rex, aut submissius loquere, ne pueri qui colores terunt, te audiant simul & rideant.

Ptolomæo Regi de Musica disputanti, Musicus dixit: *Alia res est sceptrum, ô Rex! alia plectrum.*

Vera nobilitas quæ.

Diogenes interrogatus, quinam mortalium omnium essent Nobilissimi: Qui divitias, inquit, gloriam, voluptatem, & vitam contemnunt; contraria vero, hoc est, paupertatem, ignominiam, laborem, mortem præclare sustinent ac vincunt.

Repre-

Reprehensio tempestitiva esse debet.

A Micum quidam ebrium conspicatus accessit, & his verbis increpavit: Non te ebriositatis tuæ pudet? Tum ille, Non te pudet Ebrium reprehendere?

Pulcherrima Conversationis Regula.

Sapienter Epictetus, *In Conversatione*, ait, *Majori credendum esse, Minori cum modestia persuadendum, Aequali assentiendum.*

Honoris acceptatio lepidè excusata.

Nobilis quidam ab amicis & aliis post longam contentionem, præcedere & domum quandam prior ingredi coactus, *Bene*, inquit, *jam opinor, intelligitis, me vestri studiosissimum esse servum, quum prompte vobis etiam in iis rebus obediā quæ pudorem mihi incutiant.*

Rex an melior aliis.

QUum Leonidæ objectum à quodam fuisset: *Tu quidem excepto regno, nibilo me es melior: At enim*, respondit Leonides, *si te melior non forem, non utique Rex essem.*

Nec infirmi contemnendi.

SCipio Ædilitiam dignitatem ambiens, nactus obviam quendam venientem, apprehensa ejus manu, quum duram & callo obductam sensisset, per jocum interrogavit; *Utrum manibus an pedibus ambulasset.* Quo ille joco tanta indignitate commotus fuit, ut per tribus circumiens, & plebem ludibrio haberi dicens, veluti stipulas ignis, multitudinem universam ad iram accenderit,

derit, idque effecerit ut Scipio repulsam passus sit.

Rex cui similis.

ELegans est illa Regis cujusdam comparatio, qui se *platano* aut *nuci* similem esse dicere solebat: sub quam pluvio cœlo multi se recipiant; qui postea serenato cœlo, eidem & ramos decutiant, & securim admoliantur.

Potentia sobriè utendum.

CAto monebat, *Potentes potentia sua sobriè uti debere, ut diu ea uti possint.*

Trajanus Imperator Senatores pro veteri more, *Patres*: se vero *Ministrum* nominabat.

Achilles an Homerus.

Quidam interrogatus, utrum *Achilles* an *Homerus* esse mallet? Et tu mihi dic, respondit, utrum *buccinator* an *Imperator* esse malis!

Aures in pedibus quidam habent.

ARistippus à Dionysio quid petens, quum non exaudiretur, tandem ad pedes illius provolutus, quod petierat impetravit. Ob hanc indignam Philosopho humilitatem reprehensus, agebat. *Culpam hanc non suam esse, sed Regis, qui aures in pedibus haberet.*

Qui ab officiis removendi.

PHilippus Macedoniae Rex quum animadvertisset quendam ex officialibus suis barbam tinxisse, ab officio eum removit, dicens, *eum qui propriis pilis fidus non esset, in causis publicis multo minus fidum fore.*

Mulieres cui similes.

Argute quidam *Mulieres morti similes* esse dixit, propterea quod fugientem sequantur, & sequentem atque vocantem fugiant.

Amor cui similis.

Chimæra nonnulli Amorem comparant. Sicut enim Chimæra caput habet Leonis, Capræ ventrem, & caudam Draconis; ita Amor initio feritatem Leonis præ se fert, in medio Capræ luxuriam, in fine vero venenum Draconis, quod & ruinam Amanti conciliat, & mortem.

Qui viri probi.

Quidam qui omne tempus otio & torpore confumebat, ob inertiam hanc objurgatus, & ut & ipse laboraret monitus, quatuor, quos habebat, fratrum exemplo, qui suo sibi sudore victum quærerent: At quatuor, inquit ille, nebulones, facile unum virum probum alere & sustentare possunt. Quo inferre voluit, laborare, nebulonum esse: viri autem probi, in otio degere. Quod si ita esset, Deum immortalem, quanta hodie esset bonorum virorum copia!

Qui sapientes.

Philosophus quidam eos sapientes prædicabat, quos voluntas & cupido incefferat navigandi: nec navigarent tamen: Rempublicam administrandi, nec administrarent: uxorem ducendi, nec tamen ducerent.

Occasio præcidenda.

Nobilis quidam in pulcherrimæ cujusdam fœminæ

minæ ædes pictorem miserat, effigiem ejus ut depingeret : sed illico quum jam depingere cœpisset, supervenit maritus, & pictorem ex ædibus proturbavit, dicens : Fieri posse ut nobilem illum, post Copiam sive exemplar, ipsius etiam Originalis, ut vocant, obtinendi cupiditas incesferet.

Quomodo filia despondenda.

Olympia Alexandri Magni mater dicebat, *mulieres cum auribus prius quam cum oculis despondendas* : id est, non tam aspectum & ornatum, quam bonam famam in matrimonio contrahendo spectandam.

Adspectus.

Virum quendam gravem mulier lascivo paululum obtutu adspexerat : unde ille indignatus, Quin tu, inquit, terram potius intueris ? At illa, Hoc magis, ait, te facere par est ; utpote quum ex ea viri efformati sint, at quis nobis viros adspicere prohibeat, è quorum costis factæ sumus ?

Honestæ vidua.

Nobilis quædam apud Romanos matrona de secundis nuptiis sollicitata, respondit, *Servium suum* (id enim mariti nomen fuerat) *quamvis aliis esset mortuus, sibi tamen adhuc vivere.*

Secundæ nuptiæ raro felices.

Viduus viduam duxerat : inter quos quum contentio in prandio exorta esset, mulier per contemptum semissem carnis quæ apposita

erat, refecuit, & pauperi cuidam cum his verbis porrexit : Hanc tibi in gratiam prioris mei mariti datam volo. Tum maritus eidem alteram semissem dedit, inquiens : Et ego in gratiam prioris meæ uxoris hanc tibi partem do. Sic utique siccum tantum panem reliquum habuerunt.

Noverca & privignus.

Quidam quum canem lapide petens, novercam tetigisset, *Ut ne sic quidem*, inquit, *à scopo plane aberravi!*

Gener; uxor, &c.

Argute quidam dixit: *Eum, cui bonus obtigit gener, bonum filium acquirere, cui improbus, filiam perdidisse.*

De fœminis alius, *Quemadmodum*, inquit, *præfidiarii ad colloquium vel conditiones ferendas redacti, ab expugnatione parum absunt, ita & fœminæ, cum lascivo amatore vel consistentis vel colloquentis saltem, pudor magno in periculo versatur.*

Hinc sapiens quædam & casta mulier Amanti valdemolesto, ita respondit: *Virgo patris, nunc uxor mariti subiecta sum imperio. Ideoque si placet ipsum alloqui, & intelligere poteris, quid ille à me fieri velit.*

Mulierum pertinacia.

Mulier quædam quum marito duos in cœna Turdos apposuiisset, Merulas esse dixit. Replicanti autem marito, Turdos esse, illa triplicavit, esse Merulas: unde ira percitus maritus colaphum

laphum ipsi impegit. Sed neque sic destitit uxor, Turdos mensæ apponens, Merulas eas dicere: ideoque colaphos ille geminavit. Exacta jam septimana, uxor Merularum suarum iterum mentionem iniecit, marito autem Turdos tamen fuisse dicente, quum illa nihilominus immo Merulas fuisse asseveraret, coactus fuit maritus Octavam celebrare, plagas & verbera iterando, sed neque sic cessavit contentio, Novo enim jam exoriente anno, mulier viro objecit, quod ob maledictas Merulas præterito anno vapulasset: & respondente marito, *ob Turdos*; uxore vero, ob merulas occinente, non potuit se continere maritus, quin veluti anniversaria celebrans, iterum probe eam depecteret: nec tamen sic adigere potuit, ut Turdos fuisse fateretur.

Vanus mulierum ornatus.

Quidam mulierem ambitiose ornatam conspiciens, *Hæ*, inquit, *plumæ pluris sunt quam ipsa avis.* Atqui *Sat sunt ornatae, quæ ornantur minus.* Et *Fræno inaurato equos non redditur melior.*

Ex uno de cæteris.

Quidam maritus primo nuptiarum die uxori faciem totam pugno contudit. Accurrentibus amicis & parentibus, & interrogantibus, quid illa commisisset, quod tam male eam tractaret, *Nihil*, respondit. Admirantibus & altero alterum intuentibus, subjunxit ille: *Quum absque causâ eam verberarim, cogitate quam male, si causam mihi dederit, eam sim tractaturus.*

Matrimonio non convenit austeritas.

GRæci in sacrificio, quo Junoni matrimonii causa operabantur, fel victimis detrahebant, & à tergo aræ rejiciebant: ut eo significarent, à Marito & uxore omnem removendam esse austeritatem, iram & amaritudinem.

Parentum erga liberos amor.

PTolemæus à quibusdam reprehensus, quod Ægypti regnum vivus filio tradidisset, *Nihil dulcius esse, respondit, quam Regis patrem esse.*

Regem decet liberalitas.

REx quidam filii conclave ingressus, multis ibi aureis & argenteis vasis, quæ jam olim ipsi donarat, conspectis, *Satis, inquit, video animo generoso te non esse; Tantis enim donariis, quæ à me habes, ne unicum quidem, ut video, tibi amicum conciliare nosti.*

Filii modestia.

QUum juveni cuidam exprobraretur, quod pater male de ipso esset loquutus: *Si pater, inquit, ejus quod dixit causam non haberet, utique non diceret.*

Mundi huius abusus.

DIvinus quidam scriptor sequentia valde deformia, in hoc tamen Mundo valde frequentia esse dixit: *Sapientem absque Religione, juvenem absque Obedientia, Divitem absque Eleemosyna, Feminam absque Honestate, Dominum absque Virtute, Christianum Litigiosum, Pauperem Superbum, Regem Iniquum.*

Gressus

Gressus decorus.

Angelus Politianus in platea cum amico gradum accelerante incedens, eundem apprehensa vestis lacinia, admonuit, ut placide ac pedetentim incederet, siquidem Aristoteles affirmet, *Gressum tardum gravitatis esse judicium.* Tum ille Politianum intuens. Sane miror te, inquit. Si enim negotiorum, quæ mihi jam incumbunt, vel dimidiata pars Aristoteli fuisset expedienda, utique ille undequaque discurrisset, & tamen vix tertiam eorum peregisset partem.

Mundi perversitas.

Græcus quidam scriptor Mundum omnia perversè agere cernens, malos videlicet extollendo, bonos vero deprimendo, in hanc tandem venit sententiam, ut diceret. Si à Deo sibi hæc conditio ferretur: Tu post mortem resuscitatus, aut Canis eris, aut Ovis, aut Hircus, aut Equus, aut Homo, aut quodcumque tibi libuerit, se quidvis aliud potius quam Hominis formam electurum: quandoquidem inter omnia animalia solum hominem aut indignos experiri favores, aut injustis odiis expositum esse videret. Bonæ enim indolis Equum majori cum diligentia & ali & gubernari quam alium. Canem bonum, malo pluri æstimari; Gallum pulchrum singulariter & melius pasci, & generosum abjecto præferri, &c. at Homini nequaquam prodesse, quod vel bonus sit, vel doctus, vel generosus. Primum enim honorem haberi Adulatori; secundum Calumniatori; tertium Delatori; & consequenter improbis atque malitiosis locum dari.

Inde fatius fore concludit, ut in Asinum transformaretur, quam ut in hominis figura sceleros commodius & majori in dignitate vivere conspiceret.

Bonus semper.

MAncipium quidam empturus, cuidam dixerat, *Si servum te ascivero, erisne vir bonus? Etiam*, respondit ille, *si me servum non asciveris.*

De boni Servi officio non inelegans hoc est : *Aut serviat ut servus : aut fugiat ut Cervus.*

Quæ res male tractentur.

LEpide quidam tria male tractari dixit, Aves in manibus puerorum. Juvenculas in manibus Senum, & Vinum in manibus Germanorum, qui illud non bibunt aut absorbent, sed liguriunt, & tamquam ei collum frangunt.

Alius, male cum his civitatibus agi dicebat, quæ & multis iudicibus, & multis Medicis indigerent.

Convivis illud quidam solebat occinere : Si modesti & temperantes estis homines, quod vobis appono satis est ; si minus, jam hoc quoque nimium est.

Nec gulosus, nec avarus.

ARistippum Plato reprehendit, quod magnum delicatiorum piscium numerum coëmisset, tamquam id Philosophum minus deceret, Respondente Aristippo sibi hos parvo emptos, subiunxit Plato : Atqui ne viliori quidem ego pretio

tio eos emerim. Cui Aristippus: Vides igitur ô Plato, non me gulosum, sed te avarum esse.

Merobibi urbana excusatio.

A Pud nonnullas nationes mos est vinum antequam bibatur, aqua diluere. Hinc merobibus quidam Germanus in convivio ceteris Baccho vel Nymphas vel lymphas potius admiscantibus, cur idem non faceret, facete ita se excusavit. Diu jam est quum Astrologum quendam de vitæ meæ fortunis consului. Etsi autem de multis ille me monuit, mihi ut caverem, animo tamen probe adhuc insculptum habeo, illum ob magnum periculum, alioquin certo incurrendum, aquas mihi vitandas præcepisse. Ab eo igitur tempore statui, numquam vinum aqua mistum bibere, ac præceptum istud observando, à periculo illo hætenus recte mihi cavi, & etiamnum cavebo.

Faceta quædam.

Medicus quendam, comestis jam piris monebat, ventriculum piris concludendum esse: at ille, nihilominus, inquit, poculum mihi porrigite, nam & post haustum hunc rursus potius pira comedam.

Bonus quidam postquam cibos multo sale & pipere conditos sumisset, media nocte lecto exsurgens, & capite e fenestra prospiciens, quanta maxime potuit voce exclamavit: *Ad ignem, ad ignem.* Territi hac voce viri accurrerunt: ac quærentibus ubinam arderet? *In mea gula,* respondit, *in mea gula.*

Quidam cæcutiens rogatus, quid maxime visum ipsius offendisset? Malum oculorum, respondit.

Servus quidam quum videret herum suum litterarum fasciculum conscindere, rogavit eum tres aut quatuor, ut sibi donaret. Quærenti autem domino, quid iis facere vellet, aut ad quid opus haberet? Quum, inquit, patriam meam relinquerem, rogavit me mater mea, ut litteras quandoque ad se mitterem. Mittam igitur has, quibus te non indigere video. Numquid hic est vervecum ex patria?

Ridiculum.

NOvas ædes quendam construentem, architectus rogabat quo terram egestam transferri vellet. Fossam facite, inquit, & in eam injicite. Tum ille, quo vero terra ex hac egesta reponenda est? Aliam, inquit, fossam tam amplam facite, ut utramque capiat. Acumen hominis!

Ridicula gratiarum actio.

NUncius quidam sive viator à pagi cujusdam Communitate ad Officialem proximæ Civitatis ablegatus erat, ut ei munus quoddam illius nomine offerret. Dicente autem Officiali: *Gratias meo nomine Communitati agito, & dic, ut opera mea ubi necessum est, libere utatur;* respondit ille: *Ita faciat quoque vestra Dominatio cum Domina Communitate, quam perpetuo bonam habebitis sororem.*

Quum Princeps quidam per ditionem suam iter faciens, in pago quodam divertisset, incolæ

conci-

concilio habito eidem muneris loco nescio quid offerre decreverunt. Ea ergo provincia Prætori & tribus aliis, totius pagi sapientioribus demandatur: qui ubi cum munere comparuissent, & id, ut facile cogitari potest, egregia oratione mirum in modum ornassent, Secretarius, Principis jussu eisdem gratias agit, in fine hæc verba addens: *Dominum suum eis clementem Principem esse & semper futurum*: tum Prætor excipiens, *Et hoc sciat*, inquit, *Dominus noster, nos vicissim ipsius clementes subditos & rusticos perpetuo mansuros.*

Alia ridicula litterarum inscriptio.

ANtonius Guevara in epistola quadam Comitissæ Consentinæ non minus ridiculum quid accidisse scribit. Quum enim, mortuo marito, litteris, ut moris est, subditos de eo certiores fecisset, & nomen suum ita subscripisset: *Mæsta & infelix vidua, &c.* illi titulum quoque in responsione imitandum sibi censuerunt. Sic itaque exorfi, *Illustrissima & mæsta domina, &c.* easdem litteras ita concluderunt: *Ex mandato Senatus, magistratus, & gubernatorum, &c.* addita demum inscriptione; *Mæstæ & infelici dominæ nostræ viduæ.* Sed ineptiarum fatis.

Carmen quoddam Marcus Laudensis Clementi VIII. Pontifici legendum exhibuerat, qui vix tertio lecto versu, Eho, inquit, Marce, versus hic una syllaba justo brevior est. Tum Marcus, *Nihil refert, mox Sanctitas V. alium inveniet, qui tanto sit longior.*

Aliena non curanda.

Quidam è fenestra prospiciens, & agasinem videns asinum multis ictibus impetentem, hominem inclamat, cur miserum animal tam crudeliter tractaret? *Ignosce*, inquit ille, *mibi Domine, nesciebam ego, asinum meum tanta tibi cognatione junctum, ut tantam ejus curam geras.*

Lites fugiendæ.

ÆRe alieno oppressus quidam quum solvendo par non esset, diu intra limen se continuit, interim vero negotiorum causa absentem se credi volebat. Quum vero re detecta jam inibi esset ut fraudis condemnaretur, ab Advocato sic defensus est: Non mirum videri debere si homo quietis amans, omnem litem subterfugiendam, & propterea latendum sibi aliquamdiu statuerit.

Ut seris, ita metes.

Nobilis quædam fœmina ad sacrum audiendum in templum properans, ex homine obvio, qui tamen nobilem habitu se ferebat, e templo egrediente, per irrisionem percunctata fuerat, *utrum Rusticorum Missa jam peracta esset?* Ibi ille, *Etiam*, inquit, *jam vero Meretricum incipit, ideoque properandum tibi intelligo.*

Tosettus Patavinus Philosophus mulieri obviam via decessit, hac comitate erga illam uti inquit, quod videret eam, & mulierem & bellam esse. Ibi illa sive fastu elata, sive irrideri se existimans, At tu plane deformis es, inquit
Toset-

Tofettus, *prius ego*, inquit, *mendacium dixi, jam tu alterum dicis.*

Nobilem virginem juvenculam duo equites simul ambiebant, unus valde adolescens, alter provectioris ætatis. Præsente puella, adolescens ut seniore pungeret rogabat, *Quot annorum esset? Non*, inquit alter, *adeo accurate numerum inivi: id tamen scio, asinum viginti annorum homine sexagenario longe seniore esse.*

Joannes Dux Andegavenfis ad Neapolitanum regnum occupandum proficiscens, vexillum suum ita inscribi jusserat: *Fuit missus cui nomen erat Joannes. At Alphonsus suum: Ipse venit & non receperunt eum.*

Hypocrisis.

OPulentus quidam mercator pauperem observabat, qui quotidie precationum libellum & rosarium manu tenens, sacris intererat, & in omnibus singularem devotionem præferebat. Cum eo igitur aliquando colloquutus bonam argenti summam sine ullo chirographo ei mutuo dedit: quam postea quum repeteret, ille non modo debitum negavit, sed ne novisse quidem hominem dixit. Hinc mercator ille ab aliis quod tam facile ignoto argentum credidisset, irrisus, *At non*, inquit, *Marcus Ravenna*, (hoc enim nomen alteri fuerat) *sed libellus ipsius & rosarium me deceperunt.*

Nulla calamitas sola.

M. Paulus Neapolitanus Jurisconsultus audiens amicum quendam suum consumptis fere

fere omnibus fortunis, etiam ob nescio quod vitium ab uxore exclusum, *Mirum hoc est*, ajebat, *eum qui tam facile Patrimonium consummavit, Matrimonium non posse consummare.*

De Astutia non jaetandum.

DUO mercatores de prudentia & sagacitate inter se contendebant. Tum unus proverbium illud vulgare usurpans, Equidem centies, inquit, te ego vendiderim prius quam tu me semel. *Recte autumas*, inquit alter, *neque enim vel obolum quisquam pro te mihi daret.*

Verax.

DE re nescio qua Petro Marzona & Joanne Politio coram mercatorum collegio litigantibus, quum Marzonus causam suam exposuisset, Politus ad iudices. Ne, inquit, vos fidem huic habete : *ego vobis Evangelium* (id est, ipsissimam veritatem) *dicam.* Tum Marzonus, detracto pileo, & aperto capite devotus astitit. Mirantibus iudicibus, Quin vos, inquit, idem facitis, dum hic Evangelium nobis legit. Ridiculum.

Fundis quidam ornati incedunt.

POMPPOSUS quidam venditis ædibus vestes superbissimas sibi confecerat : quem toga damascena indutum, ac valde sudantem quidam conspicatus, alteri commonstrans, Quam hic sudat, inquit ! Ibi alter *quid mirum quum tantum onus, totam scilicet domum circumferat.*

Salutatio jocosa.

PHILIPPUM Beroaldum quidam obvius ita salutavit :

tavit : *Deus det vobis bonum sero, Cui Beroaldus : Et vobis malum cito.*

Capilli cur citius quam barba canescant.

DOctus quidam homo ad Principem vocatus, & variis de rebus interrogatus, tum sapienter ad omnia respondit ut omnibus esset admirationi, præsertim quum non admodum provectæ ætatis videretur. Tandem Princeps, quot natus esset annos, rogat: illo quinquaginta jam se impleisse dicente, Princeps, Quî fit, inquit, quod nondum canescas? Tum ille detracto pileolo, quo caput hætenus tectum habuerat, canos ostendit: quos miratus Princeps, At quid hoc rei sit, inquit, quod in barba tua vix ullum canitie vestigium? Nihil mirum, inquit alter, quum barba viginti annis junior sit capillis.

Unus inimicus nimis.

CIvem quendam Cosmus Medicæus monebat, ut cum inimico quam primum in gratiam rediret. Quum ille diceret se hominis ejus inimicitiam non multum curare, ut qui præter hunc, neminem inimicum haberet: Cosmus, Quin tu, ait, consilio meo morem geris? Nam potentibus quoque unus hostis nimis, & vel centum amici parum sunt.

Paradoxum.

Prosper quidam pauperes ingluvie, divites fame, & clericos frigore perire dixit. Hoc vero sic explicabat. Quando pauper aliquis in morbum incidit, statim omnes cognati & propinqui

pinqui alius hunc alius alium cibum congerunt: unde ille inusitatarum deliciarum avidus, ita sese implet, ut stomacho nimium gravato, cruditate tandem moriatur. At divites ad evacandas superfluatorum ciborum reliquias tam tenui ac rigida diæta à medicis constringuntur, ut debilitatem inde contractam vix unquam restaurare possint. At clericis, qui nec conjuges nec liberos hæredes habent, quam primum ægrota-re incipiunt, famuli, domestici, vicini, cognati & vestem qua se tegunt, & lectum in quo cubant, vivis etiam ac videntibus auferunt, ut ita miseri frigore mori cogantur.

Ne certa pro incertis.

Imperator Maximilianus I. à Rege quodam ad fœdus contra alium Principem invitatus, hac conditione ut illo victo plane & profligato, opulentissimus quidam Ducatus Cæsaris esset, sic respondisse dicitur: In Germania nostra tres fuerunt robusti juvenes, qui quum in caupona quadam dies aliquot noctesque genio indulissent, hospiti promiserunt, se symbolum ipsi soluturos è pretio pellis cujusdam ursi, qui toti viciniae multum damni dabat: ad quem capiendum jam-jam sese accingebant. Sic igitur in sylvam profecti, paullo post ursum obvium habuerunt: quo conspecto, tantus eos metus invasit, ut è vestigio quisque quâ poterat, diffugeret: unus tamen quum evadere se non posse cerneret, humi sese tamquam mortuum prostravit. Adest mox ursus, & admotis naribus, an vitæ aliquod in eo vestigium aut signum superesset, explorat, quo
non

non reperto, intactum hominem relinquit & abit. Liberatus ille hoc periculo surgit, & paullo post ad focios, qui hæc eminus conspexerant, venit. Rogatur quid ipsi in aurem infusurasset ursus: Hoc, inquit, ne prius pellem ego vendam quam feram ceperim. Hoc cum responso legatos dimisit, monens, prædam non dividendam prius esse, quam hostis sit profligatus.

Tributa odiosa.

CARDINALIS quidam apud omnes gravi odio laborabat, quod Pontifici novarum contributionum ac vectigalium auctor vulgo crederetur. Quum vero coram Pontifice & quibusdam secretioribus Consiliariis pecuniæ conficiendæ rationes inirentur, quidam ex his Cardinali parum æquus; Equidem, inquit, Sanctissime Pater, nullam ego meliorem citra omnem subditorum querelam, immo cum ipsorum quoque gaudio colligendæ pecuniæ rationem noverim, quàm ut Armellino (id enim Cardinali nomen) pellis detrahatur, & per ditionem vestram ut luporum pellibus fieri solet, circumferatur. Neque enim dubito quin subditi omnes pro ea saltem inspicunda, stipem ultro sint collaturi. Nihil commotus Armellinus, bene, inquit, est, quod tua ipsius confessione etiam mea mortui pellis alicui usui esse potest: de te vero id ego certo scio, nec vivum nec mortuum te cuiquam usui futurum.

Fortunæ lusus.

QUUM ad Cosmum Medicæum litteratus quidam, sed male admodum vestitus venisset,
H stipem

stipem ab eo petens, Cosmus inter alia percun-
 tabatur, cur tam pannosus incederet. A latro-
 nibus spoliatum se dicenti, Credibile magis est,
 inquit Cosmus, forsan lusu vestes & nummos
 perdidisse. Excipiens scholaris. Fateor ait: & in
 hoc quidem lusu tam meam quam multorum
 aliorum partem fortuna tibi, ut video, adjecit:
 significans scilicet, divitias esse quasi fortunæ lu-
 sum, quæ quod uni eripit, alteri confert. Argu-
 tiam hujus responsi miratus Cosmus, hominem
 & nova veste, & honesto viatico donavit.

Sollicitudo.

IMperatore in Italia bellum gerente, Antonellus
 quidem Foroliviensis, militum ductor clam
 antequam ad manus veniretur sese subducit. Hic
 quum postea in Cosmi Medicis familiam rece-
 ptus esset, & Astor quidam ejus sollicitudinem
 sæpe deprædicaret, Cosmus tandem inquit, Sa-
 ne sollicitudinem ille suam satis demonstravit, an-
 te tempus fugiendo.

Hominum perversitas.

QUIDAM in Balnea iturus, mendico stipem pe-
 tenti nummum dederat. Id conspicatus
 comes ejus, parasitus, Cur tu, inquit, huic pecu-
 niam das, qua ipsi nos indigemus? Ego, inquit
 ille, ut precibus ejus adjutus, & simul divinæ ob-
 sequens voluntati, tanto facilius ad cælum evo-
 lem. Cui ille, Tum fane tu stultus es, qui plus
 sumptus in balnea, ubi tantum unam aut alteram
 horam mansurus es, quam ad cælum ubi in æ-
 ternum mansurus sis, consequendum facis.

Mors odiosa.

MOrtem quidam dixit, quum Jupiter eam in terram ad homines mittere vellet, diu provinciam hanc deprecata esse, ut quæ sciret quam odiosa omnibus mortalibus futura esset. Tum Jovem, ut confidenter iret, neque odium formidaret, hortatum esse: facturum enim ut eo ipso magna ex parte liberetur, mortis causis varias, atque etiam minimas in res translatis.

Clementia Principi propria.

ALphonfus Rex ob nimiam mansuetudinem & clementiam à quodam reprehensus, Tu, inquit, expecta dum Leones & Ursi regnaverint: ego quidem illud scio clementiam homini, sed imprimis Principi; crudelitatem vero bestiis convenire.

In tyrannos vel imperium affectantes.

Senis in Italia sex viri olim creari solebant, penes quos summa erat Reipublicæ: eorum tamen magistratus bimestris tantum erat. Moris vero erat ut singuli unum diem in collegas haberent imperium, eosque certis & ad id destinatis locis convenire, ac de rebus propositis consultare juberent. Eo die finito, is qui præfederat, quasi se abdicans, alteri imperium unà cum eburneo quodam scipione, imperii insigne tradebat, plerumque tam ad istum quam alios collegas accommodata ad rem oratione utens. Accidit vero ut quo tempore Pandulphus Petrutius per summam astutiam Rempublicam invaserat, ut è Boninsignorum quidam familia è sex viris

unus, potestate illa quodam die perfunctus, collegæ imperium resignarit, & post elegans exordium in hanc narrationem delapsus sit: quomodo scilicet Satanas, potestate à Deo accepta, pium illum Jobum armentis, servis, ædibus, filiis, ac tandem ipsa quoque corporis sanitate privarit, nec quicquam ipsi reliquerit quam uxorem, non in solatium, sed ad majus tormentum, ut scilicet sua importunitate omnes illas calamitates misero Jobo multo magis exasperaret. Iisdem, inquit, artibus Pandulphus Petrutius, postquam omnem publicam auctoritatem & potestatem in se transtulit, publicos redditus omnes & vectigalia sibi vindicavit, & ut uno verbo dicam, Rempublicam nostram pessumdedit, & quasi in tyrannidem convertit, hanc saltem nobis publici imperii speciem reliquit, non ut dignitati nostræ & honori deserviret, sed ut dolorem miserorum civium multo magis incenderet & aggravaret: quare quidem ego jam me ab dico, eamque in hunc collegam nostrum, qualis ea ab illis nobis relicta est, transfero. His dictis, tacuit, & omnium in animis acerbam de præsentibus rerum statu cogitationem reliquit.

Ita contende, ne amittas.

DUO asinum forte fortuna sine hero vagantem repererant. Utroque vero suum esse contendente, interim asinus inanis subduxit se, & uterque domum inanis rediit.

Pietas rara.

BIAS à quodam quid Pietas esset interrogatus, nihil omnino respondit: Tandem illo responsum

sum valde urgente, *Quid*, inquit, *tu de rebus nihil ad te attinentibus quæris?*

Idem cum flagitiosis quibusdam navigans horribili orta tempestate, omnibus vota facientibus, & clara voce Deos obtestantibus Submissius, inquit, aliquanto loquamini, ne Dii vos hic essentiant.

Facetum Gonellæ dictum & factum.

GOnella Italus omnes inter sui temporis fan-
niones & facetos homines primas tenens,
cum Nicolao & Ferrariæ Marchione frequenter
versabatur. Habebat vero equum admodum par-
vum, cui Marchio clam caudam abscindi jussit.
Mox Gonella mulis aliquot, qui ibidem stabula-
bantur, superius labrum discindit. Appellatus
Gonella, nihil omnino sese excusavit, sed tantum
ut damni fieret æstimatio petiit. Quæ ut com-
modius fieret, muli primum, deinde Gonellæ
equulus ita ut erat decurtatus, producti sunt,
maximo cum omnium, & ipsius inprimis Mar-
chionis risu. Tum Gonella ad Marchionem &
ceteros, Quum, inquit, nemo vestrum in hoc
spectaculo risum tenere possit, an existimatis mu-
los hos quotiescunque caballum hunc meum
ipsis tam familiarem, cauda privatum aspiciunt,
risum tenere posse? Hic omnibus in multo ma-
jorem risum solutis, Gonella absolutus, & face-
tissimus omnium homo judicatus fuit.

Et fugiendum & agendum.

Laurentius Medicis à familiari rogatus, cur
somnia in multam lucem produceret, *Quid*

tu, inquit, ergo mane agis? Quum ille nescio quæ negociola à se confecta memoraret, Laurentius ait: At quæ ego mane somnio, pluris sunt iis omnibus quæ tu mane agis.

Mercatorum fides.

Quum de mercatore quodam magnæ inter suæ professionis socios fidei, sed extremæ avaritiæ sermo incidisset, Joannes Medicæus, Ecce, inquit, singularem Dei misericordiam, patientis ut ei qui in ipsum non credit, omnes homines ultro credant.

Divitiæ injustæ.

Dicere quidam solebat, Beatos in his terris illos esse, quorum patres in inferno sepulti sint, innuens eos quibus parentes multas divitias, quæ plerumque usura & aliis ejusmodi artibus comparantur, reliquerunt. At plerumque *male parta, male dilabuntur.*

Stultos fuge.

Cosmus Medicæus dicebat, à stultorum sive morionum & id genus hominum consortio & colloquio omnino abstinendum, ut qui cui-cumque, nullo habito respectu, male faciant aut dicant.

Veneriis ad nobiles quosdam in foro D. Marci obambulantes quidam accessit, stipem rogans, addita promissione insignis cujusdam & saluberrimi remedii, quod communicare cum ipsis velit. Acceptis hinc aliquot nummis, singulis filum quatuor ulnas longum reddit, suadens, ut quem-

quemcumque stultum ad se propius ne accedere paterentur.

Idem Cosmus cuidam jactanti, quod sua opera à præsentissimo vitæ periculo conservatus esset, Si, inquit, periculum illud tu cum aliis prius mihi non creasses, idem à me depellere nihil necesse habuisses.

Idem alii in Senatorum numerum recipi cupienti, ac dicenti eo se honore dignum esse, ut qui nunquam quidquam contra Rempublicam tentarit, sic respondit: *Qui non est mecum, contra me est.* Rempublicam enim ad Principatum redegerat Cosmus.

Odore pastus, sono solvit.

VIator in diverforium serius aliquanto veniens, jam reliquis hospitibus cenantibus, & nihil reliqui facientibus, noctem illam ita uti venerat famelicus transegit. Mane quum abire vellet, hospes adest, & symbolum sibi solvi jubet. Quid? inquit ille, an quidquam ego solvam qui nihil omnino cibi degustavi? At odore, inquit hospes, pascere te potuisti. Bene, ait alter: & prolato è pera scutato, & in abacum quasi sonitus explorandi gratia projecto, Quid tibi videtur, inquit: an bona hæc est moneta? Videtur, ait hospes. Ergo, inquit, pro cibi tui odore sonitum mei nummi pro symbolo cape: sicque abiit. Creten-
sis cum Cretenfi.

Patria non vituperanda.

PErrettus Mantuanus, Philosophus acutissimus, facetus etiam, sed nescio quam ob causam à patria valde alienus, auditoribus aliquot præsen-

tibus, Mantuanos natura stupidos esse, & ad doctrinam capiendam parum aptos dixerat, usus ad id probandum vulgaris tum proverbii testimonio. Tum ex auditoribus quidam : Ne hoc Dii sciverint, magister, inquit, ut quod jocando forte dicis, verum sit : nisi forte tu nothus patriæ & plane degener videri velis.

Nemo sine crimine.

MOtta homo eruditus, sed à Natura altera manu privatus, à Legatione quadam rediens, & Pontifici quæ egisset exponens, sæpius à Cardinali quodam interpellatus ubi alterum reliquisset brachium, quum fere jam perorasset, Sancte Pater, inquit, nemo est omnium hominum quin defectum aliquem patiatur. Aliquibus sine pedibus, quibusdam sine manibus, nonnullis etiam sine cerebro nasci contingit. Atque ita Cardinalis illius stuporem satis acerbe perstrinxit.

Ars imperandi.

ROgatus quidam, quâ fiat quum nemo facile alicujus etiam levis artis quam non didicit, scientiam venditat ; & ars imperandi longe omnium sit difficillima : omnes nihilominus imperare cupiant ? ideo fieri respondit, quod qui imperare nesciunt, pro stultis habeantur, nemo vero fit qui sibi ipsi stultus videatur.

Stultus.

Parasitus cuidam quærenti, cur stultum se fingeret, quum tantum aut forte etiam plus quam qui valde sapientes sibi videntur, saperet :
In

In hoc, inquit, malè mecum fortuna agit, quod ego quanto stultiorem me fingo, tanto sapientior habeor; ècontra filius meus, quanto magis laborat ut sapiens habeatur, tanto stultior omnibus videtur.

Stratagema parasiticum.

FAmelico cuidam in taberna minuti pisciculi, aliis vero non procul inde sedentibus majores pisces erant oppositi. Tum ille unum & alterum, quasi percunctaturus aliquid auri admovit. Mirantibus quid hoc sibi vellet, Pater, ait, meus piscator fuit, & olim in flumine periit. Ex his igitur quid illo factum sit, sciscitari volui: at eum sese novisse negant, utpote juniores; & si quid certi scire velim, ex majoribus illis exquirere jubent.

Focus in Judæum.

JUdæus quidam S. Joannis Apostoli effigiem argenteam Alphonso Regi licitanti eam quingentis ducatis æstimavit sive indicavit. Tum Rex, Heu, inquit, quantopere tu à majorum tuorum moribus degeneras? Illi enim herum & magistrum triginta denariis vendiderunt, & tu discipuli effigiem quingentis ducatis æstimas.

Nihil cum flagitiosis.

Quidam nescio quod ob maleficium, virgis per urbem cæsus ducebatur. Quum vero is tarde admodum incederet, quidam miseratione ductus, hominem increpavit, dicens: Quid tu, miser, tam lente velut animi gratiâ ambulans, incedis? Quin potius grandibus is gradibus,

bus, ut tanto citius doloribus tam crebrorum ictuum libereris? Ibi trium ille litterarum homo consistens, quam potest alte exclamat: Quid ad te attinet, bone vir, lente ego vel velociter eam? Ego jam meo modo incesso: tibi, si quando itidem virgis ita cædaris, tuo quoque modo incedas licet.

Astrologiæ vanitas.

QUodam discipulis suis stellarum & inprimis planetarum sive errantium stellarum cursum demonstrante, Julius Faventinus, At illi, inquit, nequaquam errant, sed vos.

Bona dos mulierum multi anni.

QUum de matrimonio quodam sermo haberetur & sponsam alius tot, alius vero plures habere annos dixisset, quidam: Quanto plures, inquit, habet annos, tanto meliorem habet dotem.

Sitis remedium.

FEbri quidam calidissima ac proinde magna siti laborans, medicis de remediis contra sitim consilio conferentibus, Vos, ait, feбри remedia quærite; siti ego remedium facile ipse inveno.

Præsentibus utendum.

Petrus Marcus Senensis amicum cælo admodum turbido & non pluvias tantum, sed grandinem quoque minante, iter facientem amantissimis verbis ut in ædes suas quoad præteriiisset tempestas, diverteret, invitarat, is vero nihilominus iter prosequens quum vix octavam
milliaris

milliaris partem emensus esset, tam effuso imbre tamque turbulenta tempestate exceptus fuit, ut pergere amplius non posset. Reverſus igitur ad Marci villam fores pulſat; ac proſpicienti è fenestra Marco, *Amice*, inquit, *prius illud meum propositum mutavi: & Ego meum*, respondit Marcus: statimque se subduxit, sic illi alibi hospitium fuit quærendum.

Judex indoctus.

COram judice quodam duo de hæreditate contendebant, uno tandem dicente; *banc defuncti voluntatem non esse*, judex, Quid opus est, inquit, diutius litigare! vos *Defunctum* illum cras adducite, ut è præſenti quid velit exquiram. Existimabat *Confunctus* hic, *Defunctum* testatoris esse nomen, & eum adhuc vivere. Utinam hodie quoque ejusmodi hominibus judicia & publica munera non committerentur.

Justitia aquæ similis.

NON inſcite quidam Justitiam Aquæ comparat. Sicut enim Aqua à cursu suo impedita, obstacula quævis rumpit, ac obvia quæque secum rapit, aut undiquaque stagnans omnia operit: ita Justitia sibi obſiſtentes tandem in certissimum exitium devolvit.

In ſimulatorem.

PRinceps quidam Italus, ex gentis more, personatus sæpe discurrebat, ac quamvis etiam vili & absurdo maxime habitu indutus, plerumque tamen ab iis quibus occurrebat, agnoscebatur. Id ægre ferens, Petrum Paulum Codonum mor-

mordacem hominem, rogavit, anne modum aliquem sciret personam ita regendi, ut à nemine agnosceretur? Adstabat Joannes Palmerius, homo astutus & versipellis, Tum Codonus, *Optima*, inquit, *ratio fuerit, si agnosci nolis, Joannis Palmerii assumere personam.* Astutus illius & rectum animum significans.

In Causidicos.

ADvocatus quidam, post multas in foro victorias, vitæ monasticæ nomen dedit. Quum vero monasterii negotia procurare jussus, causa fere semper caderet, mirantibus fratribus, necesse est, inquit, ut alium meum in locum substituat. Quia enim mentiri & falsum dicere jam dedidici, exigua fane spes est me ulla in causa superiorem futurum.

Mulier inani spe ditescendi inflata.

MErcatum ad urbis proximæ profectura Rustica ferebat, Pascha circiter, plenum Ovis quasillum: læta jamque tum lucro, Factura certo quod sibi videbatur, Sed nondum habebat, cogitatione, ut fit, Inter vias fingeat aureos montes Sibi, ratiocinata in hunc modum: Dextra Plena ære multo mihi domum revertetur, Bene collocetur, ovis emetur, hæc anno Vertente tantum, spero, mi dabit quæstum, Ut comparari fœta eo queat vacca: Fœcunda pariet hæc brevi gregem armenti Numerosum: & auro me beabit ex lacte, Caseoque, butyroque, quod forum plena

Manu

Manu refundet. Nobile inde equorum par
 Hoc ære commercabor. At solum, tanto
 Studio exaratum, fructuum feret magnam
 Vim. Prata, silvas, vineas dein nummo
 Præsente coëmam. Læta denique in tanto
 Proventu & opibus delicatam agam vitam.
 Convivia apparabo: non ibi cantor,
 Psaltesve deerit. Cum marito ego restim
 Saltabo ductans: Io, Evoe, Evoe, ô Bacche!
 Hæc mente volvens, corbis & sui oblita,
 In gyrum agebat corpus, & pede alterno
 Terram feribat, corbis it: cadunt ova,
 Et fracta ad unum decolorem humum pingunt.
 Stupet illa, inopsque consilii omnis: Ergo, inquit,
 Grave ingemiscens, somnium puto vidi
 Vigilans, eadem dives atque inops hora.

Humana astutia diabolicam sæpe superat.

ANdreas Lucardus cuidam objicienti quod
 hypocrisim ab ipso didicisset, talem fabulam
 narravit. Fuit monachus quidam, qui jejunii
 impatiens, quum nihil aliud suppeteret in cella
 sua, ovum candelæ admotum tamdiu versavit,
 donec percoctum esset. Id quum Abbas per ri-
 mam intropiciens vidisset, cellam ingressus, mo-
 nachum acerrimum increpuit: qui excusans se
 ajebat, dæmonis subtilitate hanc tam malignam
 peccandi rationem sibi commonstratam. Ibi dæ-
 mon qui sub mensa latitarat, proripiens sese:
 Mentiris ait, pessime: hanc enim nequitiam non
 tu à me, sed ego à te didici.

Hospites quomodo ejiciendi.

IN monasterium quoddam duo monachi, ne-
 gotiū

gotii quod apud ejus loci Episcopum habebant, caussa diverterant. Quum vero diutius ibi moram traherent, cœnobii præfectus Episcopum adit, ut illi expedirentur rogans, quod fere quotidiani ejusmodi hospites monasterii jam ante exiguis facultatibus nimis graves essent; Dicente Episcopo jamdudum illos à se expeditos nec diu forsan hæfuros, præfectus discessum illorum indies exspectabat. Quum vero animadverteret, profectiorem ipsis cordi non esse: Platonem Episcopi familiarem adit, & consilium ab eo exquiri, Plato re intellecta, ad præfectum ait: Scis domine, immundorum spirituum duo esse genera, quorum unum in nomine Domini, alterum non nisi in oratione & jejunio ejiciatur. Quandoquidem ergo hi, ut videtur, ex primo genere non sunt, crediderim fane ex altero esse genere, ac propterea iis remediis contra eos utendum quæ ibi præscripta sunt, præfectus rem intelligens, prædictis monachis eo vespere cœnam non præbuit: sicque effecit ut illi summo mane in viam sese dederint.

Ablatum raro redditur.

SAthanas dæmoniolum quoddam castigavit, quod jamdiu quendam quem ad furtum faciendum induxerat, observasset: ne ablatum ille redderet, ajens: satis fuisse quod furtum ipsi persuaferit, neque enim eum qui alteri quid abstulerit facile, ac non nisi coactum id redditurum.

Caussa amissi imperii.

Matthæus Vicecomes Mediolanensis à Guidone

done Turrio urbe ac toto imperio ejectus, Nagatolæ in ditione Veronenſi aliquamdiu ſatis miſere, utpote ab omnibus deſertus, vitam ſuſtenta- vit. Ad eum aliquando Guido legatos miſit, qui tria hæc explorarent, præſentem vitæ condi- tionem, ſpem redditus, tum tempus; legati quum eò veniſſent, Matthæum placide ad Atheſis ri- pam inambulantem offenderunt: & mandatis expoſitis, reſponſum ab eo petierunt. Ad hæc Matthæus: Quid rerum jam agam ac vitæ meæ conditionem coram videtis, Imperii recuperan- di ſpem nondum me abjeciſſe, Guidoni dicite. Ad tempus quod attinet, id tum futurum, quan- do Turrii atque ei adhærentium peccata meis ſunt præponderatura.

Par pari.

GAleatius Sfortia Dux Mediolanenſis ad Bar- tholomæum Colionum celeberrimum Ve- neti exercitus ducem, vulpem cavea incluſam miſerat: innuens ſcilicet veteranum quidem & aſtutum eſſe militem, interdum tamen, ut eſt in proverbio, etiam vulpem capi. Tum Colionus ſtatim avim quandam (quod genus avium pro falconibus pueri principum geſtare ſolent) nolis argenteis & catenulis mire ornatum remiſit. In- dicare volens, Galeatium juvenem temerarium nec tanto imperio parem eſſe, imo vix quidquam Principis præter ſpeciem habere.

Nemo ſine crimine.

CArolus V. Imperator multis proceribus Hi- ſpanis comitatus, tabernam quandam præ- ter-

terequitans, ante quam multi Germani milites, stantes, sedentes, hilariter bibebant; commonstratis aliquot, cuidam ex comitibus ait: Annon Germani hi ut & plerique alii, singulari corporis atque animi robore præstare tibi videntur? Hoc nemo negare potest ait Hispanus: unum tamen mihi vehementer displicet, quod tam immodice vino sese ingurgitant. Et hoc verum est, inquit Imperator: sed an tu nescis quibus vitiis Hispani laborent? Ut enim illi vini, ita hi alieni sunt avidi.

Aliud (si non idem) de hoc eodem Imperatore narratur. Quum enim nescio quo bello quidam eum accessissent, monentes ut Germanis interdiceret ne sese inebriarent, Imperator, Hoc idem, inquit, erit ac si Hispanis interdicare velim ne furentur.

Focus militaris.

IN Regis Alphonsi exercitu quidam Rostrus nomine militans, rubrum pileum in modum gallinaceæ cristæ efformatum gestabat. Huic excubias agenti aliquando Rex illudere volens, aiebat: Quando tu galle tandem hoc mane cantabis? Tum Rostrus, male inquit, mane cantat, qui vesperi cænatus non est. Cujus dicti festivitatis delectatus Rex, bono Rostro vestem dedit novam & versicolorem, ut non nomine tantum, sed habitu quoque gallum repræsentaret.

Ministri beris ditiores.

PRincipe quodam de rei nummariæ defectu querente, astantium quidam ait: Equidem consilium V. Celsi dederim, ut Cancellariatum, Quæ-

Quæsturam, aut aliud ejusmodi officium aliquamdiu usurpet, neque enim dubito quin V. Cels. intra breve tempus magnas inde adeptura sit divitias.

Terra omnium mater.

AD Gotofredum Bullionum, expugnatis Hierosolymis, & tota fere Palæstina subacta, vicini Reguli certatim dona adferentes, quum ipsum simplici veste indutum, sine ullis Regiæ dignitatis insignibus, in terra sedentem vidissent, vehementer admirati sunt, existimantes nequaquam tanti imperatoris dignitati convenire, ita fere nudum, humi sedentem, ab omnibus conspici. Id quum interpretes Regi indicasset, subridens Gotofredus vicissim eis indicare jussit, Nemini turpe esse, terræ insidere, ut è qua universum hominum genus prodierit, & eodem sit reversurum.

Raro meliora succedent.

MOrtuo quodam excellentis doctrinæ & virtutis Cardinali, quum N. eam dignitatem homini hisce rebus parum instructo datam vidisset, Noster, inquit, Pontifex jam facit quod rustici facere solent, qui fracto aut amisso cultro, in vaginam interim, ne corrumpatur, lignum pro ferro condunt.

Summa quisque petit.

Julio III. qui Cardinalis de Monte antea dicebatur, futor Pontificias crepidas induens, quum eas nimis angustas pro pedis modulo esse dixisset, ac propterea eas refarcire & ad Pontifi-

cis pedem aptare vellet: Tu vero, inquit Pontifex, strenue calceos hos meis pedibus indue, quibus mihi commodiores nullus unquam futor confecit.

Quatuor mala ex quatuor bonis.

Quatuor bonæ matres, quatuor pessimas filias parere solent: *Veritas Odium, Prosperitas Superbiam, Securitas Periculum, Familiaritas Contemptum.* Hanc sententiam è fatuo in Gallia audivisse se testatur Marcellus Virgilius, quæ profecto vel ipso Thalete aut Salomone digna est.

Idem facete, *Senes, aures in sinu, pedes in manibus, & dentes in cingulo portare dixit.*

Aliud Regem, aliud privatum decet.

Alphonfus Aragoniæ Rex à Consiliario quodam reprehensus, quod contra omnium fere senatorum sententiam bellum suscipere decrevisset, Oportebat, inquit, Consiliarios Regis aut ipsos Reges esse, aut certe animum Regis habere: siquidem multa consiliariis & hominibus privatis conveniunt, quæ Regi non conveniunt: Et Parmenioni licet, quod Alexandro non licet. Illud fane certum est, *talem plerumque esse Principem, quales illi quos circum se habet.*

Natalium obscuritas nemini probro est.

Quum præfente Alphonso Rege de Nicolao Picennino sermo incidisset, & in illo alius rei militaris peritiam, alius qua apud milites valeret auctoritatem, alius fortia facinora, alius denique aliud laudaret: quidam imaginariæ nobilitatis

tatis opinione inflatus, hæc omnia, inquit, fortasse aliquid essent, si Ianius (ita enim perhibebatur) non esset filius. Tum Alphonsus, *Equidem malim*, inquit, *Nicolaus Picenninus esse quam Regum quorundam filius*. De Picennino quidem sic Æneas Sylvius: *Picenninum Ianius filium quasi regem nostra ætas venerata est*. Hanc in sententiam poëta:

*Malo pater tibi sit Thersites dummodo tu sis
Æacidæ similis, Vulcanique arma capeffas,
Quam te Thersitæ similem producat Achilles.*

Impudens petacitas elusa.

AD Alphonsum aulicus quidam venit, in somnis visum sibi narrans, sacculum aureis plenum à Rege sibi donatum, Cui Rex: *An nescis somnis Christianos nihil tribuere?*

Eadem arte Papa quidam Cervæ Episcopum elusit. Quum enim is diceret, famam spargi, Sibi à Pontifice urbis præfecturam mandatam, Scis, inquit Pontifex, *famam tam ficti quam veri nunciam*.

Falsam quidem esse tu re ipsa experieris.

Quod firmissimum imperii columnen.

LUdovicus Sfortia Dux Mediolanensis, Ludovico XII. Franciæ Rege expeditionem contra ipsum adornante, Sacrum Cancellarium suum interrogavit, si forte contingeret ut à Rege obsideretur, quam in re potissimum post Deum fiduciam collocare deberet? *Subditorum*, inquit Saccus, *amor & benevolentia tutissimum est in omni adversitate perfugium*.

Similiter Alphonsus Rex monitus, ne ita solus, sine ullo satellitio, prodiret, ac populo se crederet: *Nequaquam*, ait, *solus ego ambulo, sed mea me comitatur integritas & æquitas*. Dissimilis hic valde fuit multis Principibus, qui metui quam amari pulchrius ac suæ magnitudini magis decorum existimant. Sed illi hoc Ciceronis cogitent: *Malus custos & magister diuturnitatis est metus*. Idem ex Ennio: *Quem metuunt, oderunt: quem quisque odit, periisse expedit*. Idem alibi: *Qui se metui volunt, à quibus metuuntur, eosdem metuant ipsi necesse est: nullaque adeo vis imperii tanta est, quæ premente metu possit esse diuturna*.

Id autem verum esse, supradictus Sfortia suo probavit exemplo. Hausta enim ex illis Cancellarii verbis, affectati ab ipso imperii suspitione, ut quem subditis ob æquitatem, charissimum esse non ignoraret, eundem capitis supplicio affici iussit: quod quidem ille magna constantia subiit, & exprobrata Duci crudelitate, his verbis extremum ei Vale dixit, vel futurum potius prædixit: *A me il capo, à te il stato*, id est, Mihi quidem jam caput adimitur, at tu mox universa ditione & imperio exuêris. Quod & postea factum est, Mediolano à Franciæ Rege expugnato, & Sfortia Duce in miseram captivitatem abducto.

Marte, non fraude.

Idem sæpe dictus, sed numquam satis laudatus Rex, quibusdam Francisci Sfortiæ, qui cum bellum gerebat, clandestinis artibus Ducatum tollendi consilia ineuntibus, *Numquam*, ait, *placuit*

cuit mihi victoria quam ignominia & pœnitudo sequitur. Quod si ab ejusmodi consiliis non desistatis, equidem faxo ut quantopere mihi ea displiceant, ipso facto sentiat.

Idem Rogerio Pallantiæ Comiti ad Joannis Castiliæ Regis cædem sese offerenti, Mihi, inquit, licet non dicam Castiliæ, sed universi orbis imperium hoc modo acquirere possim, nemo tamen persuaserit, ut in tam turpe ac detestabile facinus consentiam.

Singulare filii erga patrem modestiæ exemplum.

Ferdinandus Alphonsi vere Magni Pater, mortis horam non procul abesse animadvertens, Alphonsum filium ita alloquutus esse dicitur: Non ignoro, mi fili, omnia regna mea, quibus quamdiu Deo visum est præfui, tibi tamquam primogenito deberi: velim tamen ut te non abnuente fratri tuo Joanni Castiliæ regnum tradere mihi liceat, Hoc ut à te me impetrare finas peto, ac si pateris, rogo etiam atque oro. Ad hæc Alphonsus: Scio, mi pater & domine, omnia hæc regna, immo omnia fere quæcumque habes, mea esse, ita tamen ut ea omnia favori tuo & bonæ voluntati accepta referenda intelligam, eoque semper, atque etiamnum paternum tuum animum ac voluntatem ei quod ratione primogenituræ mihi competit juri prætuli. Quod si ergo pro singulari tua sapientia existimas, regna hæc à fratre meo commodius ac melius quam à me gubernari posse, non abnuo quin omnium eum hæredem ac dominum instituas,

ego tam in hac quam in aliis rebus omnibus voluntati tuæ non secus quam ipsius Dei mandato morem geram. His auditis, senex obortis lachrymis, filium amplexus, tanto quietius postea è vita discessit.

Rara avis.

QUum Alphonsus immatura adhuc ætate regnum iniisset, Senatores ac proceres eum adierunt, significantes, utile atque adeo necessarium sibi videri ut septem viri qui Deum metuerent, Justitiam amarent, cupiditates suas fræarent, nec ullis donis aut muneribus corrumpi se sinerent, ipsi adjungerentur, quorum consiliis in administrando Regno uteretur. Consilium hoc probavit Alphonsus, & ad proceres conversus, Si, inquit, non septem sed unius ejusmodi viri mihi copiam feceritis, equidem non tantum regni administrationem ei ultro tradam, sed regno quoque cedam.

Animi nostri origo.

IDem Davalo è proceribus uni, quærenti, qui fieret quod anima hominis numquam quiescere posset, sed semper ab uno ad aliud tenderet? Anima inquit, nostra originem suam à Deo habet: nec prius quiescere potest, quàm eò unde orta est, redierit: nec vero caducis his & fluxis rebus unquam satiari potest, sed Deum ac cælum, tamquam proprium sibi & naturalem locum petit & desiderat. Quid magis Christianum dici posset? Nec mirum hoc in tali Rege, qui quater decies sacra Biblia, cum Commentariis, sibi perlecta vere gloriatus est.

Ma-

*Magnanimum responsum sæpe magis prodest
quam obest.*

Adolphus Comes Nassovius, qui Anno M. CCXII. ad Imperatoriæ dignitatis fastigium evectus est, cum Brabantia Duce bellum gerens, quinque eo bello interfectis præcipuis Brabantia magnatibus, tandem captus & ad Ducem adductus fuit, Eum Dux torvum intuens, rogabat, *Quis tu es?* Adolphus, sum inquit, Comes Nassovius. *Sed quis tu es?* Tum Dux: Brabantia Dux sum, quem tu bello jamdiu vexasti. *Miror ergo, ait Adolphus, te gladium meum ef-
fugisse, quem sane contra te acueram.* Hoc Magnanimo captivi etiam responso motus Dux, Adolphum non liberum modo dimisit, sed rogatum quoque ut amicus sibi posthac esse vellet, multis donis & muneribus ornavit.

Imperatoris hujus symbolum fuit: *Præstat
vir sine pecunia, quam pecunia sine viro. Ani-
mus est qui divitem facit.* Quod quidem ex illo Themistoclis desumptum videtur, qui utrum diviti & fatuo, an pauperi & prudenti filiam elocare mallet, rogatus; *Malo, inquit, virum pecunia, quam pecuniam viro indigentem.*

Recte Horatius:

Quod satis est cui contingit, nihil amplius optet.

Et in Odis idem:

---- *Bene est cui Deus obtulit,*

Parca quod satis est manu.

Nec minus sapienter Seneca: *Quemadmodum
nihil refert, utrum ægrum in lecto ligneo an in
aureo colloces, quocumque illum transtuleris,*

morbum suum secum aufert : ita nihil refert, utrum æger animus in divitiis sit vel paupertate, malum suum semper illum sequitur.

Et mimus :

Cui convenit cum paupertate, dives est.

Ne qui parum habet, sed qui plura cupit pauper est.

Quod vult habet ; qui velle quod satis est potest.

Is minimo eget mortalis, qui minimum cupit.

Magnatum vita.

HENRICUS Glareanus vir doctissimus, sed parum opulentus, rogatus ab amico, quomodo viveret ac valeret? Ego, inquit, Principum ac magnatum vitam vivo; Altero quærente, qualenam ea esset? Ego, inquit, *bibo & genio indulgeo, interim in omnium ære sum & maneo.*

Pulchrum caput ; sed cerebrum non habet.

ANGELUS Stutta Florentinorum ad Sigismundum Malatestam Ariminensium tum Principem legatus, pileo sine petaso, ex more illius temporis grandi & spatiofo utebatur. Mirus hic habitus Ariminensibus visus est, ut qui etiam media hyeme caput leviter integere, collum nihilominus fasciis involutum habere solent. Ex iis ergo unus Marcovaldus nomine, per irrisionem ad Angelum inquit: Crediderim fane vobis frigida valde esse capita. Cui Angelus: Dicam tibi quamobrem nos capita tam diligenter custodiamus, Vos, credo, de anserum aut anatum estis genere, ut qui etiam mediis pluviis capita versus cælum furrigunt, nec nebulam aut ullam tempestatem

statem curant, quum scilicet vix micam habeant cerebri : At nos, quibus cerebrum est, illud quoque sedulo, nequid noceat, curare debemus.

Errata aliorum operta, aliorum occulta.

QUum Medicus quidam nescio quod in pictura erratum comprehendisset, pictor astans, ægerrime id ferens, non in Medicum tantum, verum etiam ipsam Medicinam multa convicia effudit, inter alia illud quoque objiciens, solis Medicis homines impune licere occidere, nec ullum esse Medicum, qui priusquam artem recte condiscat, unum cœmeterium mortuis non impleat. Ad hæc Medicus, Bona verba, inquit, quæso. In hoc sane vestra ars præstat, quod tam excellentiam quam errorem operis dies ostendit, At in eo fortuna nobis magis est propitia, quod cura nostra sanatos, vivos omnium oculis exponit, sed errores nostros ab oculis ablatos, sub terram abscondit.

Facetum.

QUum Romæ inter quosdam nobiles & doctos de Francisco Petrarcha ejusque operibus sermo haberetur, & quidam dicerent, multa eum ex antiquis nescio quibus versificatoribus desumfisse; alii vero è suo unius ingenio ea quæ hodieque cum admiratione leguntur, expromfisse contenderent: Humor quidam Bononiensis (de cujus jocis integer liber scribi possit) qui sermoni huic intervenerat, & posito pallio mensæ assederat, sententiam rogatus, Ego, inquit, existimo Petrarcham antiquos illos Poëtas ita

tractasse, quemadmodum Hispani pallia per noctem surrepta, quæ novis ornamentis aliisque modis ita reconcinnant, ut ne agnosci possint. Forte ibi aderat Hispanus nobilis, qui audito hoc gentis suæ elogio, converso ad Humorem vultu, Quid tu, inquit, de Hispanis loqueris. Tum Humor quasi mirabundus, Ergo tu, inquit, Hispanus es, ac statim per puerum pallium sibi deferri iussit, eoque humeris injecto fessum se recepit. En Satyricum dictum & factum simul.

Levitas fœminarum propria.

MUltis virginem quandam nobilem ob eximias tam animi quam corporis dotes colaudantibus, unus sive invidia, sive contradicendi studio, vanam eam & levem esse dixit. Ibi matrona quædam honestissima, Ergo tu, inquit, hoc vitium quoque à muliebri sexu afferre, & tibi tuique similibus adscribere cupis! Quid ergo eis relinquis.

Mordax in Principem.

Sylvester Bottigella magnati cuidam, quænam dotes Principi necessariae essent quærenti, Omnes illæ, inquit, quæ tibi defunt. Hodie per jugulum talia verba reditura sint.

Hominibus non facile fidendum.

Bello quod Julio III. Pontifice in Italia gestum fuit, Rudolphus Ballionus & Alcanius Gornia Pontifici militantes, à monacho quodam, qui quasi pro sancto habebatur, persuasi, copias ad Cutilianum montanam Pistoriensis ditionis arcem,

cem, ejus opera clam occupandam adduxerant: quibus in insidias antea præparatas præcipitantibus & male multatis, Pontifex; accepto cladis nuncio, indignabundus exclamasse dicitur? ô stulti homines qui Deo ipsi non credunt, Sanctulo credere non dubitarunt.

Sera admonitio.

ALphonsum Pazzium nobilem Florentinum cum aliis multo deposito pretio ludentem, quidam his verbis admonuit: Cave Alphonse, ne reliquum perdas. Tum ille, qui fœnum in cornu gerebat: Equidem cavebo quantum poterò, verum te eadem de re admonendi, scio jam dudum tempus præteriisse. Cujus dicti acrimoniam bene intellexit is, qui præter signatam pecuniam, etiam multa beneficia à Cardinali cognato ipsi relictæ, jam amoribus & vanitatibus impenderat.

Idem Alphonsus cum quodam in judicio contendens, quum adversarius inter alia ei tamquam malefani capitis argumentum, objecisset, quod à patre duodecim ipsi tutores sive curatores dati essent. Nil mirum hoc, inquit, quin credo patrem meum, si scivisset tecum mihi rem aut litem fore non duodecim sed viginti quatuor mihi daturum fuisse.

Præpostera vel impia potius eleemosyna.

Thomas Guadagnius mercator Florentinus, usitatis etiam hodie artibus tantum lucri fecit, ut Francisco I. Franciæ Regi quinquies centum scutatorum millia mutuo dederit. Hic post mortem

mortem aliquam sui memoriam & monumentum relinquere cupiens, Lugduni Nosocomium extruere instituit. Præparato jam ad fundamenta solo quemcunque amicum aut notum nactus eò ducebat, consilium operis quam poterat optima forma & modo exædificandi, exquirens. Quum vero inter alios aliquando Nicolaum Salterellium Florentinum itidem, hominem factum & architectonicæ artis non imperitum eo duxisset, eique omnia ædificii lineamenta & partes commonstrasset, rogans ut si quid immutandum aut commodius faciendum animadverteret, indicare id ne gravaretur: Salterellius, Cetera, inquit, mihi satis placent, unum tamen desidero: quod scilicet nimis parvum & angustum mihi videatur. Cur hoc dicis? inquit Guadagnius, non tu vides quantum hoc universum sit spatium? Est magnum sane, inquit Salterellius: si tamen omnes huc veniant quos tu ad paupertatem redegisti, nimis, scio, angustum erit, immo vix dimidiam eorum partem capiet.

Par pari commissum.

JUvenem quendam ab amico ad prandium invitatum, nobilis virgo, quod eum hodiernæ civilitatis parum expertum videret, ex opposito sedens pudore afficere volebat. Cernens ergo cibum ante juvenem positum hinc inde truncatum, Sane, ait, domine, fortis es. Tum ille qui ipsam non minus strenue, sed forte civilius aliquanto manducantem viderat, Mihi quidem, inquit, fortis esse necesse est, ut qui non minus robustum habeam antagonistam.

Cui

Cui patientia.

Homo quidam facetus amicum qui debiti causa ad monasterium sive locum quendam sacrum confugerat, invisens, quum curarum ipsum & cogitationum plenum vidisset, quamvis rem omnem sciret, interrogavit tamen, Quid ita tristis esset? Cui is: Equidem quamdiu vixero vix, credo, tristitia à me abscesserit! Scis enim, opinor, quam multa scutatorum millia non ulla mea culpa, sed fortunæ malignitate brevi tempore amiserim. Et jam creditores mei fortunarum mearum reliquiis non contenti, etiam carcerem & vincula mihi minantur, nec ullo alio modo pacisci mecum volunt. Ac profecto jamdudum spe omni abjecta, mortem mihi ipse conscivissem, nisi è lectione libri cujusdam, *De Patientia* inscripti, rursus spiritus aliquid & animi hausissem, quem quidem divinitus mihi obiectum credo, ut à tanto facinore desisterem, & ad meliorem mentem redirem. Ibi Paulus, ergo jam, inquit, creditoribus vestris omnibus satisfactum est? Non, ait ille. Tum hic rursus: Ergo illos potius librum hunc *De patientia* legere oportebat, qui velint nolint, eo quod ipsis debes, carere coguntur.

Filii degeneres.

Doctum quendam, nobilem & magnæ auctoritatis hominem princeps rogarat, an filios, & quot haberet? ille cogitabundus aliquamdiu sedens, nihil respondit. Princeps ergo verba ab illo minus intellecta existimans, idem rursus rogat. Ibi ille, Nullos, inquit, habere me pene dixi-

dixeram, etsi tres habeo, quorum primus valde sapiens sibi videtur, quum plane sit & fungus & fatuus: alter ob formam mirifice sibi placet, quum tamen Therfite sit deformior: tertius fortis haberi vult, qui ipsam ignaviorem possit facere ignaviam. Tales ergo quum sint, orbum me recte quto.

Fæminarum mores.

Hospes quidam apud N. civem diverterat. Quum vero mulieris continuis clamoribus & rixis domum implentis offensus importunitate, de mutando hospitio cogitaret, eoque veniam ab illo petiisset: Quid tu hominis es? inquit bonus ille paterfamilias, qui vix biduum aut tri-duum uxoris meæ mores ferre potes, quos jam ego per viginti & amplius annos, patienter fero.

In Timidum.

Quidam hominem timidum obvium habens, undenam veniret, rogabat. Quum ille in macello se fuisse dixisset, alter, Quæso, inquit, an tu eum locum adire ausus es, ubi tot boves & oves occisæ sunt & quotidie occiduntur?

Ad Proditionem qui apti.

DE prodenda quadam arce miles multis sce-
ribus infamis cum Alexando Rangonio & aliis proceribus egerat. Id intelligens N. vir prudens dicto Comiti à secretis, sedulo monuit ne homini fidem haberet, ut qui pessimus esset & sceleratissimus. Tum Rangonius, Tanto melior, inquit: si enim aliis esset moribus, hanc ad rem parum esset idoneus.

Facetum de Nanis.

Nicolaus Constantius roganti cuidam, qui fieret quod plerumque homines pumili essent animosi? Eo, inquit, quia exiguo corpusculo defendendo sufficere se putant.

In voraces.

Quidam inter duos homines voracissimos sedens, ab amico forte superveniente rogatus, quomodo se haberet? Male, inquit: quippe inter Scyllam & Charybdim verfor.

Judices ungendi.

Non minus vere quam eleganter quidam ait, qui negotia sua feliciter expedire velit, ei judicis manus ungendas esse, quod quidem unguentum tantæ virtutis est, ut cuicumque causæ apud Advocatos alium colorem, & apud Judicem ipsi quoque Justitiæ alium habitum conciliet. At unguentum hoc non ex oleo, sed ex auro & argento confici debet. Mysterium hoc non intelligens mulier quædam, cui nescio quæ causa apud judicem erat, monita à vicino, ut si quid impetrare vellet, judici manus ungeret, lecythum oleo plenum secum detulit, & ad Judicem accedens, manus ipsius perungere cœpit. Mulieris simplicitatem, & ipsius actionis mysterium intelligens Judex, fatis, inquit, hujus unctionis est: at jam ad extergendas manus ulnis aliquot panni opus sit, quas quum postea mulier ad Judicem tulisset, & quod petierat obtinuisset, unctionis nullam, sed deterfionis magnam vim esse prædicavit.

Quem.

Quemadmodum aurum Lydio lapide, ita homines officiis & muneribus probari, Alphonsus Rex dicere solebat. Cui simile est illud vulgatum: *Magistratus virum ostendit.*

In munerum captatores.

LUdovicus XI. Franciæ Rex acceptis nescio unde duodecim scutatorum millibus, non ignarus mox aulicos undique tamquam ad prædæ partem convoluturos, pecuniam omnem in mensam effundi jussit: & ad circumstantes conversus, Numquid, ait, jam probe nummatus Rex sum? quid vero his mihi nummis faciendum censeatis? Quamquam facile ipse intelligam, quum donati mihi sint, aliis quoque à me donandos. Ubi jam sunt amici mei, qui gratum mihi & utile officium aliquod præstiterunt? Omnium animis magnam in spem erectis, Rex quempiam hianti ore atque oculis thesaurum illum quasi devorantem conspiciens, Quid tu, ait, hominis es? nullane recensere tua potes merita, quæ aliqua digna sint compensatione: Ille falcones Regis sese diligenter & fideliter, ac magnis etiam cum suis expensis aluisse dicebat, seque Regiæ liberalitati quam humillime commendabat. Inde alii atque alii prodeuntes, sua quisque officia, atque interdum etiam non sine mendacio jactabant ac deprædicabant. Adstabat vero inter reliquos Regis Cancellarius, quem ipsum Rex quoque acciri jusserat, sed reliquis prudentior, nulla sua merita narrabat, sed tacitus tanquam post scenam sive siparium, se continebat. Re in longum, ut cupiditas illorum & spes tanto magis accen-

accenderetur, protracta, tandem Rex ad Cancellarium conversus, An tu, inquit, solus nihil postulas? an solus nihil habes quod prædicare possis? Ibi Cancellarius: Ego, inquit, ô Rex à tua liberalitate multo plus accepi quam omnibus meis officiis umquam promerui: ac jam in illam tantum mihi curam & cogitationem incumbendum est, ut quantum possum gratum me exhibeam, tantum abest ut quidquam à Regia Vestra Majestate poscere velim aut debeam. Ergo tu, inquit Rex, solus inter tam multos, pecunia opus non habes? Equidem respondit Cancellarius, ut opus non habeam, jamdudum Regia Vestra liberalitate mihi prospectum est. Tum Rex ad reliquos, Numquid magnificus, inquit, Rex ego vobis videor, qui Cancellarium habeam tam opulentum? Hinc dici non potest quanto majorem spem plerique omnes conceperint, postquam audivere Cancellarium neque sibi quidquam poscere, neque opus habere. Suspensis diu omnium animis, Rex tandem Cancellarium ad se vocat, & Quamvis, inquit, tu solus nec à me petere quidquam, nec ullum tuum meritum jactare volueris: ego tamen & præteritorum confcius & futurorum certus, volo ac jubeo, ut quantum nummorum in hac mensa jacet, id omne domum tecum auferas. Mox reliquis, qui tamquam corvi hiantes delusi, tristes hæc audiebant, Vobis, inquit, alia occasio expectanda est. *Qui bene servit, & tacet, etiam tacens, petit.*

Regia Cardinalis cujusdam vox.

Hippolytus Medicis Cardinalis Clementis VII. Pontificis nepos magnifice & munifice numerosam alebat familiam, adeo ut quamvis maximi redditus, vix tantis sumptibus sufficerent. Ejus rei Pontifex non ignarus, quodam die, Hippolyto animi gratia in campum exspatiato, omnium ministrorum ipsius catalogum, adscripto quo quisque fungeretur munere, adferri sibi jussit; ac primum ad tantam multitudinem pœne obstupuit; deinde sumpto stylo, multorum tamquam inutilium, aut certe non valde necessariorum nomina delevit. Accersito deinde domus præfecto, Tu, inquit, hero tuo, nepoti meo, indica velle me omnino & jubere, ut eos omnes quorum nomina hic deleta vides, à se dimittat, ut quibus sine ullo incommodo carere possit. Vespero domum reverso Hippolyto præfectus, exhibito catalogo, Pontificis mandatum exponit. Quo audito, Cardinalis in hæc statim verba erupit: Verum quidem Pontifex dicit, me tot ministris opus non habere; at quum illi me opus habeant, interdico tibi ne tu quenquam eorum quos ille erasit, amoveas.

Liberum & facetum Legati responsum.

ANtonius Puccius Florentinorum ad Philippum Ducem Mediolanensem, Astrologiæ valde deditum, legatus, quum diu audientiam impetrare non posset, quod Dux totus ex Astrologi consilio penderet: tandem à Principe (quum Astrologus tempus jam commodum venisse monuerat, vocatus & mandata exponere jussus, venire

nire detrectavit, inquiens : Si Duci ea hora horoscopus faveret ; sibi non favere.

Astrologiæ vanitas.

Mirifica fuit ac incredibilis etiam Alphonsi Aragoniæ Regis in omnes liberalitas, tum præcipuus erga litteratos amor. Is tamen in tanta doctorem, & in quacumque disciplina præstantissimorum virorum, quam semper circa se habebat, frequentia, neminem unquam Astrologum aut ad se invitasse, aut ulla munificentia prosequutus esse dicitur. Cuidam de ea disciplina differenti, idem sic respondit: Astra sive stellæ stultis, at sapientes astris imperant. Æquum igitur fuerit, ut stulti Principes Astrologos in pretio habeant, quos sapientes merito contemnunt.

Quo tempore Concilium Constantiæ celebrabatur, Petrus de Monte Alcino famosus Astrologus Prognosticon edidit, in quo inter alia, si diis placet, vaticinabatur, eo anno Sigismundum Austriacum Imperatorem, Romæ à Papa coronatum iri, ac Joannem XXIII. Papam, qui ad Concilium ad dicendam Causam evocatus fuerat, honorifice in Italiam ad pristinam dignitatem reversurum. Quum vero deposito à Concilii Patribus Joanne, & Sigismundo Italicam profectionem intermittente, neutrum factum esset: & dicto Astrologo quidam tam manifestum mendacium exprobrarent: Ne, inquit ille, vobis hoc mirum videatur, quod de duobus stultis judicium ferens, à vero aberrarim, de quibus ne ipse quidem Ptolemæus vel unum verum verbum prædicere aut divinare potuisset.

Nobilis quidam Romanus, consumptis fere omnibus facultatibus à mercatore vestem & alia emerat, certo solutioni constituto tempore, quo elapso, bonus ille debitor, nusquam argentum quo satisfaceret reperiens, à publico aliquot dies abstinuit, totus interea in modo aliquo solutionis comminiscendo occupatus. Quum vero nihil expedire posset, solitudinis pertæsus negotia solita in foro & alibi rursus obire cœpit. Mercator quamvis homini non semel occurrisset, aliquandiu tamen tacuit, tandem vero ubi illum non modo solutionem procrastinare, verum etiam moram, uti ante consueverat, non amplius excusare animadvertit, quodam die obvium monuit, ut recordaretur solutioni præstitutum tempus jamdudum præteriisse. Ille equidem satis, inquit, cujus me mones recordor, ac sæpius etiam cogitavi ac recogitavi qua ratione tibi possem satisfacere: quum vero nullum hætenus modum comminisci potuerim, statui illam cogitationem & curam debiti hujus à me extorquendi, tibi relinquere.

Alius obærat, quoties mane è lecto surgebat, Male pereat, inquit, quisquis me hodie debiti nomine appellârit. Idem deinde à creditoribus obviis, aut etiam ultro eum quærentibus, monitus quod ipsorum plane oblivisceretur: Ne vos, inquit, hoc dicite me vestri oblitum esse, ut quorum etiam hodie è lecto surgens, sim recordatus. *Superius illud argutum magis quam honestum: hoc parum Christianum.*

Ambitiosi quam ægre aliis cedant.

Quum anno M. D. XXXVIII. Paulus III. P. belli inter Carolum V. & Franciscum Franciæ Regem componendi causa, Niceam quo dies condictus erat, proficisci constituisset; M. Andreas Tutinus, Pontificis medicus & domesticus, Vereor, inquit, Sanctissime pater, ne idem vobis accidat quod Eremitæ cuidam, qui Deum cum Sathana reconciliandi negotium susceperat. Talem deinde fabulam exorsus. Fuit Eremita quidam, cui ob vitæ morumque sanctitatem diabolus visibili specie varie illudit: quas tamen ille tentationes omnes Dei præsentia & auxilio superavit. Quum vero hac occasione idem cum utroque, Deo scil. & Sathana, sæpius loqueretur, illa tandem animum ipsius subiit cogitatio, quomodo unum cum altero in gratiam reducere posset. Ac prius quidem Deum affatus, Vides, inquit, Domine, quam multas infelices animas malus ille Sathanas hostis tuus quotidie seducat, ac nullum ullo umquam tempore tam tuis quam piorum conatibus adversandi finem faciat. Optimum itaque, mihi videtur, atque ita uti facias rogo & obsecro, ut culpam omnem ei condones, eumque in gratiam recipias, quod is à tam pernicioso hominum generi artibus & consiliis posthac desistat. Non recusò, inquit Deus, modo is culpam suam agnoscat ac deprecetur. Tam facili accepto responso, jam bono illi Eremitæ res pene confecta videbatur. Ubi ergo primum diabolus ipsi apparuit, his ad eum verbis usus est: Quid tu miser tandem ex tot animabus perditis lucrifacis? Quid infelices

illi mortales in te commiserunt, quos tanto numero in infernum trahis? Non tu vides te illis quidem nocere, tibi tamen ne hilum quidem prodesse? Quanto magis è re tua fuerit, cum Deo in gratiam redire, ac tantis te malis, laboribus & cruciatibus quos tibi inimicitia hæc affert, liberare, multis deinde aliis in eandem sententiam adductis rationibus, tandem ait, hanc controversiam omnem paucis verbis dirimi ac componi posse. Hic diabolus Eremitæ verba & consilium non aspernatus, ab eo modum & conditiones futuræ reconciliationis scire voluit, qui respondit, quatuor verbis rem omnem transigi posse, his scilicet: *Peccavi Domine, miserere mei.* Hoc bene habet; inquit Sathanas. Sed quid ais? Quatuor hæc verba utrum à me an ab illo dici vis? A te, inquit Eremita. Numquam hoc fiet, ait diabolus; ac indignatione plenus ab Eremita discessit.

Ne rixæ aliorum te immisceas.

QUIDAM duorum pugnam diremturus, profundum in capite vulnus acceperat. Adductus medicus cerebrum scrutari cœpit, num forte læsum esset. Tum astantium quidam, Frustra, inquit, tu apud hunc cerebrum quæris, quod si habuisset, nunquam se alienæ rixæ immiscuisset.

Poëtæ famelici.

QUUM in convivio poëtarum facta esset mentio, & quidem varia eorum genera, ut Epicos, elegiacos, lyricos, melicos, &c. recensuisset:

Ste-

Stephanus Ferrarius, Miror, inquit omnium frequentissimos à te omitti, Rogante altero, quinam illi essent, *Famelici*, respondit? quos sane hodie complures esse nemo negaverit.

Absentes non rodendi.

ORto inter quosdam de iis qui omnibus detraxere, ac de omnibus, maxime de absentibus male loqui consueffent, fermone, Carolus Vicecomes, Episcopus postea Vintimillienfis, Ego, inquit, potius omnibus, etiam indignis benefecero, quam de inimico meo vel etiam digno male loquar. *Generose & Christiane.*

In tardam stipendiorum solutionem.

ULyffes Spinus centurio, quum milites non semel ob tardam stipendiorum solutionem tumultuari conantes, sua fide interposita ægre in officio continuisset: tandem allato unius mensis stipendio, & instituta lustratione, Commissarius ex militibus unum, tamquam extra numerum is & adscititius esset, arguit, inter cætera dicens, faciem sibi hominis notam, & aliàs visam, eidem tamen è primoribus dentem unum defuisse: at hunc nullo carere. Tum centurio indignabundus, Quid hoc mirum? inquit. Tamdiu vos cum stipendio mansistis, ut interea huic novus dens succreverit.

Facetum & ridiculum.

MArcus quidam Laudensis Cardinalis N. domesticus quum carnem duram & nigram mensæ appositam vidisset, continuo quanta po-

tuit celeritate, nescio quid murmurans, sese propriuit. Paulo post vultu lætabundo reversus, & à sociis rogatus, cur tam properè à mensa surrexisset : Equidem, ait, ô socii & commensales charissimi, dici vix potest quum primum carnes has mensæ inferri vidi, quantopere conturbatus fuerim. Argumentum enim è colore, odore, sapore & duritie fumens, jam de mea mula actum, hasque ipsius carnes esse putabam : celeriter ergo ad stabulum cucurri, ut an superstes adhuc esset, viderem : eaque viva adhuc & integra inventa, lætus jam ad vos redeo.

Inhumanum Medici factum.

BAccius Medicus Florentinus, artis suæ benignus, sed cerebrosus; ad fœminæ cujusdam curam vocatus, explorato arteriæ pulsu, qui vehementis febris indicium faciebat, inter alia tandem de ætate rogavit. Quum illa sexaginta tres annos natam se diceret, rejecto ægræ brachio, Quamdiu, inquit, tu in hoc mundo vivere cupis? & irato similis, bonam mulierem incuratam reliquit.

Prima ætas sequentis indicium.

CArolo Austriaco, qui postea ejus nominis V. Imperator fuit, adhuc adolescenti, decem pueri nobiles ejusdem fere ætatis, tam conversandi quam serviendi gratia adjuncti fuerant, ac dati viginti aurei menstrui, quos pro sua voluntate & arbitrio dispensaret. Accepta igitur primi mensis provisione, statim omne id aurum inter dictos suos coætaneos & pueros, secundum arithmeticam

meticam proportionem divisit: qui idipsum quoque sine ulla mora, vix apud se calidum extruserunt, & in res nullius aut parvi momenti, ut mos est puerorum, abusi sunt. Id quum Carolus animadvertisset; allato secundi mensis auro honorario, pueris avide prædam iterum æqualiter, uti putabant, dividendam expectantibus, uni ex illis aureum dedit, & eo crumenam emere jussit, inque eam allatam statim reliquum aurum reconditum, cuidam familiarium paullo adultiori asservandum dedit, idem deinde tertio ac quarto mense factum; iisdem pueris valde ringentibus, hoc iis, etiam quibus eorum cura commissa erat, vehementer admirantibus, & de innata quadam avaritia hinc facientibus conjecturam, Non multò post quum Carolus intellexisset puerorum uni, nescio quo casu, equum periisse, familiari illi depositario & custodi mandavit ut eidem & aurum omne & marsupium traderet, ac suo nomine donaret. En virtutem ante annos, & quod vulgari proverbio dici solet, *Ex aurora diem.*

Poëtæ ne sis importunus.

FRANCISCUS Philelphus superioris ætatis vir doctissimus, sæpissime aliorum rogatu scribendis orationibus, epitaphiis, epigrammatis, & id genus talibus, sine emolumento fere occupatus, quodam nimis importune, ut cognato sibi adolescenti mortuo epitaphium scriberet urgente, defuncti nomen edi sibi jussit. Quum is Joannem Vitellum (qui Latinis vitulus est) vocari dixisset, Philelphus leviter arroso ungue, sequens Epitaphium,

phium, quod postea aliis quoque accommodatum fuit effinxit.

*Jupiter omnipotens Vituli misereve Joannis,
Quem mors præveniens non finit esse bovem.*

Continuus metus pessimus carnifex.

TRespades Mantuanus quum hominis cujusdam acerrimi, qui ob nescio quam injuriam plagas ipsi minatus fuerat, manus effugisset, tandem ab eodem forte fortuna obviam facto probe depexus, multum sibi gratulatus est, quod post-hac quieto sibi animo domo egredi, & per urbem ambulare liceret.

Alius simili modo à quodam acceptus, digressus eo à quo male multatus fuerat, Benefactum, inquit, quod tandem à te ira, à me vero metus discessit.

Cur podagrici loquaces.

Quidam rogatus, cur podagrici plerique tam essent loquaces, *Ideo*, inquit, *quod pedes in lingua habeant.*

Idem Ennium poëtam, ajebat, quoties pedum doloribus vexabatur, multo vino se ingurgitasse, ac tum demum ligatis pedibus, soluta lingua, quod vellet versus profudisse. Unde illud:

Ennius ipse pater numquam nisi potus ad arma Profilit, &c.

Mala non quærenda.

Alphonfus Rex eos stultissimos sibi videri dixit, qui uxorem aufugientem quærerent. Rationem hanc addit Hercules Rangonius, quod ejusmodi homines suam ipsorum quærerent turpitudinem.

Astus

Astus in iudicio.

TRes juvenes quum piraticam diu exercuissent, & magnam collegissent pecuniam, tandem in urbem quandam commigrarant, eo consilio, ut reliquum vitæ ibi & multo tutius & honestius traducerent. Quum vero id quod communi ope acquisierant, non ita commode sine rixa dividi posse videretur : aurum & argentum omne argentario sive danistæ cuidam tradiderunt, hac conditione, ut ne cuiquam ille vel nummum, nisi omnibus tribus præsentibus, adnumeraret. Paulo post ab uno horum ceteris astutiori persuasi, magis è re fore si ea pecunia ædes, prædia & alia, quibus communiter uti possent, sibi compararent, argentarium adeunt, & ut pecuniam, quam mox integram repetituri essent, in promptu habeat monent. Quadam vero die animi gratia foras prodeuntes focios, inter equitandum idem monet quinquaginta Ducatis ad instruendam domum opus esse : quos duo illi ab argentario petere jubent : ac simul domum ejus transeuntes, argentarium quod ille peteret, dare jubent, ac dein viam prosequuntur. Ille mox acceptam ab argentario universam summam, equo imponit; & longe diversum iter ingressus, aufugit. Interim duo illi reversi rem omnem ex argentario cognoscunt : quumque frustra fugitivum se insequuturos animadvertent : argentarium in jus vocant, conditionem allegantes, quâ conventum esset ne cui nisi ceteris quoque præsentibus, concreditam pecuniam adnumeraret. Non mediocriter hinc turbato argentario in mentem venit Gellium Aretinum

IC. à doctrina quidem parum, sed ab ingenio & natura satis instructum adire : qui audito casu, cum vicinis aliquot suis re deliberata, id consilii argentario dedit ut male quidem à se pecuniam renumeratam fateretur : se tamen paratum esse diceret, eandem juxta scripturæ super ea re factæ tenorem denuo solvere : at id fieri non debere, nisi tribus illis præsentibus. Abirent ergo & tertium illum adducerent, tumque se in mora non futurum.

Qui homines charissimi Principibus esse debeant.

FRidericus Imperator interrogatus, quosnam hominum haberet charissimos : Eos, inquit, *qui Deum magis, quam me metuunt.* Rari profecto tales Principes : sed & rari tales Consiliarii & ministri. Hodie enim *Mitius agi putatur cum Deo, quam cum homine.*

Sapiens & quasi Salomonium judicium.

NEapolim Austriæ, ubi Imperator aulam tum habebat, rusticus quidam currum frumento onustum advexerat : cui in hospitium digresso, aulicus quidam equum curru solutum furtim subduxit. Re intellecta, Imperator rusticum ad se vocatum de furto & ejus auctore percunctatur. Rusticus de furto sibi nimis quam vellet constare ait : auctorem vero penitus se ignorare. Post varias astantium Consiliariorum conjecturas, Equidem, inquit Imperator, illud mihi mirum videtur, quod alter quoque rustico huic equus non itidem furto ablati sit, qui sciam quantum hic jam equitum sit qui equis opus habent. Tum rusticus, altera illa quidem ô Imperator, equa est, & ad militarem usum minus apta. Id audiens Imperator, hominem

minem equam conscendere, ac omnia urbis equilia adequitare iussit, quo facto, equus sociam odoratus, hinnitu & se & facti auctorem prodidit.

Quibus fidendum.

QUum in Friderici Imperatoris manus litteræ quædam à Gaspare Schlickio ad proceres quosdam Hungaros scriptæ incidissent, plerisque ut eas aperiret (quod ea res suspicione non careret) suadentibus, Ego, inquit Imperator, Gasparum pro viro bono habeo & fideli amico, quod si fallor malo ut error hic quacunque alia ratione, quam mea diligentia inveniatur.

Honor potius quam res.

VETERANO quodam milite nescio quid à Sigismundo Imperatore, uti dicebat, sibi promissum flagitante, Imperator, Nimis magnum, inquit, est quod postulas: Tum ille, Olim tibi, ô Imperator, id non promittere licuit, jam promissum, negare non licet. Quod si, ait Imperator, alterutrum patiendum est, sane rei, quam existimationis jacturam facere malo.

Inimici quomodo vincendi.

QUIBUSDAM ægre ferentibus quod idem Imperator hostibus à se victis non vitam tantum, verum etiam fortunas omnes donaret, immo eosdem in amicorum numerum receptos, præcipuo loco haberet: ad Laurentium Hungariæ Palatinum conversus Sigismundus, Tibi, inquit, & aliis fortasse utilius videtur hostem perdere, quod mortuus bellum amplius non faciat, at ego eo ipso hostem perdo, dum in gratiam receptum, ex hoste amicum facio, & quantum possum, orno. Regia certe vox, *Nimio satius est hostem beneficio, quam maleficio vincere.*

Qui-

Quinam imperio digni.

Idem rogatus quos imperio aptissimos judicaret, Eos, respondit, *qui nec secundis rebus insolescerent, nec adversis frangerentur*, Quæ sane virtus Romanorum quasi propria fuit. Unde de Roma Claudianus:

*Numquam succubuit damnis, & territa nullo
Vulnere, post Cannas major Trebiamque fre-
mebat.*

Et de iisdem Asdrubal apud Livium ait, Raro simul hominibus bonam fortunam bonamque mentem dari, Populum Romanum in eo invictum esse, quod *in secundis rebus sapere & consulere meminerit*. Idem etiam animus Marobodui fuit, qui, ut Tacitus lib. 2. Annal. testatur, ad Tiberium scripsit, *non ut profugus, aut supplex, sed ex memoria præteritæ fortunæ*. Et superiori ætate Franciscus Galliæ Rex, nec non Joannes Fridericus Saxonie Princeps, & alii, etsi captivi, semper mores & spiritus regios ac pristinos retinuerunt. Plinius: *Viri fortis animus plus premitur, quoque magis sævit fortuna, hoc est erectior.*

Aurum animi carnifex.

QUum idem magnam auri vim ex Hungaria illatam cubiculo suo, quia jam dies abierat, inferri jussisset, & cubitum concedens, diu insomnis lectulo incubaret: intempesta nocte Consiliarios quosdam & præcipuos amicos ad se vocari jussit. Demirantibus cunctis quidnam tam intempestiva sibi vellet vocatio, introductis in regium cubiculum aurum commonstrat, *En*, dicens, *pessimum carnificem, qui me hac tota nocte somnum capere non sivit. Vos quidquid hoc est auferte, & inter*

vos

vos dividite. Quod quum illi prompte fecissent, *Nunc abite,* inquit, *jam ego multo melius quievero.*

Anacreon quoque quum auri talentum à Polycrate accepisset, aliis id distribuit, dicens: *Odi munus quod vigilare cogit.*

Parrhesia apud bonos Principes.

QUum morosus quispiam præfente Imperatore Sigismundo diceret, in Constantiensi Concilio, cui tum Imperator intererat, non licere ea, quæ quis sentiret, libere loqui, excipiens Imperator, *Hoc si non liceret,* inquit, *jam tu hoc ipsum tam libere non esses loquutus.*

Reformatio à quibus incipienda.

APud eundem de reformando Ecclesiastico statu aliquando actum fuerat. Dicentibus quibusdam à Minoribus (sunt ii ex Franciscana familia) fratribus incipiendum, *Non,* ait Imperator, *à Minoribus, sed à Majoribus inchoanda est reformatio.*

Qui magni faciendi.

IDEM Imperator rogatus, cur viros doctos, etiam tenuis fortunæ, tanto in pretio haberet, quum alii Reges & Principes majorem nobilitatis quam doctrinæ plerumque haberent rationem? Merito, ait, eos ego magnifacio, qui quod habent, non ab hominibus, sed à Deo acceperunt. Cur enim eos non ornarem, quos Natura tam excellentibus donis ornavit? Nobilem quidem aut divitem facere quemcunque volo, possum, doctum facere non possum, *Qui nihil aliud habet, quam majorum imagines, opinione Nobilis est verius quam re.* *At qui virtute præditus est, unde manat etiam*
vulga.

vulgaris illa nobilitas, germanam & nativam nobilitatem habet.

Qui vivi, qui mortui.

N. Cavalcantium Equitem Florentinum, singulari doctrina virum, familiares quidam in cœmeterio quodam obvii, tamquam nocturni lemures & ejusmodi terriculamenta, aggressi fuerant. Is initio territus, quum mox amicos agnovisset: Equidem, ait, vobis irascerer, nisi scirem, *in vestro loco* quod vultis facere, vobis licere. Hujus verbi sensum quum illi initio minus intellexissent, tandem eo digresso, unus ait: Viderisne pro quibus ille nos habeat? *pro mortuis* scilicet, etsi vivimus: siquidem locum hunc nobis tamquam proprium, assignat.

Ludovico Dulci in museo libris incumbenti, amicus quidam accedens dicebat, Quid tu inter mortuos jaces absconditus? Quin ad nos viventes prodis? Immo, inquit ille, jam inter vivos verfor. Hi enim fama vivunt & vivent in omne ævum: at vestra mors est, ut qui nulla re posteritati, vos unquam vixisse, testatum facere vultis aut potestis.

Imperium quibus debeat.

GEorgius Gradenicus nobilis Venetus dicere solebat, Nihil sibi magis mirum videri, quam quod, quum cetera animantia rationis expertia, regem aut ducem non ferant, nisi is sui generis omnes antecellat, homines tamen qui soli rationis sunt compotes, etiam iis sæpe principibus obedire sustineant, qui ipsis quadrupedibus magis bruti sunt.

Boni

Boni principes pauci.

IN Italia Jacobus Galbus magni nominis ea ætate Theologus, in quodam fermone ad populum multa de periculoso Principum statu, & quam pauci post hanc vitam æterna illa potirentur, dixerat. Monitu deinde ab amico, ut ad vitandam malam Principum gratiam, quod imprudenti forsitan sibi exciderat, alia ad populum concione corrigeret, aut saltem mitigaret, quamvis natura pertinax, tamen facturum se id recepit, post multos ergo dies, captata, è textu quem explicabat occasione, Nuper, ait, se quædam de periculoso Principum statu, & eorum qui salvarentur paucitate differuisse, quæ intelligat nonnullis minus place-re, atque etiam à vero videri aliena. Ne ergo quomodo id quod dixerat accipiendum sit, quisquam dubitare possit, velle se, pro suo more, aper-tius aliquanto id declarare, nimirum quod in uni-versum de dubia principum salute dixisset, cum limitatione quadam intelligendum, neque enim se à regno cœlorum eos exclusos putare, qui infra septimum ætatis annum moriantur, sed eos tantum quos ætas & rerum omnium licentia corru-perit. *Acerbe & nimis Satyrice.* Sed est Deo gratia, quod vix ullum sæculum nostro, bonorum, prudentium & litteratorum Principum fuerit fe-racius, ut jam illud locum non habeat, *Omniū bonorum Principum nomina in uno annulo scri-bi posse.*

Neuter offendendus.

GAllis ingenti strage à Gonsalvo Ferdinando Hispanorum duce profligatis, Hispaniæ Re-gis Orator Duci & Senatui Veneto tantam sui Re-

gis victoriam nunciaturus, in curiam sese contulit; quo paulo post Galliæ quoque Regis Orator venit. Quum ergo ambo introducti unus quidem læto & erecto; alter tristi & demisso vultu confedissent; M. Leonardus Lauredanus utrumque ita affatus est: Inpræsentiarum quidem ego tam consilio quam verbis Divi Pauli Apostoli utendum mihi video, ut videlicet, quum Dei voluntati nemo resistere, & factum infectum fieri nequeat, *gaudeam cum gaudentibus, & fleam cum flentibus*. Quibus quidem sapientissimis verbis omnem invidiam & odium utriusque gentis vitavit, & cum utriusque Legati gratia, singularem prudentiæ laudem est consequutus.

Ne tu cede minis.

FRidericus Comes Montefeltrius decennis puer pro Guidone patre apud N. Malatestam Ariminensem obses relictus, quum finitis induciis pater Malatestæ ditionem armata manu iterum invasisset, Malatestæ minanti, si secundum pater ejus armata manu rediisset, capitis se de ipso supplicium sumpturum, sine ulla cunctatione respondit: quod si pater meus tertium redierit, de quo tum supplicium fumes? Vox non puero sed cordato viro digna.

Semper liberalis generositas:

CAjeta expugnata, Gonsalvus Ferdinandus multis Gallorum, ne pedites domum reverterentur, equos donavit. Tum Obignius dux eorum, Quæso te, inquit, ut equos nobis quam optimos præbeas; qui scilicet & abeuntibus nobis & mox revertentibus usui esse, ac viæ laborem ferre possint: innuens scilicet bellum nondum confectum,

Etum, sed mox redintegratum iri. Tum Gonfalus, Redite, ait, quando & quotiescumque vultis. Equidem equos hos, vestes & alia quæ lubens jam vobis do, etiam reversi, postea à mea liberalitate facile rursus impetrabitis.

Una fidelia plures dealbare parietes.

Hibernus quidam Romam profectus, Cardinalem cuius opera indigebat, adiens, ut tanto eum promptiorem sibi redderet, insignem ajebat asturconem sese adduxisse, sed eundem, quod malæ soleationis vitio claudicaret, Bononiæ reliquisse, Cardinali destinatum munus. Ibi Cardinalis, Ne tu cura, inquit, quod male ille soleatus sit. Si enim male soleatus non esset, mihi forsitan soli donasses, at jam eundem omnibus reliquis Cardinalibus donare poteris.

Non barba sed cor.

AD Imperatorem Veneti legatos miserant: quibus quod non admitterentur causam rogantibus, responsum fuit, Mirum videri Imperatori, quum id genus munera gravibus & sapientibus viris demandari soleant, Venetos ex omni Patrum Conscriptorum numero neminem reperire potuisse quam duos ejusmodi juvenes, qui hac legatione fungerentur. Quum ergo juventutem suam despiciatui haberi animadverterent Legati, ab Imperatore ad colloquium semel tantum admitti petierunt, Polliciti de iis, quæ in mandatis haberent, ne verbum quidem facturos. Quo impetrato, alter eorum sic exorsus est; Si Venetorum Respublica, Sacratissime Imperator, sapientiam non in corde hominum, sed barba sitam esse credidisset, jam quidem ad Cæsaream V. Majesta-

tem duos vetulos & barbato hircos misisset. Quibus ex verbis Imperator quibus cum hominibus sibi res esset intelligens, comiter eos audivit, & liberaliter dimisit.

Externus honos.

Romæ inter duos diversæ nationis contentione orta, utra gens Christianæ religionis studium ferventius amplecteretur: uno jactante quantus honos St. Eucharistiæ tam publice quam privatim apud suos haberetur; alter, Nihil mirum hoc, inquit: nam & nos *peregrinis sive extraneis* quas possumus honoris significationes exhibemus.

Quævis causa tyranno satis est.

Castrutius, qui Lucensem Rempublicam aliquamdiu tyrannide oppresserat, ab amico reprehensus quod è Quartigianorum familia quosdam occidi jussisset, dicente: multorum eum animos à se abalienaturum, si veteres amicos tam male tractaret: *Nihil hoc, inquit, ad veteres amicos, sed novos inimicos attinet.*

Ejusdem factum cuidam damnanti, quod scilicet Luparum virum bonum, prudentissimum, & ipsi fidelem ab omnibus habitum, bonis spoliatum, in exilium eiecisset, subridens respondit Castrutius: Non prudentia, sed avaritia, non fides, sed proditio Lupari à me punita est. Vir bonus esse non potest, qui avarus est. Quamdiu vitia ejus ignoravi, ut charissimum amicum habui & colui: at posteaquam ostendit pecuniam se chariorem habere quam meam salutem, me quoque fortunas & pecuniam Lupari quam ipsum Luparum pluris facere oportuit.

In monachatus desertorem.

Quidam monachus factus, post abjecto cucullo, ad sæcularem vitam, uti vocant, rediit; utque scommata malevolorum vitaret, à publico & aliis hominum congressibus diu abstinuit. Tandem quum ab amico ad convivium invitatus, ibi etiam à nescio quo tamquam excucullatus ludibrio haberetur, ac pudore totus suffunderetur, assidentium aliquis, *Ne vos, inquit, existimate hunc ejus pudere, quod cucullum abjecerit, sed ejus potius, quod unquam induerit.*

In avaros.

Avarus quidam vinum quod familiæ præbebat, enormiter admodum aqua diluere solebat, ut postea esset vilius: idemque manducantes vel mensæ adstans, vel obambulans, vel è regione sedens, diligenter observabat. Unum vero aliquando strenue tuburcinantem videns, continere se non potuit, quin exclamaret: *Et quando molendinum hoc sistetur? Non tam cito hoc fiet, inquit juvenis, quando quidem tu aquam affundere non cessas.*

In malam mulierem.

Quodam fœminam parum honestam, tamquam muliebrium virtutum exemplar dilaudante, Camilla Arnolphina quæ fœminam illam forte melius noverat, *Immo, inquit, piaculare puto talem fœminam non comburi, & cineres ejus, memoriæ causa, asservari.*

Eadem quum de homine quodam procera staturæ, sed parvæ sapientiæ facta esset mentio, *An nescitis, ait, superiores celsarum ædium partes non habitari!* Caput cerebro vacuum habere significans.

Blanditiæ subrusticæ.

Nicolaus Picinninus, strenuus & magni nominis bellator, ab Antonio Panormitano obvio honorifice salutatus, & ipse civilitate aliqua uti volens, militari plane voce & gestu contrà eum compellabat: *Ita vivam Antoni, ut quotiescumque te video, cæcum me esse cupio.* Perturbatus his verbis Panormitanus, ubi se collegit, *Quamobrem, inquit, mi Domine? quisquamne est qui virtutem & res præclare à te gestas plus in oculis atque animo ferat, quique tui honoris sit studiosior, quam ego?* Hic subridens Picenninus, rudes & militares mores ad civilitatem accommodans, *Sic habeto, inquit, quoties ego cumque te hominem tanta ac tam multiplici doctrina ornatum intueor, deinde me meamque ignorantiam considero: me & odisse te tamquam mihi contrarium, & revereri simul, tamquam hominem litteratum.* Tunc ait Panormitanus, numquam sibi initio majoris perturbationis, nec in fine majoris risus materiam objectam esse.

Modus ut quis videatur sapiens.

Florentiæ Antonius Puccius cum nescio quo egerat, ut tam necessario Reipublicæ tempore Confalonieri, sive Vexilliferi, quæ inter primas dignitates est, officium acceptaret; Eum se excusantem quod tantam sapientiam non haberet quantam munus illud requireret, Puccius rogat. An si tantum saperet quantum Cosmus Medicæus, satis sapiens sibi videretur? Immo, inquit ille, vel dimidium, credo, ad hoc mihi suffecerit. Tum Puccius: Quid si ego consilium tibi dederò ut plus illo sapere videare: Sed quid ait? nihil ne omni-

no sapiſis? Aliquantulum fortaffis, inquit alter, Bene, ait Puccius. Fac ergo id quod Coſmus tibi ſuaſerit & dixerit, ſicque ipſius ſapientiam quaſi tuam facies: cui ſi illud etiam quod à te ipſo habes, adjunxeris, tanto plus Coſmo ſapere videberis.

Modus rationes reddendi.

MAximilianus I. Imperator quum erga omnes, tum præcipue erga ſanguine nobiles, ſed fortunis pauperes admodum fuit liberalis. Ex horum numero aliquem ad neſcio quam Imperii civitatem miſerat, qui centum florenorum millia Fiſco Imperatoris debita, poſtularet. Et hic quidem in exſequendo ſibi commiſſo munere tanta dexteritate & diligentia uſus eſt, ut quinquaginta florenorum millia extorſerit: de quibus triginta millibus Imperatoris Fiſco illatis, reſiduum ſibi ſervavit. Id quum poſtea rationum magiſtri cognoviſſent, Imperatorem moverunt ut ab homine illo rationem repoſceret. Vocatum ad ſe Imperator, rationem ejus quod accepiſſet reddere jubet. Ille facturum id ſe recepit, ac diſceſſit. Paucos poſt dies, ille non comparente Rationarii Imperatorem ruruſus inſtigant ut illum ad rationes reddendas evocaret: qui quum comparuiſſet; Imperator, Non tu promiſiſti nuper, ait, te quod æmprimum rationes redditurum? Sic eſt, inquit ille, invictiſſime Imperator! & jam in eo ſum. Hinc exiſtimans Imperator, libros illum & adverſaria interea inſpicere velle, ruruſus dierum aliquot moram homini indulſit: quibus elapſis, Rationarii hominem multis modis apud Imperatorem criminati ſunt, ut qui non ſolum acceptam pecuniam

mala fide tractasset, verum etiam aperte nunc Cæsaris mandatum contemneret. Tertiū ergo ad Imperatorem accersitur, & sine ulla ampliori dilatione præsentibus Cæsaris quæstoribus & Rationariis rationes reddere jubetur. Ille non ignarus, horum suasu & instigatione (ut qui quod illi accesserat, sibi decessisse existimarent) Imperatorem tam serio rationes poscere; ad ejus Majestatem humili gestu & voce conversus, sic inquit: Rationes reddere, invictissime Imperator, non quidem recuso: veruntamen quum artis hujus, mihi antea inusitatae, minus peritus sim, hi vero qui ad accipiendas à me rationes parati abaco assident, artem hanc ad unguem calleant: quam humillime rogo & oro, ut ii præsente Vestra Cæsarea Majestate ac me inspectante prius à se accepti & expensi rationes reddere jubeantur, neque enim dubito quin hæc una inspectio facilem mihi & meas rationes reddendi modum commonstratura sit. Imperator quid hæc sibi postulatio vellet optime intelligens, æquum petis, inquit, ac dimisso nobili quæstorum suorum rationes postea diligentius inspexit. Vulgo dicitur: *Minores fures sunt in compedibus ferreis, sed majores in torquibus aureis.*

Aliud non minus facetum.

MOnacho cuidam, Theodorico Rageluido nomine, Carolus IV. Imperator arcis nescio cujus quæsturam demandarat? quam ille sic administravit, ut brevi magnas divitias corraferit. Delatus ab invidis apud Imperatorem quod mala fide in bonis ipsius administrandis versaretur, & suis tantum studeret utilitatibus, & statuto eam ad rem die, præsente Imperatore & iis qui malæ fidei
ipsum

ipsum insimulaverant, rationes reddere iussus, *Nulla mora, inquit, opus est, invictissime Imperator, quod jubes hac ipsa hora facere paratus sum.* Iussus ergo statim libros & alia ad eam rem necessaria adferre. *Ne his quidem, inquit, opus est. Meorum rationum summam accipite. Quum huic muneri à te præpositus fui, clementissime Cæsar, vili & monachali habitu indutus, pauxillulum pecuniæ in crumena habui. Id si per V. Majestatem retinere mihi liceat, est quod gratias agam. Si quid amplius habeo, id omne tuum est, ô Imperator: cui etiam lubens volens omnia reddo.* His auditis, ad circumstantes, ac præcipue Theodorici delatores conversus Imperator, *Quis vestrum, inquit, est qui hunc in modum rationes mihi reddere paratus sit?* Silentibus cunctis & pudore confusis, Imperator Theodoricum complexus bono animo esse iussit, atque eundem postea ad Episcopatum Mindensem, tandem etiam ad Magdeburgensem Archiepiscopatum promovit.

Beneficiorum oblivio.

PRincipi N. nobilis quidam valde generosum equum donaret, spe gratiæ & favoris, si quando opus sibi foret, præstandi. Equum hunc quum post aliquot menses alius Princeps vidisset ac vehementer laudasset, simulque quæreret; unde aut à quo haberet? Ille nescire se respondit, credere tamen sibi à nescio quo donatum. Verba hæc nobilis ille qui donarat, non procul inde stans, audiens, facile conjicere potuit quænam sibi inde speranda esset remuneratio, quare de equo suo recuperando consilium iniit. Quodam ergo die equifonem sive stabularium qui equum ad proxi-

nam piscinam aquarum ducebat, insequutus, arrepto freno, furem inclamat, involat, & pugno contundit, tum sine mora equum ad Judicem adducit, ac suum esse multis testimoniis probat. Princeps à judice quid hac in re fieri vellet rogatus, ei cujus esset, equum restitui jussit: ac simul mandavit ut is, qui sibi hunc equum donasset, diligenter inquireretur, quem a jebat gravi supplicio dignum, ut qui alienum & furtivum equum principi donare ausus esset. En hominem iplarum gravitarum & Mnemosynes manibus factum!

Majorum amicitia parum tuta.

DUX quidam à duobus potentissimis Regibus ad ineundum secum fœdus invitatus, sequenti apologo modeste sese excusavit: Lepori quondam Ursus, Leo, & Aquila amicitiam suam, atque etiam fœdus quibus vellet conditionibus obtulerunt. Lepus suo se modulo primo metens, deinde eorum quibuscum res sibi futura esset, ingenium, naturam & vires considerans, amicitiam quidem amplexus est, fœdus autem recusavit, dicens: *Illis semper quod vorent opus fore, sibi vero pastum nunquam deesse.*

Fatuis Respublica non committenda.

QUUM præsentem Petro Medicæo qui Legatus Roma revertens à Perusinis honorifice fuerat exceptus, Senatorum quidam multa inepte atque etiam stulte dixisset, alius ex eodem ordine ad Petrum ait: Ignosce Domine, licet non dubitem, tales homines etiam apud vos esse. *Sunt, inquit Petrus, at eis ad Reipublicæ administrationem non utimur.*

Quæ

Quæ litteræ hodie pluris fiant.

QUum Romæ inter Cardinalis cujusdam domesticos quidam dixisset, hominem valde literatum in urbem venisse, alius quæsit, quasnam ille literas haberet aut auferret? Respondente altero, Hebraicas, Græcas, Latinas &c. Ille, Argentarias sive collybisticas malim, inquit.

In Viles.

DOctor quidam togam holosericam pellibus suffultam fieri sibi curarat? sed quum in ejusmodi vestem qua raro uteretur, tantos sumptus facere nollet, lacinias quidem pretiosioribus pellibus, nempe zebulinis prætexi, interiora vero ovillis subduci jussit. Ei obvio homo quidam, qui quosvis adunco naso suspendere consueverat, illudere volens, Bona, inquit, fortuna te in tam pulchra veste comitetur. Sed quæso dic mihi, an interiora exterioribus his respondeant? Non hoc ausim dicere, inquit Doctor, prætextas quales sint vides, ac reliquæ pelles sunt ex eodem genere quo tua.

In cunctatores, & voluptarios.

HUGITIO Fagiola accepto Lucæ, ubi tum erat, inter prandendum nuntio, Pisanos seditionem movere, Prius, inquit, prandeamus: postea satis tempori Pisas ad castigandos rebelles veniemus. Finito ergo prandio, celeriter Pisas contendit: sed à civibus exclusus Lucam propere rediit, ubi etiam portas occlusas offendit, sic ergo undique exclusus, Veronam ad Canem Scaligerum se recepit, ejusque liberalitate vitam sustentavit. Quum vero aliquando in mensa sermo de hominibus voracitate insignibus incidisset, & Hugutio sibi

sibi adolescenti binos capones, quatuor turdos, armum ovillum, & pectus vitulinum in unam cœnam vix satis fuisse diceret, Petrus Nanus homo valde argutus, atque etiam mordax, parum hoc, inquit, mihi videtur præ illo quod tu uno prandio duas opulentissimas civitates (Pisas & Lucam intelligebat, quarum fuerat dominus) absumpsisti.

Argutum Responsum.

STudiofis quibusdam extra Neapolim animi gratia obambulantibus rusticus aſino inequitans occurrit: quo vehementer rudere incipiente, quidam, O te incitum inquit, talis bestię magistrum? quam tam intempestive, seu extra anni tempus (quale tum erat) rudere finis: Rusticus: Hoc, inquit, commune habet meum jumentum cum cæteris bestiis, quod pro anni cantet tempore: attamen si quando turbæ alicui cognatorum suorum occurrat, abstinere non potest (quæ est ejus comitas) quin lætitiā suā claro quasi júbilo & clamore testetur.

Quæ anni pars quibus gratissima.

GEnnæ nobilis quidam cum aliis ad ædium suarum fores stans; & cum vicinis colloquens, joci causa è prætereunte rustico sciscitabatur, quonam anni tempore rustici homines plurimum delectarentur? Hiberno, inquit rusticus. Tum enim ad focum sedentes, rapas, & castaneas assamus: & cœnati, circa ipsum focum cubantes, suaviter dormimus, noxios interim halitus & vapores tam è summo quam imo gutture efflantes. Ecquid vobis de ejusmodi vita videtur? Mihi quidem, inquit, Nobilis, vos porcorum cognati videmini. Tum rusticus: Dic fodes, quænam vobis
urbanis

urbanis hominibus anni pars est gratissima; Verna, ait, alter: quando scilicet redeunt jam gramina campis, revirescunt arbores, vernant flores, avicularum passim auditur concentus, omnia denique rident. Ergo vos, inquit rusticus, a fini mei cognati estis, qui & ipse tum temporis omni lætitiâ incedit, adeoque rudere vix umquam cessat.

Vestitu non superbiendum.

IN gynæceo quodam nobilis erat puella subfusa, formæ suæ nihilominus multum tribuens? quæ quum candida eaque pretiosa admodum & artificiose elaborata veste se exornasset, & inter reliquas magnifice se inferret, aulicus quidam rogatus, quid sibi de puella illa videretur, *Musca*, inquit, *Parvæ insidens tabulæ.*

Vana gloria se ipsam confundit.

Eques quidam Hispanus, cæterum vir probus, sed ultra modum ambitiosus, in Apulia oræ maritimæ partem aliquam cum imperio regebat. Per id tempus myoparones aliquot Turcici non exiguum piratarum numerum in terram exposuerant: sed qui mox ab incolis celerrime convolantibus, partim cæsi, partim captis etiam aliquot navibus, repulsi sunt. Quamvis autem Gubernator prælio ipse non interfuerit: quia tamen id suis auspiciis gestum & confectum putabat, ejus quoque gloriam sibi deberi arbitratus, rei gestæ historiam in pariete ad portam sui Palatii depingi curavit, addita brevi narratione, & in primis suo tamquam capitis ac præcipui ducis nomine. Erat vero totum opus negligenter & perfunctorie factum: idque pluviarum & imbrum vi brevi ita ablutum, ut vix ullum picturæ vestigium paries exhiberet.

In

In quem intuens illac forte transiens Hispanus quidam, cui conflictui interfuerat, *Bendita*, inquit, *piedra, quæ non quiereis dezir lamentira*, id est, *Benedicta petra (seu, paries) quæ mendacio astipulari non vis.*

Ridicula consolatio.

SCripserat nescio quis ad Cardinalem Polum litteras, quibus eum de morte singularis cujusdam amici consolabatur, multis præter rationem congestis rationibus. Quas legens Polus, Pol vere, inquit, litteræ hæ ad consolandum accommodatæ, quas nemo sine risu facile legerit.

Inanis cura & sumptus.

Idem nescio quem videns, barbam & capillos impense curantem atque exornantem, dicentibus familiaribus, in unam rem binos scutatos singulis mensibus impendere, Itane? ait, Crediderim ergo barbam ipsius pluris esse quam totum caput.

Quæ nocent, docent.

CAtharina Henrici VIII. Angliæ Regis uxor ad familiares sæpedicere solebat, nec adversam nimis, nec minus prosperam vitam sibi in votis esse. Etsi vero tam hanc quam illam graves admodum comitentur tentationes & pericula, & sane mediocris seu temperatus vitæ status sit optimus & maxime expetendus: sibi tamen si optio detur, malle miserrimam quam omnibus (uti putantur) bonis & deliciis affluentissimam agere vitam; Afflictis enim raro deesse solatia? ac fortunatis etiam rationem fere semper.

Portus animæ.

BEatus Ægidius in tribus agebat animarum tranquillitatem consistere. Primum esse, ut miserrias

rias & tentationes perferamus & vincamus. Secundum, ut postquam boni aliquid egerimus, tanto magis nos humiliemur. Tertium ut ea quæ non videntur unicè desideremus.

Idem longum ad instar gruis collum sibi optabat, non ut Philoxenus ad cibi & potûs diutius gustandas delicias, sed ad verba tam leviter alias evolutantia diutius continenda.

Imperia animæ periculosa.

CUM CAROLO V. Imperatore familiariter aliquando loquebatur Antonius Læva homo magnam in re militari laudem consequutus; delapso ad res Italiæ sermone. Læva Imperatori facilem, ut putabat, totius Italiæ subjugandæ rationem commonstrat; ante omnia hos, illos Principes è medio tollendos, inquiens. Ibi Imperator Quid interim ac dein animæ futurum est? Ergo tu, ait Læva, animam habes? Vade, & imperium abdica. Illud nempe innuere volebat, conscientiam & dominationem non bene inter se convenire. Falso: quum Pietate & Justitia ferventur regna: & Tyrannidenihil sit instabilius, nihil minus fidum. Videtis Principes, quales vos circumstant ministri.

Religio militaris disciplinæ fundamentum.

ALIO ingenio ex eadem gente fuit Camillus Urfinus, qui bonum militem esse negavit qui non esset bonus Christianus. Addens, Corruptæ hodierno tempore militaris disciplinæ præcipuam causam esse contemptum Religionis.

Senectutis commoda.

DICERE quidam solebat, tribus his prærogativis (scilicet) à Natura senes dotatos esse, ut plus
videant,

videant, plus valeant, & plus imperent. Plus videre; ut quibus ob visus debilitatem pleraque gemina videantur. Plus posse; ut qui mulum conscensuri, & pedem in stapeda ponentes, ephippium seu fellam, loco suo motam, omnino ad se trahant. Plus vero imperare, quibus è decem rebus quas decies petierint, vix una semel ministratur.

Par pari referendum.

Petrus Niger per vicum iter faciens, canem ad se accurrentem & nudatis dentibus mox in se irruiturum, hasta transfixit. Ea propter ad magistratum à villico tractus, & rogatus quid ita in miserum animal sæviisset, idque non inversa potius hastæ quam præpilata parte percussisset; Eo, inquit, quod ille non cauda, sed dentibus morsum mihi minabatur.

Bona hujus Mundi transitoria.

Amicis suis Rex quidam thesauros à patre relictos, in primis vero gemmas & uniones immensi & splendoris & pretii monstrabat. Inter quos quum unus in has voces erupisset: O pulchras res! ô pretiosum thesaurum! Sed illud unum dolendum mihi videtur, quod morientibus hæc omnia relinquenda sunt. Tum Rex: Stulte loqueris. Si enim parentes mei non fuissent mortui, ego ista non haberem, adeoque nec Rex essem.

Victoria quævis bene parta.

Castrutio Castracano, Lucæ, Pisarum & Pistorii Domino magis placebant victoriæ astu quam vi & armis partæ. Aiebat enim victoriam, non modum victoriæ existimationem & gloriam conciliare. *Dolus an virtus, quis in hoste requirat?*

Eodem

Eodem homine vix quisquam fuit ad pericula fubeunda audacior, & in iisdem dispellendis cautior. Aiebat, homini tentanda omnia nec quidquam pertimescendum. Fortunam quippe, seu Deum ipsum fortes juvare; & inertes à foribus castigari.

Aliena sæpe aliis prodest stultitia.

CIves duo una animi recreandi causa extra urbem progressi, cuculum forte audiunt more suo coccyssantem. Heic alter alterum cum risu intueri, utri avis illa cantaret, id est, utri parum faustum ac pudicum matrimonium nunciaret (qui enim Cuculi nominentur, notum est) inter se contendunt, & ad convitia, ut fere fit, deveniunt; adeoque ipsum adeunt iudicem, & de facta sibi ab altero injuria conqueruntur. Instituitur lis seu processus, in quem quum uterque pecuniæ aliquid impendisset, iudex eam sententiam tulit, Neutri, sed sibi soli Cuculum illum coccyssasse: sicque eos dimisit.

Vanitas irrisa.

IN diversorio cœnabat mercator quidam, negotiandi causa discursans. Forte fortuna eodem venit eques quidam: qui de nomine suo rogatus à mercatore, ait, sibi nomen esse: Don Joanni Ramiro de Mendoza & Gusman. Tum mercator, Equidem, inquit, pro uno adhuc tam locum hic quam cibi copiam video: sed pro tam multis nec locus nobis est nec apparatus.

Excerebrati.

UNa habitabant duo litteratores, Poëta unus, alter Musicus. Dum variis de rebus inter se

differunt, inprimis de bonarum artium contemptu, alter, Hei, inquit, quo jam deventum est? ô sæculum ingratum! Equidem hodie auribus meis audiui aulicum nescio quem, dicentem, tam Poëtas quam Musicos cerebro carere, post mutuam consolationem, puerum cujus communi ministerio utebantur, ad se vocant, & adnumeratis aliquot denariolis, in cœnam caput vitulinum sibi apparari jubent. Facit puer quod jussus erat, & sub cœnæ tempus caput vitulinum patinæ imponit. Interea illis solito diutius manentibus, nido-
re & fame victus, cerebrum, gustatu illectus, totum vorat. Inde reversis heris caput apponit: quod quum cerebro vacuum illi vidissent puerum inclamant. Quid hoc est? Ille, Musicus, inquit, & Poëta.

Sera post mortem medicina.

PRinceps quidam in sua familia morionem, seu hominem simplicem alebat. Huic quum è cubiculariis quidam vexandi gratia, dixisset, Ego te occidam, trepidus ille ad Principem se recepit, & periculum suum exponit. Ibi Princeps: Bono esto, ait, animo. Ille si te occiderit, jussu meo statim in patibulo suspendetur. Hoc non volo, inquit Morio, sed illud tantum ut uno die prius eum suspendi jubeas, quam me occidat.

Maturanda, quæ abscondi non possunt.

DUxerat aliquis uxorem, sed quod dici solet, vaccam cum vitula. Quum post paucos menses infante nato, error prorupisset, & plerique dicerent, partum nimis mature editum, quidam,
Non

Non hoc forte est, inquit, sed nuptiæ nimis fero sunt celebratæ.

Omniū rerum vicissitudo.

Alvarus de Luna inter Hispaniæ magnates non postremus, pro insignibus utebatur Luna dimidiata. Ea insignia quum quidam parieti appicta vidisset, subscripsit: *Numquam plena.* Alvarus compertâ re, hominem ad se vocat, & quid sibi vellent subscripta illa verba, rogat. Ille, Hoc inquit, quod summopere tibi optandum puto. An tu enim nescis, Lunam, quam primum plena fuerit, statim minui?

Ridiculum terriculamentum.

Martinus Scarfus, Prati (uti Itali magistratum vocant) Potestas à spiritualium rerum Vicario rogatus fuit, ut Clericis quibusdam, qui ad Ecclesiasticam normam non vivebant, metum injiceret, sicque eos ad meliorem converteret frugem. Designatos citat Scarfus in diem sequentem, & unum in conclave includit: ipse dein vestem pellitam inversam indutus, eodem ingreditur, & nigro sindone vultum celans jam hunc jam illum, baubans interim, puerili more insequitur. Clerici non sine risu insequentem hac illac fugiunt, inusitatum ludum in homine gravi admirantes tandem dimittuntur. Non multo post idem redit Vicarius, iterumque serio de mala Clericorum vita conqueritur, addens, necessarium sibi videri ut non inani, sed vero aliquo terriculamento ad frugem revocentur. Scarfus iterum vocatos eodem conclavi includi, mox singulos evocari,

& per ministrum nodosæ chordæ una & altera plaga affici jubet. Hac de re certior factus, Vicarius Scarso non tantum succensuit, verum etiam ob Cleri honorem violatum dicam impingere voluit: sed ille alium modum terroris injiciendi quam quibus usus esset nesciisse se aiebat. Verum terrorem esse ultimi supplicii.

Importunitas convivialis.

Quidam ad amicum cœnandi causa frequenter commeare solitus, quum jussu patris familias cœna longius differretur, hominem inclamabat, Ecquando tandem cœnandi tempus esset, Cui ille, ubi tu, inquit, discesseris.

Remedia sanitatis.

ANimi causa Pontifex (Paulum III. quidam fuisse ajunt) Româ prodierat. Non longe ab urbe occurrit ei senex rusticanus optimæ staturæ, vividi coloris barba ad umbilicum usque promissa, & rusticorum quidem more, sed honeste & decenter vestitus. Ad se vocatum Papa interrogatum de vitæ genere tum de ætate. At ille, nonagenario se majorem esse: rusticanam agere vitam & è prædioli quod diligenter coleret, fructibus vivere: quotidie tam negotiorum quam corporis exercendi causa, unum & alterum milliare pedibus obire: uxorem sibi esse, tum filios, itemque nepotes ac pronepotes, qui multum sollicitudinis ac curarum sibi facerent. Rogatus, quibus modis in tanta ætate vires conservaret, Ego, ait, nec cibos nec vestitum muto, nullis utor condimentis, nec ulla re appetitum provocare studeo: tum

curas

curas omnes, quantum possum, à me segrego. Responso delectatus Pontifex, centenum aureorum pensionem annuam homini assignavit, ut reliquum vitæ tanto tranquillius exigeret. Gratiarum ille egit his verbis: Non nego, Beatissime Pater, humillimas me liberalitati tuæ debere gratias: scio tamen eandem annis vitæ meæ detraeturam potius aliquid quam addituram.

Perfidia sæculi.

Concionator quidam magistratum admonens ut justitiam æquabiliter omnibus administrarent, Scio, inquit, vos quando ejusmodi officia aditis, jusjurandum præstare eam à vobis integre administratum iri, sed credo ego vos jam ante aliud jusjurandum dedisse, quod quidem multo diligentius observatis, nimirum vos nihil eorum quæ jurastis facturos.

Nationum proprietates seu colores.

Monebat quidam (an recte, nescio) ab Italo ruffo, ab Hispano albo, & à Germano nigro cavendum esse.

Ridicula excusatio.

Eques quidam cum aliis iter faciens, quum ad flumen ventum esset, primus id ingressus est; sed non reperto vado, parum abfuit quin cum equo suffocaretur: Tum comitum unus, Mihi hoc mirum videtur, inquit, quod antea jactasti tanti te equum tuum facere, cui hodie, nobis inspectantibus, vitæ periculum creasti. Ille, Erras, ait, Bene certe inter me & equum meum convenit, ut qui, non diu est compotaverimus.

Linguae custodia.

Sapiens quidam ajebat, qui civili conversatione feliciter & cum laude uti velit, ei imprimis linguae curam habendam esse, ne quid temere; ne quid vane; ne quid superbe effutiat. Esse enim linguam velut speculum animi, in quo omnes ejus affectus expresse cernuntur, esse hunc vere Lydium lapidem, quo quidquid in homine est virtutum aut vitiorum, exploretur.

Rara viduae castitas.

Vidua quaedam in secundum matrimonium expetita, Mors, ait, non debet extinguere castae mulieris amorem.

Bonum oblivionis remedium.

Homo quidam debilissimae memoriae ex amicis cuidam scutatum mutuo dederat; sed nomen ac personam oblitus, multum sese cruciabat, nec tamen quis ille esset, reminisci poterat. Id quum uxor ex eo intellexisset, consuluit, ut quicumque occurrens ei Bonum diem optaret, gratias quidem ageret, sed statim subjiceret: Malim tamen ego meam pecuniam. Quid sit; quum multi frustra occurrissent, ut qui verborum illorum mysteria non intelligerent, tandem ille cui pecunia mutuo data fuerat, offensus responso, Alia, inquit, & magis modesta ratione reposcere mutuum poteras: quod tamen non invitus jam tibi repraesento. I nunc, & muliebrem sexum consilii expertem crede.

Insignis humanitas.

IN Hispania moris est, ut Praetores (quos Alguaziles

ziles vocant) noctu viciatim obambulent & apud quemcumque arma deprehenderint, auferant, secumque asportent. Eorum unus quum in hominem valde onustum incidisset, rogat, quænam arma ferret: pallioque rejecto, quum non mediocrem lagænam vino plenam deprehendisset, eam cum satellitibus suis totam evacuat, ajens: Se gladium sibi sumere, sed illi, vaginæ gratiam facere.

Argutum Romuli responsum.

Romulum dicunt (ex L. Pisonis Annalibus refert Agellius) ad cœnam vocatum ibi non multum bibisse: quia postridie negotium haberet. Ei dicunt: Romule, si istud omnes homines faciant, vinum vilius sit. Is respondit: Immo verò carum, si quantum quisque volet, bibat; nam ego bibi quantum volui.

Ipse fac; si rectè factum velis.

AVicula est parva, nomen ejus Cassita, habitat nidulaturque in segetibus; id ferme temporis ubi appetit jam messis, pullis jamjam pluman-
tibus. Ea cassita in sementes forte concesserat tempestiviores: propterea frumentis flavescentibus, pulli etiam tunc involucres erant. Quum igitur ipsa iret cibum pullis quæsitum, monet eos ut si quid ibi novæ rei fieret dicereturve, animadverterent: idque uti sibi, ubi redisset, renunciant. Dominus postea segetum illarum filium adolescentem vocat, & Videſne, inquit, hæc ematuruisse & manus jam postulare? idcirco die crastina ubi primum diluculabit, fac amicos adeas, & roges, veniant operamque dent mutuam, &

messē hanc nobis adjuvent. Hæc ille ubi dixit, discessit. Atque ubi rediit cassita, pulli trepiduli circumstrepere orareque matrem, ut statim jam properet, atque in alium locum sese adsportet, nam dominus, inquiunt, misit qui amicos rogaret, uti luce oriente veniant & metant. Mater jubet eos à metu otiosos esse. Si enim dominus, inquit, messē ad amicos rejicit, crastino seges non metetur: neque necesse est hodie ut vos auferam. Die igitur postero mater in pabulum volat: dominus quos rogaverat operitur: sol fervet, & fit nihil, & amici nulli erant. Tum ille rursus ad filium, Amici isti, inquit, magnam in partem cessatores sunt: quin potius imus & cognatos, affines vicinosque nostros oramus, ut adsint cras temporī ad metendum. Itidem hoc pulli pavefacti matri nunciant. Mater hortatur ut tum quoque sine metu ac cura sint; cognatos affinesque, nullos ferme tam esse obsequibiles, ait, ut ad laborem capeffendum nihil cunctentur, & statim dicto obediant, Vos modo, inquit, advertite, si modo quid denuo dicetur, Alia luce orta, avis in pastum profecta est: cognati & affines operam quam dare rogati sunt, supersedent. Ad postremum igitur dominus filio, Valeant, inquit, amici cum propinquis. Afferes prima luce falces duas, unam egomet mihi, & tu tibi capies alteram, & frumentum nosmetipsi manibus nostris cras metemus. Id ubi ex pullis dixisse dominum mater audivit, Tempus, inquit, est cedendi & abeundi, fiet nunc procul dubio quod futurum dixit. In ipso enim jam vertitur cujus est res, non in alio unde petitur. Atque ita cassita nidum migravit,
&

& seges à domino demessa est. Hoc scilic. illud est quod libri Philosophorum monent, *Ut nobis tantum ipsis nitamur.*

Lascivia facete refutata.

PUella rustica tam forma quam ætate florens, è mercatu domum proficiscens, asinam ante se agebat. A lascivo quodam adolescente obvio rogata, cujas esset, & quoniam iter haberet, Setafam inquit. Ille, Nostine Ferdinandi Lupi filiam; (is eodem in pago habitabat) Optime, inquit. Vicinæ sumus. Tanto melius, ait adolescens: & propius accedens, Hoc, inquit, te rogo, ut osculum à me sumptum, illi reddas. Puella, *Melius, inquit, feceris, si asinæ meæ illud osculum des perferendum. Is enim prior me domum veniet.*

Honoranti honor reddendus.

COmēs quidam Hispanus quum Archiepiscopo nescio cui obvio debitam exhibuisset reverentiam, ille vero pileum primoribus tantum digitis velut delibasset: Comes, Credo ego, ait Archiepiscopum hunc nostrum aut auribus carere, aut scabiosum habere caput: quod scilicet nudare non auit.

Eidem quum ex aula regia quidam obviam venisset, & roganti qui de se in aula sermones essent, diceret se nec boni nec mali quidquam de ipso audivisse: hominem plagis aliquot seu fustuario affici, ac dein eidem quinquaginta ducatos numerari iussit, addens: ubi jam in aulam redieris, causam habebis & bonum & malum de me dicendi, *O mirifica hominum ingenia!*

Principem & Iustitia & Clementia decet.

Sapiens quidam ex omnibus virtutibus Iustitiam & Clementiam præcipue in Principibus requiri dixit. Illa enim bonorum; hac etiam improborum benevolentiam promoveri. Sed res duæ tam diversæ prudenter miscendæ & temperandæ sunt.

Eadem arma non omnibus usibus apta.

Clericum Cantabrum natione Cardinalis Petrus Consalvus Mendoza reprehenderat, quod armatus incederet. Excusanti se non ut quemquam offenderet, sed ut à canum morsibus se rueretur, arma ferre: Cardinalis, Atqui, ait, eo in casu & plerisque aliis Clerico convenientius est ut Evangelium S. Joannis recitet, & spiritualibus armis sese defendat. Tum Clericus, Ne hoc quidem armorum genus ego aspernandum putem: nisi scirem esse canes aliquos qui Latinæ linguæ plane sunt imperiti.

Orbilus confusus.

Pædagogus quidam Orbilio plagosior, puerum virgis ad sanguinem usque cæciderat: puer dimissus femoralia attrahere cunctans licet monitus, Immo, inquit, Optimum fuerit, ut vestibus omnino me exuam, ut quæ ex patriæ consuetudine carnifici cedunt.

Magno magna decent.

AD Alphonsum Aquillarem bello & toga clarissimum virum Castiliæ Rex Ferdinandus diverterat. Erat vero ceteroqui arx magnifice structa atque exornata: quum vero Regi per sc-

las

las admodum angustas ascendendum esset, rogabat Alphonsum, cur scalas illas ampliores fieri non iussisset. Ibi Alphonsus, Numquam ego putavi fore ut tam magnus hospes ad me divertat.

Vini natura.

Bernardus Palomus facetus admodum Monachus de vino dicere solebat: Si vinum aqua diluas, vinum perdis, si non diluas, te perdis.

Forma cito abit.

DE iis qui in ducendis uxoribus formam præcipuæ spectant, quidam dicere solebat: Post sextum mensem maritis deformes, at aliis tum formosas videri.

Excusanda corporis vitia.

Quidam mulierem claudam duxerat. Irridentibus amicis & hominis imprudentiam accusantibus, Atqui, inquit ille, non eò illam ego duxi, ut cum illa venatum eam.

Frugale convivium.

Invitatus quidam Germanus ab Hispano ad cœnam, quum initio statim raphanos appositos vidisset, At in mea patria, inquit, in fine convivii raphani apponi solent, tum Hispanus: Itidem apud nos.

Nobilis quis.

Extraneum nobilitatem suam ad tædium jactantem plebejus quidam adunco naso suspendebat. Id ille ægre ferens, Tunc bestia, inquit, scis in quo sita sit nobilitas? Optime scio, ait alter:
nempe

nempe in eo ut quis sexaginta milliaribus absit à patria.

Avaritia misera.

CUIdam iter facienti hospita prægrandem catinum juscule plenum, cui pauca admodum pifæ innatabant, opposuerat. Inclamat ille famulum, & admotis ad ligulas manibus, quid vellet rogatus: Volo, inquit, ut thoracem mihi detrahas. Dicenti, quam ob rem? ut inquit, per gurgitem hunc enatem, & ipsa illa paucula expifcer.

Medicorum benignitas.

VIdens quidam hominem aureo torque multiplici exornatum, tum digitos annulis aureis plenos gestantem, rogat quisnam esset ille tam magnifice se inferens? Ajunt, Medicum esse Oscitum, inquit alter, Medicum; qui icterum (Germanis *Gelbsucht*, ad auri quippe colorem alludebat) ab aliis in se transfert.

Veterinarius quidam à Doctore Medico ad curandam mulam accersitus, mercedem oblatam accipere recusavit, Indignum dicens factum fore, si ab ejusdem Facultatis hominibus quidquam mercedis nomine acciperet.

De linguarum differentiis.

Multi inter linguas ita distinguunt, ut dicant, cum Deo, ob Majestatem Hispanice; cum Principibus, ob gravitatem, Italice; cum fœminis, ob gratiam, Gallice; cum hostibus vero, ob terrorem, Germanice loquendum esse. Sed hac de re audi sis, non illepidam historiolum. Legatus quidam Germanus apud Imperatorem Carolum

lum V. dicere jussus, quum sermonis & linguæ auctoritate Hispanos ad applausum commovisset, ex iis unus ita censebat; opinione sua Germanicam linguam & graviolem & severiorem esse, atque se credere, & *Deum quum expelleret è Paradiso Adamum, & Angelum gladio formidabili, qui Paradiso custos datus est, terroris majoris causa Germanicâ linguâ illum nostrum patrem increpuisse.* Cui Germanus non sine tale respondit, Hispanicæ non minus se magni facere pompam quam subtilitatem; & persuasum habere, *diabolum quum Evam circumvenire vellet, linguâ Hispanicâ fraudum & callidorum consiliorum tragulis aptissimâ, usum fuisse.*

Optimum remedium à se ipso.

BAjafetes I. Turcarum tyrannus (& talis proprie fuit) utebatur quodam æthiope apud Indos nato familiarissime & suavissime; eumque ob facetias & lepores plurimum diligebat. Accidit aliquando ut Bajafetes castra metatus in planitie tentorium figi juberet, ad arborem quamdam sublimem. Hanc intuens, *Bre Areb*, inquit, (hoc est) *Heus æthiops si me amas, in hujus arboris verticem conscende.* Statim æthiops, exutis vestibus, paret, & scandit. Ad fastigium ubi pervenerat, Bajafetes mandat Solachiis (satellites sunt, qui circa Sultanum equitantem in albis subuculis curitare solent) ut admotis securibus mox arborem continuis ictibus dejiciant & prosternant. Quibus strenue heri imperium exsequentibus, æthiops, arbore prope tota jam resecta, anxius & præcipitio proximus Sultani Consiliarios infra arborem stantes

tes obtestatur ut apud Bajasetem intercederent, & vitæ gloriam impetrarent. Sed frustra eorum sollicitabat intercessionem, qui nec prodire in conspectum Bajasetis, ne dum unico verbulo eum compellare audebant. Æthiops itaque consilio ex tempore & re nata capto stratagemate extremum vitæ periculum antevertit, & subito solutis feminalibus seu subligaculis, ventris sordes, quas ipse timor non parum propellebat, excernit in satellites, qui arborem secabant. Hisce vero ad tam inopinam sordium grandinem ab opere diffugientibus, æthiops ex arbore se dimittit, & appellatis Sultani Consiliariis qui spectaculo præsentibus adstant, *utinam Consiliariis vestris similibus idem hoc usu veniat, inquit, ut conspurcentur!* quorum verba tantum non valent quantum meæ sordes, Proverbio dicuntur. *Turdi malum sibi cacare?* at hic sibi salutem. Tanti est à seipso & consilium & opem petere.

Præpostera liberalitatis ratio.

DIves quidam ad thermas valetudinis causa profecturus, hominem facetum & omnium horarum, comitem sibi adscivit, ut haberet quicum otium suum oblectaret. Antequam vero iter ingrederetur, rogat eum quanta opus esse putaret pecunia? At ille, Id se non scire, sed suadere ut tantam sumeret quanta sufficeret, sic ut superesset potius aliquid quam deficeret. Recte mones, inquit dives eoque tuum sequutus consilium, crumenam ad summum implebo. In via quum mendicustorus pannosus & famelicus eis occurrisset eleemosynam propter Deum petens, Dives diu in crumena

mena quæsitum denariolum ei dat. Alter illi irato quasi vultu, Quid tu, ait, pecuniam usui nostro sumptam ita prodigis? Nunquid meministi nos modo ad thermas ire, nondum reverti? Quid si sumptus, deinde nos ipsos deficient? Dives serio hæc dici existimans: Nescis tu, inquit, quid ego agam, Misero huic denarium ego dedi, quem ego ad regnum Dei acquirendum mihi profuturum arbitror, Ergo tu, ait alter, denario Dei regnum te acquisiturum putas? Affirmanti, Si ita est, inquit, cur non ei quantum in crumena habes, largitus es, ut scilicet oretenus anima tua ad cælum evolet? Mihi quidem rationes tuæ non placent: qui tantam pecuniæ summam corpori parum recreando, Dei autem regno acquirendo unum denariolum impendere velis? illic tamen semper, hic (in thermis) ad summum per viginti dies mansurus.

Remedium morbo gravius.

Bello inter Florentinos & Senenses, quibus Galliarum Rex auxiliabatur, flagrante, civis quidam Senensis cum filio circa urbem obambulans, loca singula diligenter contemplantur. Id animadvertens filius, ut se quoque militaris rei non imperitum ostenderet, patri locum monstrat, Hac, inquiens, auxiliares Regis copiae multo facillimè in urbem recipi possunt. Tace, ait pater, mi fili, & melius ominare. Mihi quidem major metus est à theriaca, quam à veneno.

Somnolentiæ præmium.

Eques quidam Montricensis, haud magna cum re, ut ille ait, ambitiosus tamen & conservandi

di sui status cupidus, famulum conduxerat Martinum nomine, hominem mirifice somnolentum, Habebat ille amicum, non procul ab urbe rusticantem: quem invisere volens, ante villæ portam ex equo descendit, & Martino equum custodiendum tradit. Is manui implicitis habenis, mox in gramen se prosternit, & profundo somno occupatur. Præteribat forte lavernio quidam, & ab occasione invitatus, ubi hominem altum stertere animadvertit, accedit, & abscissis habenis quas Martinus brachio circumplicatas tenebat, ac novis è cingulo suo factis, equum conscendit, cumque eo sese subducit. Non multo post Martinus evigilans, ac semisomnis adhuc circumspiciens, Ego, inquit, aut Martinus sum, aut non sum. Si Martinus sum, heri mei equum amisi; si non sum, habenas has lucrifeci. Quod postea in proverbium abiit, Huic mandes si quid recte curatum velis.

Aulicæ astutiæ.

LEO X. P. M. Princeps & ipse litteratus & litteratorum fautor liberalissimus magnopere delectabatur, si quis homo gravis suorum aulicorum artibus eo esset redactus ut stulte aliquid faceret: vel ut brevius dicam, aliena stultitia lubenter fruebatur; quod qui amabili aliquo stultitiæ genere tenerentur, eos omnium felicissimos deprædicaret. Ad eum quum homo solidæ prudentiæ ac doctrinæ, à Corporum Principe missus, nescio quas litteras attulisset, inter sermones (ut erat Princeps ille valde affabilis) bono illi forte exciderat, earum litterarum à Pontifice maximopere laudatarum, se esse auctorem. Pontifex inde ambitiosius ali-

aliquanto aut vanius ingenium ejus æstimans, ratus hominis animum stulta quadam opinione inflari posse, verbis miro artificio accommodatis litteras illas magis magisque dilaudare, ingenium ejus ad cælum ferre: ille vero hoc agi sentiens, ut his quasi fumis cerebrum sibi obnubilaretur, ad pedes Pontificis procidens, sic loqui; Misericordiam Pater Beatissime, misericordiam tuam si non in me, saltem in liberos meos imploro: id innuens scilicet, se ad stultitiam redacto, liberis suis nihil aliud reliquum esse quam ut ad mendicitatem redigantur. Pontifex hominis ingenium & solidam prudentiam demiratus, magnificis donis ornatum à se dimisit.

Aulicum stratagemma.

M. Musurius, natione Græcus Latinæ tamen linguæ, & Poëticæ facultatis inprimis peritus, Romæ ejusdem Pontificis tempore, in magna apud omnes, sed præcipue aulicos, (qui plerique litterati) erat existimatione. Is quum accepisset nescio quam Abbatiam valde locupletem vacare, properè in Curiam seu Pontificale palatium se confert, id unum dispiciens quomodo ipse ad Pontificem accedere, & eum alloqui posset, quem sciebat ea, erga doctos maxime, esse humanitate, ut non facile cuiquam quidquam negaret. Quum vero nemo esset qui eum ad Papam, aliis tum negotiis occupatum, vellet deducere; interim metueret ne per longiorem moram ab alio præveniretur: Serapicam, hominem intimæ admissionis, & cui hoc unum fere curæ erat ut eos quos Pontifici oblectamento fore existimaret, deduceret, adit, & sic loquitur:

quitur: Non diu est, quod & tu scis, quando Pontifex Dominus noster, Abbatem Cajetanum Poëtica lauro à se ornatum, elephanti insidentem per Urbem circumduci iussit. Equidem de me meisque versibus ita sentio, multis parasangis illius hominis lutulentis non tam carminibus quam criminibus esse elegantiores; & ejusmodi coronam ac triumphum mihi potius quam illi deberi. Id ergo unice à te contendo, ut idem beneficium à Domino nostro petiturus, & ut ad eum sine longiori mora introducar. Hæc audiens Serapica, pulchram & exoptatam oblectandi Pontificis occasionem sibi datam existimans, eum adit, & quid è nescio quo homine audisset, exponit: quem statim introducere jubetur. Musurius ibi ad Pontificis genua provolutus, Ego, inquit, seu sapiens seu stultus habear, Pater Beatissime, humillime rogo, ut Abbatiam illam (expresso nomine) in patria mea, Hydruntino scilicet territorio vacantem, largiri mihi digneris. Hic Pontifex quodammodo ob admissio- nis modum erubescens, ad cubicularium primo conversus, Tu, inquit, in posterum vale Serapica: hominemque voti compotem à se dimisit.

Adulator irrisus.

EOrum qui omnibus sese placere student, mos est in omnibus assentari. Ait quis, ajunt; negat, negant, &c. Ex hoc hominum genere Pandulphus Petrucius, qui Senarum imperium invaserat & aliquamdiu usurparat, quendam circa se habebat, qui quamprimum Petrucius frigere se dicebat, frige- bat & ipse: calere, calebat & ipse: eosdem de- nique in omnibus rebus quos ostendebat Petru-
cius,

cius, affectus simulabat. Idem Petrucius familiariter utebatur Petro Pecio quodam, homine admodum faceto: qui adulatoris istius mores fastidians, aliquando Petrucio agebat: Equidem vellem ut gangrænam (usitata est apud Italos imprecatio) *Canthero* (ut ait Merlinus Cocalius) *te mangat, penitus restante niente*, tibi haberes. Quid ita? inquit Petrucius. Eo, ait Pecicius, quod ineptus ille assentator mox quoque eandem sit habiturus.

Sophisticatio elusa.

Filium suum quidam ad Academiam nescio quam miserat, ad bonas discendas litteras ac disciplinas. Is ingenio suo obsequens, omne fere tempus in sophisticationibus & vanis tricis consummebat. Consuetis feriis domum reversus mirum est quam misere rusticos ac vicinos, quibuscum quotidie versabatur, tricis & cavillationibus suis exercuerit: admirabilia scilicet ingenii ac doctrinæ suæ edens specimina. Dum aliquando cum patre cœnaret, & quatuor ova mensæ essent apposita, Tu forte, inquit, mi pater, quatuor tantum ova esse apposita arbitraris, at ego probabo septem esse. Ubi quatuor sunt, ibi quoque sunt tria, numquid hoc verum est? Assentiente patre, Numquid, ait, quatuor & tria faciunt septem? Inde quum conclusionem inferre vellet, pater quatuor illis appositis ovibus arreptis, Bene, inquit, fili, & acute argumentaris: ego interim quatuor hæc comedam, tu tribus reliquis esto contentus. Imaginariæ arti imaginarius cibus.

Sui ne te affrica.

Milles quidam lepidissimam fœminam Vincen-
tiam nomine, quæ tamen corpore quæstum
fecerat, ita perditè amabat, ut eam uxorem duxe-
rit. Ea quum aliquando in templum ad sacrum au-
diendum venisset, ac forte fortuna nobilis quædam
matrona eodem consedisset loco, & agnita Vincen-
tia, statim inde abitum moliretur, quasi societate
sua indignam judicans, Vincentiâ hilari ac subri-
denti vultu, Non est, inquit, tu mea, ut à me fu-
gias. Morbus enim, quo olim ægrotavi, nequa-
quam est contagiosus, nisi apud eas, quæ eundem
morbum amant.

Tene quod habes.

ARlotto plebano sacerdoti (cujus multa faceta
apud Italos scriptores exstant) quidam suase-
rant, ut quoddam suum beneficium alicui (sic ho-
die loquuntur) resignaret, ille vero hanc eis narra-
vit apologiam. Fuit viator quidam, qui cum alio
in hospitium delatus post cœnam eodem cum illo
cubiculo inclusus fuit. Nondum oculis somnum
ceperat, quum alterum illum (qui socium viderat,
marsupium in quo viaticum habebat, pulvino sub-
jicientem) è lecto se molientem audit, procul du-
bio nummis illis insidiantem. Quare screeare & spu-
tare occipit, ut vigilare se adhuc ostenderet, ille ve-
rò alter tacitus se in lectum refert. Non multo post
insidiator ille idem molitur, sed screeatu rursus
adigitur: dum interim miser viator nummulis suis
timens totam noctem insomnem exigit, unde se-
quenti nocte marsupium non pulvino subjecit, sed
in medio cubiculo deposuit, ratus melius esse num-
mulorum

mulorum facere jacturam, quam metu & infomniâ cruciari: & sic per totam noctem bene ac suaviter dormivit, mane vero marsupium evisceratum invenit. Idem, inquit Arlottus, ego de meo faciam beneficio. Ad Pontificis pedes deponam, cum conditione ut sumptus mihi restituantur? nec mea interest cui illud postea obventurum sit. Quamquam, ut hodie esse tempora video, valde dubito an & hoc sim facturus.

Ingratis nihil gratum.

AB amico quidam cum aliis ad prandium invitatus, quum gallinam præpinguem sed male affam ac semicrudam adhuc vellet scindere, *Nimis mature*, inquit, *amici ad mensam consedimus. Quantum enim ex hac gallina video non ad prandium sed ad cœnam invitati sumus. O ingratum & impudentem convivam!*

Sapientes non qui sunt, sed qui putantur.

HAbebat quidam Princeps in aula sua nobilem juvenem, non ineruditum illum quidem, sed nihil magnificum spirantem, minimeque ambitiosum. Accidit quum Princeps inter aulicos munia quædam distribuisset, ut hunc quoque juvenem ad se vocari jufferit, sic eum affatus: Nosti tu, & profecto ita est, te vel generis tui causa, à me valde amari, eoque te promotum velle. Tu vero quando incipies ita te gerere ut officio aliquo dignus videare? Tum juvenis, Quandocumque tibi, illustrissime Princeps, placuerit. Quid agis? inquit Princeps, an ego efficere possum ut tu sapiens aut officio dignus videare? Immò, inquit ille. Da mihi

saltem munus, ut reliquis : certe non minus quam reliqui sapiens & aptus habebor. Hoc responso delectatus Princeps, hominem inter Consiliarios suos adscivit.

Præda ante victoriam non distribuenda.

Maximilianus I. Imperator numquam satis laudatus, ab exteris quibusdam Principibus ad fœdus contra alium fuerat invitatus, missa etiam jam facta spoliis distributione, & sua cuique portione assignata. Ille Legatis nihil aliud quam hoc respondit: Est, inquit, Germaniæ nostræ Civitas, cujus viciniæ prægrandis ursus plurimum damni dabat, unde ei qui tam ferum & noxium animal interemisset, magnum erat constitutum præmium. Id quum intellexissent tres feroces & inconsulti juvenes prædam hanc à manibus nequaquam sibi amittendam rati, vicinum adeunt hospitem, & ostenso animi sui proposito, rogant ut epulum præbeat : pro quo ipsi ea pecunia, quæ ex interfecti ursi pelle confici posset, satisfacturi sint. Accipit conditionem hospes, qui solus metum ab illa bestia multo pluris erat redempturus. Saturi illi, ad belluæ stabulum seu cubile pergunt : quam quum multo citius quam putârant occurrentem vidissent, metu consternati, pro se quisque hac illac diffugere cœperunt. Et unus quidem perniciosior reliquis è saltu velocissime evasit : secundus in arborem celsissimam enixus est : tertius vero quum effugere non posset, in humum se prostravit : & in faciem procumbens, spiritum continuit, ad quem ut venit ursus, nares auribus aliisque partibus jacentis admoveret : quum vero spiritum nul-

lum

lum deprehendisset, quasi mortuum, seu cadaver aspernatus, abit, & ad cubile suum redit: hæc illo qui in arbore sedebat desuper spectante, qui mox descendens, cum socio, qui interea se quoque collegerat, quanto potest cursu se inde proripit: & sic uterque in prius hospitium revertuntur. Ibi qui in arbore federat eum, qui mortuum se simularat, percontatur. Quidnam ursus ipsi in aures immurmurasset, Ille, *Hoc*, inquit, *ne posthac pellem, nisi capto prius urso, vendamus.* Quod quidem apud nos vulgi sermone etiamnum celebratur proverbium.

Ratio insidias deprehendendi.

AD Principem peregrinus quidam venerat, dicens se cum ipso privatim loqui velle, ac docere, quomodo insidias quæ ei struerentur, cognoscere posset.

Iussit ut doceret. Dicit is: Da mihi talentum, ut insidiarum indicia audisse videaris. Dedit, se audisse simulans: hominis commentum & artem admiratus.

Fæminarum loquacitas.

CIvis quidam facetus homo uxorem habebat, ceteroqui omnibus matrona dignis virtutibus ornata, sed loquacitatis vitio laborantem. Quum illa aliquando, nescio quam ob causam, in animi deliquium incidisset, & domestici ad herum trepidi accurrerent, nunciantes conjugii loquendi facultatem esse ereptam, ac mutam federe, finite illam sic, inquit, Quod si illa sic pertenderit, nullibi melior invenietur mulier.

Sterilitatis excusatio.

Matrona quædam ab iis quibuscum familiari-
ter versabatur, rogata quid fieret, ut quum
maritum juvenem ac bene dispositum haberet, nul-
los tamen ex eo susciperet liberos, Maritus meus,
inquit, multis fateor ornatus est dotibus. Est enim
bonus Musicus, bonus Scriba, bonus etiam Arith-
meticus, excepto hoc uno, quod non multiplicat.

Male celatur mendacium.

Quidam plurimas regiones vix nomine sibi no-
tas peragrasse se jactitans, mira admodum,
quæ his & illis locis vidisset, narrabat. Tum au-
dientium unus, Credo, inquit, in Cosmographia
te diu multumque versatum esse. Ille, civitatis id
nomen existimans, Non, ait, ibi versatus sum, vidi
tamen eminus dum ad dextram manum cum na-
vi præterveheremur. *Belle.*

Responsum impertinens.

Civis quidam N. Spirâ veniens, nuncium habuit
in via obvium; à quo rogatus, num Spiram
posset attingere, Non quidem, inquit ille, hac tua
hasta (quales portare solent nuncii) Non hoc, ait
nuncius, quæro, sed num in urbem intrare possim.
Quidni; inquit alter, Tu non intres, ubi ego hodie
vidi currum fœno onustum, intrantem?

Sapiens homo à quibus debet cavere?

Resp. **A** Zelo amantium. 2. à rapina militum. 3.
à penna notariorum. 4. à Subtili practi-
ca procuratorum. 5. à mercatoribus non dantibus
mutuo. Contra non renuet prandere cum abbati-
bus:

bus: cœnari cum advocatis, jentaculum fumere cum Cominissariis, aliisque magnatibus, celebrabit Pascha in ædibus suis, at quadragesimam ubique Præceptores nostri sic nos instruere solebant: quinque hominum genera frequentant nundinas. 1. Emptores. 2. Venditores. 3. Speculatores. 4. ii qui spectatum veniunt. 5. trium literarum homines, vulgo crumenifecæ, ab hoc quinto hominum genere, discipuli vobis cavete.

Homo cujus partis Orationis est?

Resp. **P**articipii partis: quia partum capit ab omni animalium genere; sic multis *Strutbiocameli* ventriculus est, quia durissima concoquere possunt; aliis adest cor *Leonis*, in quorum numero sunt milites quidam; plures *canis* natura gaudent; quam plurimi *suus*, omnia promiscue devorantes, infiniti *asini* complexione delectantur, à Gallis dicti, *Anes à courtes oreilles*.

Avarus cui similis?

Resp. **E**st similis porco, nam nemini prodest, nisi post mortem, sed invidus neque post mortem quicquam utilitatis adfert, & in vita sua valde parum.

Quare rex rhombuli, trifolii, cordis & ligonis, quatuor chartarum reges semper sunt pauperes?

Resp. **Q**uia continuo sunt in lusu: juxta illud: ludus homini perditio. Miserrima est præterea conditio eorum regum; nam si uni parti nimium pecuniæ detraxerunt, condemnantur ad ignem, & sicuti magi in cinerem rediguntur.

Quis nasus est optimus?

Resp. **M**agnus, vide Catalogum Imperatorum Romanorum, omnes fuerunt nasuti. Numa secundus Rex Romanorum, sesquipedalem nasum habebat, ideoque nominatus fuit Pompilius, quasi dicas nasus in superlativo gradu, Lycurgus & Solon habebant insignem nasum, si fides sit adhibenda Plutarcho: Summa omnes Reges Italiae fuerunt nasuti, excepto Tarquinio superbo, qui ideo etiam urbe & regno pulsus fuit; quisque apprehendat nasum suum, & videat num possit fieri Imperator, qui habent magnum nasum cæteris sapientiores sunt; & melius exercent animi functiones, quia melius excrementa exeunt: Unde Homerus, qui erat sapiens, nasutus dicitur; Et proverbio illi dicuntur prudentes, qui è longinquo odorantur, & de stupido dicitur, non habet nasum.

Quanam est differentia inter sapientem & stultum?

Resp. **A**liqui mensuræ duæ vini discriminant sapientem à stulto; nam cum Doctor mensuram unam atque alteram biberit, nihil differt à stulto, alii qui plus vident quam 25. Cæci cum suis perspicillis, sic respondent, nullam aliam esse differentiam inter sapientem & stultum, nisi quod hic publice, ille privatim sive clanculum, suam exercet stultitiam, certe in quibusdam etsi stultitia foris non appareat, semina stultitiæ tamen intrus latitant, sed qui se putat aliis sapientiore esse, is stultorum imperator dicendus est, etenim primus stultitiæ gradus est aliis sese antepondere, huic quæstioni fidem

dem imponens vobis omnibus opto annos Nestoris, divitias Midæ, ipsius autem auriculas iis qui non habent.

EXPONE VERSUS ISTIUS
EPITAPHII.

*O Deus omnipotens vituli miserere Johannis,
Quem mors præveniens non sinit esse bovem.
Corpus in Italia est, habet intestina Brabantus:
Ast animam nemo, cur? quia non habuit.*

Resp. **E**st Epitaphium factum in honorem cujusdam studiosi nobilis, Heidelbergæ studentis: qui cum insigniter genio indulgeret, vinumque non pitissando ut decebat, sed plenis buccis hauriret, vitam suam abbreviavit, illius sensus est.

O Deus omnipotens vituli misere Joannis.

Vocabatur enim Joannes Kalb seu vitulus, quem mors præveniens non sinit esse bovem, metendum enim, ne si diutius vixisset, ex vitulo bos factus fuisset, corpus in Italia est, &c. Cum nobilis esset corpus ejus Italiam versus missum, intestina vero ad Brabantos; ast animam nemo, cur? quia non habuit: certe ebriosi neque vitam neque animam habent: sicuti Paulus dicit de vidua in delitiis versante 1. Tim. 5. vivens mortua est.

Privilegia Scabiosorum.

Resp. **S**i tres Sodales assideant & sint nisi duo vitra, Dominus Scabiosus habebit unum pro se, privilegiatus est, ut solus bibat: solus edat, solus merdet. Si octo hospites diverterint in diverforium,

forium, in quo sit curta supellex, & sint nisi tres lecti, Dominus Scabiosus privilegiatus est ut unum occupet (cæteris omnibus ringentibus) solus dormiat, ita bene meretur de omnibus scabiosis. Innumerabilia ejus privilegia sunt, hoc privilegium etiam in eos competit, quod leprosos nitore superent, quodque duo scabiosi oculati plus videant quam ducenti cæci cum suis perspicillis.

Ridicula cujusdam ægroti responsio.

ÆGrotabat quidam, & cum de ejus vita desperatum esset, cæpit parochus hominem admonere suæ migrationis, & inter alia verba consolatoria ita dixit, præpara te ad summam felicitatem; hodie enim portaberis ab Angelis in sinum Abrahami: ad quod ægrotus, hoc mihi profecto gratissimum est; nam si longa est via non possum ire pedibus, adeo defectus sum & infirmus.

Estne mendicus præferendus diviti.

Resp. **E**st, quia Alexander totius orbis Monarcha invidebat Diogeni paupertatem suam dicendo, si non essem Alexander, vellem fieri Diogenes. 2. Quia paupertas artes perdocet: necessitas enim artium inventrix & ingenii largitor: revera dum pauperes student, divites abdomini indulgent: & quia paupertas semper in magno pretio habita fuit, adeo mendici immunes sunt ab omnibus vectigalibus & ubique locorum jus municipale (quod quibusdam in locis multo constat) gratis obtinent; 3. omnes Reges totius mundi, Principes cives, &c. de jure divino illis tenentur pendere tributum &

& dare eleemosynam, privilegium hoc illis nunquam deerit, quandiu mundi hæc compages stabit; nam mendicos semper habebimus nobiscum. Verum quidem est quod multum adhibeant diligentiae, quo sibi acquirant panem quotidianum, at id illis commune est cum advocatis, procuratoribus & tota tribu furunculorum.

4. Cum per mare per terras currat mercator ad Indos, idque sæpe cum vitæ periculo, soli mendici à latronibus liberati sunt, juxta illud:

Cantabit vacuus coram latrone viator.

5. Cum obæratì à suis creditoribus vexentur, in solos mendicos neque procurator, neque creditor, neque Magistratus ullum jus habent; quia calvum vellere difficile est, tonsi sunt usque ad cutem, estque illis domi curtissima suppellex. Itaque petentes ablegant, contra ab omnibus stipem petunt, Cives sunt totius mundi, cum cæteri homines una Civitate inclusi sunt, veluti Parisiis, Roma, Colonia &c.

6. Præterea neque fœda usura animam suam conspurcant, nemo illis fortunam invidet; videtis ergo paupertatem esse malorum refugium, miseriæ asylum;

7. donum pauperis rustici, in vola manus portantis pauxillulum aquæ ad Artaxerxem, nonne superat divitias 100. Dominorum? pauperibus enim nunquam deest bona voluntas, & Thebanus Philosophus nisi cognovisset paupertatis prærogativam, nunquam projecisset bona sua in mare dicens: *Mergam vos o divitiæ, ne mergar à vobis.* Fabritius id quoque exacte cognovit, cum rapa sua prætulit

lit auro Samnitarum , magnus Philosophus nudus exivit civitate Brienia , Diogenes nunquam rupisset scutellam suam ligneam , nisi scivisset, naturam nobis de omni supellectili satis superque providisse. Et certe tot homines docti non fuissent amplexi paupertatem , nisi gustum aliquem boni in ipsa percepissent, breviter mendici quietè dormiunt , non timent crumenifecas, neque latrones nocturnos , neque opus habent Helverius ad Thesauros suos custodiendos , ut id quod res est, dicam, homo qui paucis contentus est , perfecte dives est, imò ditior quam si possideret opes Cræsi & Alexandri : pauper nihil potest amittere & tamen singulis diebus lucrum facit.

Milites cui sunt similes.

PAROCHUS quidam videns milites aliquot templum intrantes, abrupto concionis filo sic illos aggressus est, vos milites, inquit, similes estis Christo; sicut Christus toti mundo exosus fuit, ita etiam vos hominibus exosi eritis; sicuti Christo multæ fuerunt tensæ insidiæ, sic & vobis insidiæ tendentur. Christus fuit captus, vos etiam capiemini. Christus fuit condemnatus ad mortem , vos etiam condemnabimini. Christus fuit mortuus in cruce, vos etiam moriemini sub patibulo. Christus rogatu cuiusdam fuit sepultus, vos etiam si qua gratia restat, sepeliemini. Christus resurrexit à mortuis, vos etiam à mortuis resurgetis. Christus ascendit ad cœlos , at vos descendetis ad 100. mille diabolorum.

Histo-

PHALERÆ POETICÆ

recreationis causa adjunctæ.

Opum nimia Cupiditas quanta mala proferat.

Propter opes acquirendas mala plurima fiunt.

Et bona deficiunt plurima propter opes.

Propter opes se mercator dat mille periclis,

Exponitque mari se, se sua propter opes.

Propter opes vetulo fit sponsa puella marito,

Ducit anum juvenis vir quoque propter opes.

Propter opes quandoque volens vir cornua sumit,

Sape dat invito fœmina propter opes.

Propter opes tolli patitur sibi virgo pudorem.

Floreque fit dempto publica propter opes.

Propter opes, quæruntur opes, opulentia crescit,

Crescit avarities sordida propter opes.

Propter opes, quæcunque prius promissa, negantur,

Et data dicuntur non data, propter opes.

Propter opes spes sape ruit, vota irrita fiunt:

Summaque ad ima ruunt, omnia propter opes.

Propter opes medicus sape haud bona pharmaca scribit,

Æger & hæc renuit sumere propter opes.

Propter opes etiam carissima pharmaca fiunt,

Quæ nequeunt inopes sumere propter opes.

Propter opes inopes medicos accedere nolunt,

Auxiliumque negant hi quoque propter opes.

Propter opes lites injustæ, injustaque dantur,

Indicia injusto à iudice propter opes.

Propter opes, ditumque domos, inopumque pererrant,

Et cupiunt fures omnia propter opes.

Propter opes passim sunt prælia, bella, rapinæ;

Pacis iniqua etiam fœdera propter opes.

Propter opes quid non patitur miserabile mundus?

Proditur arx, urbes regnaque propter opes.

Propter opes nunquid Christum vendebat Judas,

Et crepuit pendens arbore propter opes.

Propter opes homines animam cum corpore perdunt;

Sic perduntur opes, cunctaque propter opes.

Quid est mulier?

Resp. Est animal totum magna cum fraude superbum;
Quid dicam recte, laus, fraus, muliebria sunt.

T. C.

Non omnibus recte feceris.

Diversis diversa juvant, quod spreverit unus,
Alter amat, cunctis nemo placere potest;
Debet adhuc nasci ille coquus, qui noverit omnes
Sic condire cibos, sapidi ut sint omnibus aequae.

In hæreticum quærentem cur non furca quam
sanctorum statuæ colerentur, cum una sit li-
gni species.

Cur non furca tibi ut colitur Gereonis imago,
Quæris: cum species una eademque rei.
Dic mihi cur cluni sponse non basia figas,
Ut labiis: species una eademque cutis.

T. C.

Quæritur, Fabianus cur cerebro careat.

Extra calvescunt alii; tu calvus es intra:
Crinibus hi; cerebro tu Fabiane cares.

Halec laudatur.

Halec assatum Convivis est bene gratum.
De solo capite jaciunt bene fercula quinque.

In Helluonem.

Pocula multa bibis, nec potus ebrius extas;
Rem magnam præstas helluo: porcus idem.

Podagra.

Ut Veneri immodicus crebra nupsisset Jacchus;
Turgida protrahim nata podagra fuit.
Filia quam sociam quærat sibi nemo procorum,
Ad senium sed quæ tristis atenda domi est.

Publi-

Publicanus.

*Si quando excruciant tua te delicta paventem,
Quisquis es, exemplo disce rogare meo.*

In Chymicum.

*Qui satur est vita, trañet perimentia vitam,
Arsenicum, stibium, Mercuriusque vale.*

In tardos belli Duces.

*Ducunt, producant longos pigra bella per annos,
Et vere nomen commeruere Ducum.*

*Ducunt, producant, cum Rege & Principe cives
Ad miseram restem, sunt iterumque Duces.*

*Ducunt, adducunt, argenti pondera & auri
In proprios loculos, suntque manentque Duces.*

Beginna, Bogardus.

*A nigro hoc differt albata Beginna Bogardo,
Bajulat hac agros, bajulat ille fitos.*

In Sixtum.

*Mortua, Sixte, tua est, vetus hoc inscribe sepulchro:
Hic jacet Elisabeth, si bene fecit habet.*

Querela senis.

*Quae me juverunt juvenem praeclara gerentem,
Omnia jam cessant, destituuntque senem.*

*Quam vere morbus dicta est tristisque senectus,
Corpore bis pueros, quae quoque mente facit.*

Monitio utilis.

*Oscula da manibus, genibus da, da pedibusque,
Si vero vis quid lambere, lambe caput.*

Vult non vult dare Gallia.

*Vult non vult meretrix, simulat se nolle quod optat,
Allicit, allectum vexat ut alliciat.*

*Casti videri vult, & se vult ante rogari,
Praemia pro merito vult sibi magna dari.*

*O insensatos laqueis qui talibus haerent!
Prudentum Scorti quisquis ab ore fugit.*

Ad Fratres Germanos à la mode.

O Alamodista, quid mos vult ludicrus iste?
Cum cattis quorsum vobis tam flexile dorsum!
Cur digitum primum ad fundum demittitis imum,
Curvati lumbos, quasi tentent mittere bombos.
Cur non nodati nunc toti itis ligulati.
Nunc curtis braccis, nunc longis & bene laxis,
Et numquam stabilem portatis corpore vestem?
An laus est HANSSI, quod fiat Simia FRANCI,
Armata est gravitas, pudor est sic discere nugas.
Qui multum expendunt apud bos qui talia vendunt,
Ab! redeunt multi Gallo de littore stulti,
Stulti ast majores, hinc qui venantur honores,
Quod linguæ ignari Galli sint nomine clari:
Queis titulum dones, potius hos esse capones.

F I N I S.

Johann Joseph Scheuerings

Gedanken

über die Frage :

ob der Himmel von Ptolomäi
Zeit an bis hieher sich in die 2266.
und mehrere Meilen habe sencken
können,

denen Liebhabern der Wahrheit
mitgetheilet.

M u g s b u r g

in der Merz und Mayerischen Buchhandlung

1754.

Stamm und Geschlecht

Georg

der erste

Es ist der Stamm von
Georg an die Spitze
und in der Mitte
der

Stamm der
Stamm

Stamm
Stamm
1724

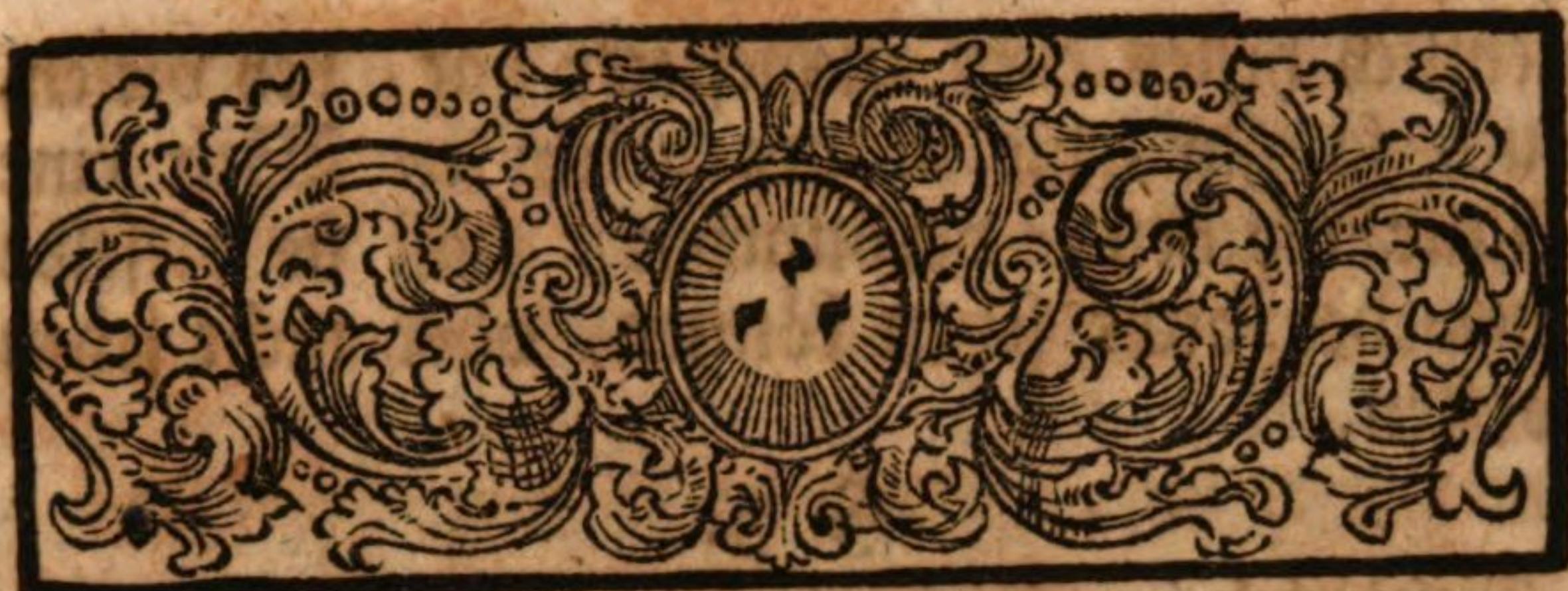

Abschilderung wahrer Weltweisen.

Ihr Haupt: Haar hatte sich
 mit Schimmel angefarbt: Viel waren, die auch Platten,
 und statt der Haare, nur noch bloße Schalen hatten.
 Ihr ernstlich und doch auch ruhiges Angesicht,
 war nichts, als Redlichkeit, die aus dem Herzen bricht:
 es wurde keiner von dem andern unterbrochen:
 und was ein jeder dacht, das war auch so gesprochen,
 als war es längst bedacht. Erhub sich Strittigkeit,
 so wies der andre ihm mit viel Bescheidenheit,
 das klare Widerspiel. War es nicht darzulegen,
 so gieng er jenem gleich auch mit Vernunft entgegen,
 und fiel der Stimme bey, so, daß es redlich schien,
 als ließen alle sich von einem Geiste ziehn.

Hier war Erfahrungheit in vielen alten Sachen,
 und dann ein steter Fleiß, sich weis und klug zu machen.
 Das, was sie gar so hoch in die Vernunft gebracht,
 war, daß sie längst vorher als Menschen sich betracht:
 Den Lüsten abgesagt, den Eigensinn der Jugend
 gedämpft und auch besiegt, und blos die wahre Tugend
 zum Führer auswählt. Die Weisheit war ihr Licht,
 nicht Ehre, Geld und Geiz, und auch die Freude nicht.
 Ihr thun war still und sanft: ihr reden unumschränkt,
 und ihre Sprüche stets auf die Vernunft gelenkt.

§ 1.

Leichtglaubig:
keit, und Aber:
glaube

Es wird niemand in Abrede seyn,
daß Leichtglaubigkeit / und
Aberglaube als zwey Unge-
heuer anzusehen, welche viel Schaden anrichten;
indem jene die Menschen bey der Nase herum-
führet, und ihren Verstand mit falschen Bes-
griffen zum Nachtheil der Wahrheit anfüllet;
dieser aber sie entweder zu allerhand thörichten,
und theils gottlosen Dingen verleitet, oder in
eine vergebene, und unnöthige Furcht versetzet,
wordurch das Gemüth nicht wenig beunruhiget
wird.

§ 2.

haben viele
eingenommen.

Es ist auch kein Zweifel, daß
beyde Ungeheuer bey vielen noch die
Herrschaft behaupten, welche durch ihr falsches
Ansehen geblendet, ihnen den Tribut unterthä-
nigster Veneration abzustatten, halbstarrig
fortfahren. Dann die Wahrheit ist noch heut
zu Tage, da man ihr gleichwohl durch eine
verbesserte und vernünftigere Philosophie ein

ziemlich helles Licht ausgesteckt hat, bey vielen, auch so gar, die in der gelehrten Welt eine Figur machen, verdunkelt, daß sie dieselbe entweder nicht sehen können, oder nicht sehen wollen.

§ 3.

Dieses erhellt aus denen häufigen Erzählungen, welche ob sie schon grundfalsch, doch von vielen für wahr gehalten werden.

Vielmehr schleppet man sich mit häufigen Erzählungen, und Meynungen, die nicht den geringsten Schein einer Wahrscheinlichkeit haben, sondern nur deswegen für wahr gehalten werden, weil sie alt sind, und bey vielen Beyfall finden.

§ 4.

Die Welt will eben betrogen seyn.

Solchemnach ist der küklichste Satz, daß die Welt von Muthmassungen blindlings sich leiten lasse, ja ein Vergnügen darob empfinde, wann sie betrogen werde, ohnschwer zu behaupten.

§ 5.

Dieses bestätigen ebenfalls die viele, theils unnütze, theils ungegründete Lehrsätze der alten Physic.

Wer jemals einen Blick in die häufig vorhandene Wunderbücher, die von der Astrologie, geheimen Philosophie, von der Magie, von den Wahrsager-Künsten, und was dergleichen unzeitige Geburthen einer alten Physic-oder Zählückigen Wörter-Trämeren mehr sind, handeln; wird, wann er vernünftig mit Hinwegschaffung alles

Vors

Vorurtheils schliessen will, gewahr werden, daß alle diese geheime Wissenschaften und Künste sich bloß mit dem grauen Alterthum, wiewohl zum öftern nur durch ein falsch Vorgeben schützen, in der That aber Leichtgläubigkeit, und Aberglauben zum Grunde haben.

§ 6.

In dieser Schrift wird verfolgt die Leichtgläubigkeit derjenigen, welches hohe grosse Augen macht, hab ich mir in gegenwärtigen und folgenden Schriften zu entlarven vorgenommen, und lebe der zuversichtlichen Hoffnung, meine Bemühung werde nicht umsonst seyn; au contraire, von allen, die ohne gefärbte Gläser lesen, gut gesprochen werden. Die Materien, worinnes sich äußert, sind so mancherley, und verschieden, daß ich für rathsam befunden, eine jede ins besondere vorzunehmen.

§ 7.

die glauben, der Himmel habe sich gesencket. Vor diesemahl soll die Schau-
Bühne betreten die Astrologie, in welcher so viele abgeschmackte Träume anzutreffen, daß einem die Haare darüber zu Berge stehen. Einer vom ersten Rang ist die irrige Meynung von Senckung des Himmels. Gedult, werthester Leser! mein Vortrag wird sich bald wie das Mittagslicht aufklären: Meine Gegner sind blind; ich muß sie das greiffend machen, was

sie nicht sehen wollen. Mein! ich hab geirret: sie sehen gar zu viel. Aus zärtlichstem Mitleyden dann, und Liebvoller Sorgfalt, sie möchten ihre Augen, einen so edlen Schatz, dem erbärmlichen Untergang aussetzen, oder, da sie so weit entlegene Dinge betrachten, sich vergessen, mit einem in die Gruben fallen, und endlich unter höhnischem Gelächter, spöttischen Zetter: Geschrey zu spat bejammert werden, hab ich ihnen zu Rath wollen seyn, inskünftige davon abzustehen, und ihre Gemüths: und Leibes: Augen auf gescheidere Gegenwürffe zu werffen. Meine Herren! es seynd Gedancken der Liebe: werden sie diese in solcher Absicht von mir annehmen, so sollen bald andere an das Licht nachtreten.

§ 8.

Inhalt und
Vortrag ge-
genwärtiger
Schrift.

Es ist ein gemeines, auf vielen Schul: und Kirchen: Canzeln erschollenes, in Büchern als glaubwürdig, und wohlgegründet aufgezeichnetes Gedicht, es habe sich das Firmament des Himmels von der Zeit des weltberühmten Aegyptischen Sternsehers Ptolomäi bis hieher in die 2266. und mehrere Meilen gesencket, und zum allgemach herrannahenden Untergang der Welt geneiget. (a)

§ 9. Dies

(a) Viele Prediger haben auf den Sonntag des Advents, da von den Zeichen, so nach Christi Weissagung Lucä 21. von dem Jüngsten Tag geschehen sollen, dieses Blend: Werck ihren Zuhöreren vorgemahlet. Meines Erachtens aber tauget's besser auf die Bierbäncke zum Spaßmüssiger Leuthe.

§ 9.

Die Ursach,
warum solches
Gerücht von
vielen geglaubt
wird,

Diesem was reiffer nachzudencken,
und nachzufragen, hab ich viele
Zeit und Gelegenheit gesucht; nie-
mals aber das Glück gehabt einen
zureichenden Grund deswegen zu
vernehmen, sondern es ist allzeit bey dem ver-
blieben: Es haben solches gelehrte Leute
gesagt / und geschrieben.

§ 10.

Wird wieder:
gelegt,

Ob nun gleich diese Art zu fol-
geren vorlängst ihren Credit ver-
lohren, und keinem gescheiden
Weltweisen mehr Gnügen leistet; so hat doch
die Autorität solcher Männer viele dahin
vermöget, daß sie mit diesem Pythagorischen
αὐτὸς ἐφα sich begnügen ließen, und denen
ausgesuchten Nachforschungen ein zaghafes Ziel
setzend, ihre blöde Einsicht von ihrem grauen
Bart niederwurffen.

§ 11.

Warum aber
dieses geschrie-
ben, erkläret.

Da aber jenes bekannte, non
quis, sed quomodo loquitur,
mir einen innerlichen Trieb erweckte,
der Sache genauer nachzudencken: und da
ohnehin mein vornehmstes Augenmerck allstets
ware, durch Untersuchung verschiedener Sätze,
ein neues Licht anzuzünden, welches so wohl
mir, als andern, zur düstern Einsicht der

Wahrheit könnte verhülfflich seyn; (b) hab ich sofort meine Gedanken wollen communiciren über dieses Vorgeben: ob es der Wahrheit gemäß seyn könne, daß der Himmel, wie weit er mit Sternen, klein und groß, hell und dunkel gezieret, sich so weit sencken und zum Fall neigen könne.

§ 12.

Mir ist zur Zeit noch kein Autor bekannt, welcher diese Materie ausführlich untersucht, als Stiloforius. Ich hab mich seiner Gedanken nicht ohne Nutzen bedienet, sie jedoch mehrentheils weiter ausgeführet, und viele von den meinigen beygesetzt; welches, damit ich nicht mit fremden Federn zu prangen scheine, der bescheidene Leser aber ohne Anstoß fortfahren könne, zum voraus habe erinnern wollen. Ubrigens, da die Schriften der Gelehrten, Kinder des Verstandes / betitult werden, (c) so will ich die meinige von der Minderjährigkeit keineswegs ledig sprechen. Ist sie ein Kind, so kan man von ihr so viel nicht fordern. Vielleicht gibt es aber (indem es weder Ruhm noch Schmahsucht zur Mutter hat) denen mit

Vor:

(b) Der Mensch ist nebst der Thätlichkeit auch zur Beschaulichkeit der erschaffenen Dinge, in denselben die Macht, die Weisheit, und Leben des erschaffens zu bewundern, geböhren: er empfindet auch in dergleichen Betrachtungen ein süßes Vergnügen in solchem Überfluß, daß er mit Archimede ausser sich gesetzt, auszuruffen gezwungen wird: *εὐρηκα! εὐρηκα!*

(c) Krüger in seiner Vorrede von der Electricität, Halle 1745.

Vorurtheilen eingenommenen Gelegenheit, auf ernsthaftere Gedanken zu kommen; oder wer weiß, ob es nicht selbst mit der Zeit ein männliches Alter erreicht.

§ 13.

Meine Gedanken sind weder Gott, Der heydnische Redner, Cicero, sagt: (d) der Zweifel seye ein Gedanken der Unbild. Da ich nun an gemeldtem Vorgeben nicht nur starck zweifle, sondern ihm gar keinen Glauben beymesse, wird mir freylich mit Recht ein Injurien-Proceß an den Hals geworffen werden: aber gemach, meine Herren! gemach: ums dencken, kan man niemand hengen. Ich eröffne nun meine Gedanken, § 11. und zwar solche Gedanken, die weder Gott, weder diesen Männern ein Unbild zufügen.

§ 14.

Weilen sie ihm in quaestione facti keine Unmöglichkeit zumessen, Nicht GOTT, dann ichbürde ihm keine Unmöglichkeit auf; inmassen mir sattfam bekannt ist, daß seine Hand nicht abgekürzet seye. Was der Natur unmöglich, ist GOTT möglich. (e) Meine Red, hat zum Gegenstand eine Sache, die nicht ist, noch geschehen wird, ob sie gleich geschehen könnte. Dieser Satz streitet nicht wieder die Allmacht Gottes; noch wider seine allwissende Göttliche Gegenwart, und unbegreifliche Res

(d) Lib. I. Offic.

(e) Plato, impossibilis natura, possibilia sunt Deo.

Regierung, noch wider die allgemeine Vorsichtigkeit.

§ 15.

Weder denen
Vertheidigern
dieser Lehre in-
jurios

Weiter hab ich auch keine solche Gedanken gegen jene, welche dieses Hirn-Gespensst, aus weiß nicht was für Absichten, (f) zur Welt gebohren; sintemahlen ihnen hierinnfalls, da ich nach der Wahrheit, welche nach Zeugnis Seneca, jedermann offen steht, forsche, keineswegs unrecht geschehen mag: Die Wahrheit, sagt der Jurist, gilt mehr als pure Muthmassungen. (g) Bey allem deme bedaure ich herzlich, daß die sonst erhabene Seelen dieser Weltweisen durch einen Pythagorischen metempsychosin so unversehens in den Leib niederträchtiger Harlequins marchiret sind, deren größte Kunst darinne besteht, daß sie durch Schwencf und Possen den Pöbel zum Lachen und Beyfall bewegen. O Himmel! wehe mir Unbesonnenen! ich hab mich übersehen, die Straßwörter sind zu eingreifflich. Verzeihen sie mir, gütige Herren! es ware ein motus primo primus. Wollen sie jedannoch nach ihrer ungemeinen Leutseeligkeit diesen leidigen Zufall ihrem ungeschickten Ges

(f) Vielleicht ihren Namen gleich einem Herostrato bey späten Nachwelt zu verewigen.

(g) Quod in veritate est, plus valet, quam quod est in opinione. item heist es auch: falsa non dicit, qui se verum putat dicere. sed falsas apprehendendo vere enuntiat illas apprehensiones.

Gedicht zumessen, werden sie mich ihnen sehr verbinden.

§ 16.

Weilen ich keinen hinlänglichen Grund finde dieses zu behaupten.

Damit ich aber denen Herren nicht zu nahe trette, doch nachdrücklich begegne, so will ich meine Beweggründe deutlich nach der Ordnung setzen, ihre Einwürffe, welche ohnehin nichts als leeres Stroh dreschen, mit triftigen, ganz kommentlich zu begreifenden, gar nicht geschwülstig oder hochtrabend, hereintretenden Beweissthümen widerlegen, und zugleich, (damit ich nichts schuldig bleibe) die aus gemeldtem Vorgeben Batallionweise hervorstürmende Mißgebürthen, mit Anmerkungen brandmahlen, und in einer anatomischen Zergliederung, sonnenklar, gründlich mit einer philosophischen Gelassenheit unter die Augen legen.

§ 17.

Und zwar erstlich überzeuget mich dessen keine Observation.

Die erste Anlaß zu solcher Meinung ist sonder Zweifel gewesen, weilen solches von Astrologischen Monds-Kindern observiret, und der Wahrheit zur Steuer, ist aufgezeichnet worden. § 9. Dieses ist der erste Grundstein, worauf das Luftgebäude ruhet. Diese Untersuchung hat viel schweres an sich; bey der Richtigkeit kommt es zum Theil auf eine grosse Menge Observationen, der mit genauester Sorgfalt gemacht worden, an. Werden sie nicht

nicht unwillig, meine Herren! wann ich hier was länger mit fragen mich aufhalte: ich möchte gern wissen, wie oft sie solches untersucht? in welchem Jahr sie es wahrgenommen? Was ihnen Anlaß gegeben, solche Senckung zu spüren? Wie, wodurch und woran sie solches vermercket? Zu welchem Ende? würdiget mich doch einer Antwort; loquere, ut videam: sagte dort einer.

§ 18.

Die ungezweifelten Beyfall meritirte.

Gesezt, sie hätten auch seit vielen Jahren solche Versuchungen mit größtem Fleiß angestellet, so kan mir doch niemand versprechen, daß sie so genau als es nöthig ist, und zureichend gewesen seyen? Dann, zu geschweigen, daß unsere Instrumente, so groß sie auch immer seyn mögen, dennoch ein viel zu kleines Verhältniß, zu der Größe des Himmels haben, so ist man bey Observationen auch geringerer Sachen, oft wegen Bestimmung der Richtigkeit, sehr zweifelhaftig: und ehe man die Observationen selbst brauchen kan, erfordern sie Verbesserungen. Ich glaube, der Himmel habe sich den Astrologis zu gefallen, freywillig herunter gelassen, damit sie seine sonst unermessene Gegenden bequemer beschauen könnten. Weiter, wann auch die Observationen selbst solchen Veränderungen nicht unterworfen wären, und sie eine Richtigkeit hätten, wie man sie nur wünschen könnte, so ist man doch nicht gesicheret, daß sie es genau tref-

treffen würden, wann sie selbige anwenden, anerkennen sie nur probabilia, oder wahrscheinliche Dinge abhandeln; kan man doch in evidentibus, in Sachen, die man gewiß weiß, den Fehler nicht gar vertilgen.

§ 19.

Weilen die Astrologie sehr betrüglich,

Schützen sie ihre Kunst vor, welche in ihren Grundsätzen und Schlüssen allstets ohnfehlbar ist, so soll statt meiner der Prophet Jeremias, welcher vielleicht einen bessern Nachdruck hat, antworten: alle Menschen sind Narren mit ihrer Kunst. (h) Aber wie so? Jeremia! wie so? Dieser Ausbucker ist gar zu herbe für so gelinde Herren: Ich bemühe mich umsonst: Jeremias verharret auf seinem Schluß: Gregorius gibt die Ursach; weil er nemlichen, da sie mit ihren weit aussehenden Gedanken mehr suchen, als sie ertragen können. (i) Dahero endlich in die abscheulichste Lehrsätze verfallen. (k)

§ 20.

(h) Ierem. LI, v. 17.

(i) Libr. S. moral.

(k) Die Wißbegierde ist uns so wohl, als die Verwunderung, von Natur angebohren; mithin muß es auf eine geschickte Übung ankommen, daß, wie die Verwunderung eine Tochter der Unwissenheit ist, also dieselbe zu einer Mutter der Weisheit werde. Dann, woher ist dem Menschen solch ein Licht in Verstand gegeben worden, damit er tausenderley gegenwärtige und abwesende, sichtbare und unsichtbare, nahe und ferne liegende Dinge beleuchten kan, wann er alles nur obenhin ansehen, und die Verstandes Augen nicht aufthun wolte, demjenigen nach:

§ 20.

und sehr fehler-
haft ist,

Lasset sehen, ob wir eins miteinander werden! Ich will ihnen zugeben, und für die lange Weile eingestehen, daß sie solches observiret haben; probiere sie nur, ob sie nicht vielleicht von Jahr zu Jahr in ihren observationibus gefehlet, und endlich einen solchen Fehler ausgebrütet, der 2266. Meilen lang ist. Ich rede nicht ohne zureichenden Grund: Wer nur immer in der Philosophischen Historie ein wenig bewandert ist, dem wird zur Genüge bekannt seyn, wie viele Meynungen vor Alters für lauter Evangelische Wahrheiten haarscharf verfochten werden, welche heut zu Tag als öffentlich falsch erkannt sind, ja deren man

nachzudencken, was eigentlich die Verwunderung verursacht. Dieses nennet man billich eine tünne Verwunderung, als welche einem vernünftigen Menschen nicht ansteht. Es ist solchemnach eine verbindliche Schuldigkeit, daß der Mensch sein ihm anvertrautes Talent des Verstandes zur Erkenntnis Göttlich- und natürlicher Dinge anwende; den Hunger der Wissenschaft muß man durch die Früchte des Weisheitbanmes sättigen, aber nicht überladen; ansonsten steigen die Dämpfe der nicht verdauten Speisen in Kopf; machen den Schwindel, und was kan anderst erfolgen als Schwindelgeburthen, falsche Begriffe, läppische Wort: Fecteren, seltsame Mischmasch, zwen deutige Gegensätze, erdichtete Beschreibungen, schulfüchsische Erfindungen, übelangesbrachte Belesenheit, und hundert andere lügenhafte Ausdrücke, als so viele allgemeine Landplagen, dessen wir eine hinlängliche Probe haben, am gegenwärtigen Vorgeben: parturiunt montes. Es ist und wird so lange die Welt stehet, allezeit das eritis sicut dii scientes, ein lügenhaftes Versprechen einer teuflischen Schlange seyn und verbleiben.

man sich jetzt schämet. Mein! was für Schwierigkeiten sind nur seit einem Jahrhundert entstanden wegen des Apogæi & Perigæi⁽¹⁾ der Planeten, aus der so verschiedenen Bestimmung der Astronomen, ob sie sich gleich alle vornehmlich auf des Tycho Observationen gegründet haben.

§ 21.

und zu Zeiten
auf bloßer Au-
torität beru-
het.

Ich will ihnen auch (damit sie meine Freygebigkeit sehen) zugeben, daß ihre Instrumente, deren sie sich bedienet, von einer ausnehmenden Güte und Vortreflichkeit gewesen seyen. (m) Allein wie wäre es, wann es denen Stern-Deutern gieng wie dem kleinen David, da er in dem Harnisch des Sauls fechten sollte; oder, wann sie selbige mißbrauchet. Man sollte zwar einem jeden in seiner Kunst glauben, (n) allein es bleibt doch noch jenes alte Sprüchwort wahr: prüfet alles, das beste behaltet. (o)

U

Und

(1) Sind zwey unsichtbare Puncten, da die erste Ungleichheiten deren Planeten anfangen, und aufhören; werden durch Vergleichung vieler an gewissen Orten der Laufbahn des Planeten, unter gewissen Stellungen gegen die Sonne gemachten Beobachtungen erfunden.

(m) Viele bereiten die Instrumenta matheseos, aber, ob sie eben nach des Ptolomæi Instrumenten-Maas, Güte und Geschick geartet; ist werth, daß jemand diesem Zweifel den Schwanz abbeisse, damit er in die Wüste fahre und durchwandere dürre Oerter, suche Ruhe, und nicht finde.

(n) Axioma: cuilibet artificii in sua arte credendum est.

(o) Omnia probate, meliora tenete. Neque ita veteribus addicti esse debemus, ut nova quærere nefas sit, hoc enim

Und wer will uns verbinden, jedermann zu glauben; Wer will uns verüblen, wann wir die gesunde Vernunft, und reife Beurtheilungskraft dem bloßen Ansehen vorziehen? Nein! nein! ein edles Herz geht weiter. Ich weiß zwar jene verächtliche Rede einiger allzu indiscreten Liebhabern ihrer Anweiser, die sich nicht scheueten, lieber mit ihnen zu fehlen, als mit dem gemeinen Mann der Wahrheit beizupflichten. Weit anderst aber hat geurtheilet ein weiser Sittenlehrer, Seneca, da er saget: ein honnettes Gemüth, welches sich nach den Trieben der Ehre richtet, fehlet niemahlen einem andern zu gefallen: (p) es gilt nicht, dieser oder jener hat es gesagt; sondern man glaubt einem jeden, in seiner Kunst; sofern es nicht wider die Wahrheit läuft, und über der Kunst Vermögen scheint. Diese Gedanken von Senckung des Himmels können wohl von Heyden, Atheisten, 2c. herrühren, muß man sie deßwegen glauben. (q)

§ 22.

enim est auctoritatem, quæ tamen, nisi rationibus firma est refellitur, antepondere rationibus.

(p) Seneca Epist. 42. bonus animus nunquam erranti obsequium accommodat; nec valet quicquam hic vel ille dixit.

(q) Ich will nichts melden, von jenem billigen Zweifel, ob die Leute auch noch an Kräften und Vermögen so richtig und vollkommen sind, als zur Zeit Ptolomæi. Es antwortet wohl jemand; es komme jetzt alles auf das höchste, die Welt seye so klug, daß sie nicht höher steigen könne: du hast recht, mein Herzensfreund! aber ob es mit Thorheit und Hasibilität in etwelchen Dingen mehr steige, als mit Kunst und Klugheit, mögen die determiniren,

Zweitens
hat diese Lehre
zum Grunde ei-
ne falsche Mey-
nung von der
Gestalt des
Himmels.

Diese widersinnische Sache be-
ruhet auf falschen Gründen und
Lehrsätzen der Alten, die das
Handwerck nicht recht verstanden,
und dem Himmel samt der Erden,
verschiedene Figuren nach ihrem
Genie zueigneten, wie ich kürzlich darthun
will.

§ 23.

Verschiedene
Muthmassun-
gen der Alten.

Etliche (r) gaben vor, der
Himmel habe eine Gestalt gleich
einem Ey; andere wie eine Schnecke;
ja es kamen etliche so weit in der
Nartheit, daß sie ihm selbst ein Geschick,
jedwedere Form und Gestalt anzunehmen
zudächten. Diese irrige Meynungen haben
B 2 schon

niren, die solche Dinge eigentlich erwegen. Ich halte
vielmehr dafür, doch unmaßgeblich, es nehme alles ab,
die Menschen zusehender. Kommt einer etwa auf vierzig
Jahr, (allwo die Vernunft-Jahr sich erst einfinden,) so
höret man schon häufige Klagen über die Unvermögllichkeit,
über die Schwäche der Kräfte; Diesem vergehet das
Gesichte, jenem das Gehöre; ein anderer verliehret sein
bißgen Gedächtnis, der vierte wird gar buckelicht und
lahm an Hand und Füßen. Kurz: Die Kräfte entweichen,
fortassis damna mala locatae juventutis patiuntur, nam
per quæ quis peccat, &c. Die Hand von der
Butten.

(r) vid. Theod. de mat. & mund. Plutarch. l. 2. de placit
Philos. c. 2 August. l. I. de gent. ad Cit. c. 9. Lactantius
l. 5. div. Instit. c. 24. Fusius hæc omnia videri possunt
apud Aristot. 2. de Coel. c. 13. § 76. apud Diodorum,
Cælium, Rodiginium Libr. I. antiquar. Lætion & plures
alias.

schon lang das Bürgerrecht verlohren ; und ihren Abtritt nehmen müssen.

§ 24.

Augustini,

Es sind auch Theologi gewesen, die wunderliche Begriffe davon gehabt haben. Augustinus läset sich an einem Ort vernehmen, verstehe im Zweifel, ob die Erde allenthalben vom Himmel umgeben seye. Allein diesen Zweifel haben unzählbare Versuche und Beobachtungen der Gelehrten gänzlich aufgehoben.

§ 25.

Lactantii,

Lactantius verlachtet und moquirt sich gewaltig über diejenige, welche vorgeben, der Himmel seye rund, aus dieser Ursache, weil daraus folgen würde, daß die Erde wie ein Kugelwerck, und müste alles, was uns entgegen, in der Luft hangen. Welches wir ihm in sano sensu herzlich gern eingestehen, ja unten mit vielen Beweisthütern noch behaupten werden. Zum voraus singe ich eine Weile mit einem heydnischen Poeten:

Terra pilæ similis, nullo fulcimine nixa,
Ære suspenso tam grave pendet onus.

§ 26.

Chrysoftomi,

Anderer benehmen dem Himmel die Kunde, aus diesem Grund, weil ihn die Schrift nennet einen von Gott befestigten Tabernacul, oder Hütte. Schlechter Grund; schlechter Einwurff gegen einen so bündigen Schluß, den wir dieses Orts zu
ma

machen haben; ja ein Einwurff, der eben das, was er in Zweifel ziehen will, nur desto glaubwürdiger machet. Ist er bevestiget, wie hat er dann sincken können.

§ 27.

und andere,
von dem Him-
mel und der
Erde.

Anderere haben nur eine halbrunde zugeeignet, sich beruffend auf den Psalmisten; andere eine viereckigte, sich steiffend auf die geheime Offenbarung. (s) Dergleichen haben auch viele der Erde verschiedene Figuren zugeschrieben; unter welchen aber den Platz endlich erhalten, die runde; dann neben deme, daß sie die meisten Innbegriffe hat, so ist sie am geschicktesten die nöthige Abwechslung von Licht und Finsterniß, von Kält und Wärme, von Lust und Wind, zu empfangen.

§ 28.

Die runde
Figur ist die be-
quemste für die
Erde wegen der
Wärme,

Vors erste, so ist diese Figur die allerbeste und bequemste der Wärme wegen und auch gewisser massen wegen des Lichts; dann solcherge-
stalten werden diese zwey grossen
Vorthteile der ganzen Welt auf eine und gleiche
B 3 Maass

(s) Extendens coelum sicut pellem, Psalm CIV. Civitas in quadro posita Apocal. XXI. Die Epicurer phantasirten, die Erde seye platt und flach, hart nahe an dem Himmel, auf beyden Seiten stossend, und daß sie mit langen und tieffen Wurzeln sich in den Himmel weit hinein streckete. Nicht minder werde die Sonne alle Morgen neu gemacht, sie seye nicht dicker noch grösser, als sie dem Auge vorkommet, darneben platter Figur.
26. 26.

Maaf mitgetheilet: sie kommen in der schönsten Harmonie stufenweise nach und nach, und marschiren eben so allmählich nach und nach wieder ab; so, daß der jährliche und tägliche Wechsel von Tag und Nacht, vom warmen und kalten, von trockenen und nassen Wetter, ganz regulier, ordentlich, und, so zu reden, Kunstmäßig ist: es würde absonderlich mit dem ersten ganz anderst seyn, wann die Massa der Erden, und der Wasser, wie einige der Meynung gewesen sind, eine grosse Ebene und Fläche, oder nach anderer Meynung, wie ein grosser Hügel oder Berg wäre mitten in dem grossen Welt-Meere, oder von einer viereckigten, oder einer andern dergleichen Gestalt.
(t)

§ 29.

wegen dem
Wasser,

Zum andern, so ist diese Form überaus dienlich und bequem zu einer leichten, und gleichen Austheilung der Wasser auf dem Erdboden; sintemahlen sich das Wasser nach denen Gefäßen der Schwere setzet, und an dem niedrigsten Ort zusammen sencket. Wäre nun die Massa der Erden viereckigt, oder Cubicförmig, prismatisch Dreyeck, oder von einer andern eckigten Figur, so würde folgen, daß der eine Theil und der gröste von Wasser überschwemmet, der andere hingegen gar zu drucken seyn würde. So aber, da sie rund ist, so wird das Wasser allenthalben gleich und bequemlich, und so wie es die göttliche Pro-

Providenz am dienlichsten erachtet, auf dem ganzen Erdboden ausgetheilet.

§ 30.

wegen des
Windes.

Zum dritten, so ist die runde Figur unserer Erdkugel die allerbequemste wegen des Windes, und Atmosphäre. Wäre die Erd von einer andern Figur, sie möchte auch heißen wie sie immer wolte, so ist ohne Zweifel, die Luft würde ziemlich aufgehalten und gehindert, wo nicht ganz und gar gehemmet und verstopft werden. Die Erfahrung zeigt uns, was für Wirkung die hohen Berge der Meerbusen und die Vorgebürge auf der Seeküste an dem Wind thun. Sie halten den Wind gewaltig auf, vielmal versperren sie denselben gar, und machen öfters, daß auch die beständige Hauptwinde, die Jahr aus und Jahr ein in den hitzigen Erdstrichen rings umher wehen, auf der und jener Küste nach dem Ufer sich drehen, und sich gänzlich verändern. Wann nun solche kleine Hervorragungen hier und dar, die gegen der ganzen Erde fast vor nichts zu rechnen sind, so grosse Wirkung haben, was würden nicht die grosse Ecken und Winckel, wann sie etwa den vierdten, den zehnten, oder auch nur den hundertten Theil von dem halben Durchmesser der Erdkugel austrügen, vor einen Effect thun? gewiß, das wäre eine solche Verschanzung, die dem freyen Lauf der Luft grossen Einhalt machen, oder vielmehr denselben hemmen und versperren, folglich die Welt der gesunden und kühlen Luft gar berauben würde, wodurch die Atmosphäre reine und anmuthig erhalten wird.

§ 31.

Wird bestätigt,
tiget, daß auch
der Himmel ei-
ne runde Ge-
stalt habe,

Aus diesem erhellet sattfam, daß auch der Himmel eine runde Figur habe, inmassen die Erde der Mittelpunct desselben ist; dann wie würde man sonst an allen Orten die Sterne in gleicher Grösse und Weite vor einander sehen; Wie allenthalben nur den halben Himmel; wie würden stets sechs von den zwölf himmlischen Zeichen über uns, und sechs unter dem Gesichtkreuze seyn; wie würde die Vor- und Nachmittagszeit an allen Orten gleich seyn.

§ 32.

und also sich
unmöglich bie-
gen könne.

Wann sich nun der Himmel biegen könnte, so müste meines Dafürhaltens entweder die Erde, als der Mittelpunct sincken, oder aufsteigen, da diese doch unbeweglich und gegründet; (u) oder müste sich etwa aufblasen, wie ein äsopischer Frosch; aber wehe uns,

- (u) Quia in Sphæra nihil manet immotum nisi centrum Macob. Lib. I. de homn. Scip. item in Psalm. 104. Du hast das Erdreich gegründet, daß es nicht betwaget werde immer und ewiglich. Zwar es ist bey denen gelehrten Mechanicis von 2000. Jahren her noch unvergessen die Prahlerey des Syracusanischen Mathematici, Archimedis, der sich berühmten dürfen: wo man ihm einen festen Platz ausserhalb der Erde geben könnte, so wolte er Hebezeug ausfinden, durch welche er dieselbe (welche nach Sturms Ausrechnung, der einen Cubics Schuh von lockerer und dichter Erde, Holz, Stein, Wasser und Metall in einander gemengt von einem Centner anfahet, 2129417003944808000000 Centner schwer ist) aus ihrer Stelle heben könnte. Er hat aber flug gethan (wo er anderst nicht gescherzt) daß er eine unmögliche Bedingniß voran gesetzt, so hat ihn niemand in Prästirung seines Versprechens verbinden können.

uns, wann sie auch also zerberstet: es dürfte uns wohl ergehen, wie Core, Dathan und Abiram, samt ihrem Anhang; oder wie jenen zwölf Stätten in Asia, die zur Zeit Kayfers Tiberii, in einer Nacht auf ewig unsichtbar worden. Oder müste sich der Himmel biegen, wie etwa ein Balcken, der lang schwere Dinge getragen, oder wie ein schweres Esterich; Der Sonnen- Oster- Tanz, und die lustige Capriolsprung der Planeten Einwohner werden ein merckliches beygetragen haben. Wahrhaftig! ich weiß dieser Frage nicht abzuheffen: Wäre Alexander noch bey Leben, wolten wir sie ihm auf diese Weise mitgeben, daß er sie zum ewigen Gedächtniß an die Säule Herculis thäte aufhengen. Wer diese abentheurliche Folge nicht einsiehet, der lasse sich beyzeiten den Staren stechen, oder an der Stirne eine Alder schlagen.

§ 33.

Drittens die
Lehre streitet

Nicht genug. Diese Lehre widerstrebet der Wahrheit, der Quantität, der Qualität des Himmels, wie ich wohlbedächtlich, Probe dessen, zu zeigen erbietig bin.

§ 34.

wider die un-
veränderliche
Wesenheit des
Himmels,

Wann der Himmel und Erden wie ein Apffel wäre, welcher, so er lang liegt, verwelcket; oder wie ein Zwiebel, da die Häutlein der innern verdorrten Pulpa nachfolgen; oder wie

ein Ey, wann es sich verzehret; oder wie eine kupferne Blase, in welche eine ungeschickte Baurenmagd etliche Beulen gestossen, konnte es wohl seyn, daß er irgendwo einen Schnap genommen. Aber das sind nichtige Gedancken, und abgeschmackte Träume, daß die Wesenheit des Himmels unveränderlich, ist jedermann, der nur ein bißgen in der Naturlehre bewandert ist, zur Genüge bekannt. § 36.

§ 35.

^{widder die} ^{Größe,} Von der Größe des Himmels, schreibt Baruch, (w) für Verwunderung auf: O Israel! wie groß ist das Haus Eures / und der Ort seines Besitzes? groß ist er / und hat kein End! Der Astronomen einhellige Stimme ist, daß die Sonne in Zeit einer Stunde 60000. teutsche Meilen in ihrem Lauff hinderlege, aus welchem die Größe des Himmels zu determiniren einem jeden frey steht. Etliche setzen seine Größe 10314085710, die Breite aber auf 36000000000. teutsche Meilen. Wir wollens unterdessen so lang glauben, biß die, so Kollhagen in seiner Alexandrischen Reise beschrieben, mit Briefen hernieder kommen, und Bericht der Gewißheit abgestattet haben. Nähere Nachrichten werden uns auch geben können; ein Wiston, ein Fontenelle, welche ihre Posten ins Firmament, mit Fr. Lana
Luft

Luftschiffen, Zweifelsfrey bald werden zu stand bringen.

§ 36.

dann ganz kan
er nicht sencken

Rathe nun, wer rathen kan,
ob sich der groſſe Himmel ganz,
oder nur zum Theil gebogen?

Nicht ganz: dann dieſes widerſtrebet der Figur,
§ 31. welches zu ſehen an einer Bleykugel, die
keine Grube bekommt, ſo groſſ als ſie ſelber.
Er müſte entweder einſchrumpfen, wie ein
Apfel, oder wie der Wein im Faß, wann er
lang lieget eondensiret werden in Ambitu.
Aber, wie weiß man das? Prob her. (x) Er
würde mit ſeiner Begreifung ſo wohl ſeine
eigene Würckungen verändern müſſen, als
auch andere Dinge zuſammen ſchräncken, daß
ſie die ihrige nicht nach Gebühr würden ver-
richten können. Daß aber dieſes Grundfaſch
ſeye, ſiehet jedermann, wann er nicht gegen
das einſtrahlende Licht der hellen Wahrheit, die
Augen zuſchließet. Was die Materie und
die

(x) Die guten Leute glauben, den Weiſheitsbaum ſamt
der Wurzel verſchlungen zu haben; ja bilden ſich ein,
wie Xenocrates bey Plutarcho, mit denen Sternen
eine Verbindnuß zu haben. Sie ſchreiben, ſie ſchwätzen
dieſes ſo in den Tag hinein, als wann es lauter Götter-
Sprüche wären. Mit ſchwätzen ſuchen ſie des Zuhörers
Gedanken zu zerſtreuen, deſſen Gemüth mit Vorſtellung
allerhand Lappalien an ſich zu ziehen, und den Kopf mit
vielen Mißdörren voll zu machen, biß ſich unvermuthet
aus einem Winkel durch einen frechen Creuzſprung
hervor machet der lügenhafte Schluß: ergo hat ſich der
Himmel geneiget.

Form des Himmels anbelanget, so behaupten die Anhänger Aristotelis, daß solche unveränderlich, incorruptibiles ex se, seyen. (y) Hätte er sich nun gebogen, so wäre er nicht mehr der alte Himmel; dann durch die Form, ist er ein natürlicher, vierfacher, runder, durchsichtiger Körper, so lang aber diese Form unveränderlich, so lang bleibt auch der Himmel unveränderlich. Per formam est id, quod est.

§ 37.

Zu dem können sie keinen Theil benennen, wo diese Senkung sich solle erreicht haben.

Nicht zum Theil: dann wo ist der Ort, sage an, guter Freund! wo ist er, da sich der Mittagscircul, oder der Mittelcrenß, oder die Himmels-Anglen eingebogen? nisi video, non credam. Wann der Himmel eine von Drath, oder Messing verfertigte Sphæra wäre, könnte es seyn, daß er ohngefähr vom Gesimbs gefallen, und die Circul verbogen hätte. Haben Copernicus, Stadius, Reinholdus, Regiomontanus von solchem Himmel geredet? Bin ich ihnen nicht entgegen: verstehen sie einen andern, so belieben sie mein Sentement darüber zu vernehmen

§ 38.

(y) Coelum est corpus simplex, Sphæricum, pellucidum, & morbem mobile. Non constat ex Elementorum concretionem, sumitusque speciatim pro corpore generationis corruptionis experte, estque quinta essentia quædam, ac mutationi ante destinatum tempus (quod pater æternus posuit) non obnoxium. Ita peripatetici.

Dieses wird
fernertweit dar-
gethan, aus den
üblen Folgen,
so daraus ent-
springen.

Wann dem also, wie denen
Herren geträumet, so müßten erst-
lich, die Gradus kleiner werden.
Wie beweisen sie mir dieses? Zwey-
tens hätten wir kürzere Tage,
Wochen, Jahre, als die Alten
gehabt; das ist eine harte Nuß, meine Herren!
wie stehts um die Zähne? Drittens folget
unumstößlich, daß wir wenigere Tage und
Stunden hätten, weilen sie von Minu-
ten, zu Minuten, abnehmen müßten.
(Peripheria, quo magis coarctatur, eo
brevior fit ambitus) Das wäre profitable,
und erwünscht für diejenigen, so der Verglei-
chung des Julianischen und Gregorianischen
Calenders mit Hoffnungsvollen Augen entgegen-
sehen; sie dürften nur die Zeit ermarren, es
würde von sich selbst abnehmen. Viertens,
müßten wir hitzigere Tage haben, und
würden allgemach uns wieder zu versehen
haben, es möchte der muntere Phæton, des
Fuhrwercks unerfahren, seine Pferde zu viel
tummeln, den Sonnenwagen unrichtig leiten,
und in vollem Gallop seine Stasse überfahren.
Wehe uns alsdann! wehe! Wann zu Syrach's
Zeiten (2) die Sonne mit ihren spizigen
Strahlen im Mittage die Erden solchergestalten
getrocknet, daß niemand für Hiß hat bleiben
können: wie vielmehr würde sie es anjeko thun,
da

(2) Sprach c. 27.

da sie dem Erdboden immer näher käme. (aa) Ben uns wenigstens hat es bisher nicht eingetroffen, indem die Hitze des Sommers noch wohl erträglich, die Kälte des Winters aber ziemlich empfindlich gewesen. Vielleicht aber hat sich die Sonne dermassen verschieben, daß sie so viel Hitze von sich nicht mehr hat geben können, als zuvor; oder ist gleich einem glühenden Eisen, welches, je kälter es wird, je näher muß gehalten werden, damit man seine Wärme spüret. Gelte, was gelten mag. Sed spectatum admissi vilum tencatis amici.

§ 39.

Fünstens, hätten wir; uns sehr zu besorgen, wegen der Luft. Aus einem Menschen, der ein Plätzlein von einem gevierdten Schuhe betritt, dringet eine viel Centner schwere Luftsäule von oben und allen Seiten zu, wie man
Durch

(aa) Für die Einwohner der Erdstrichen, die sich zwischen denen Polis und ihren Circulis polaribus befinden, wäre dieses einigermaßen erwünscht, anertwogen ihre Lage gegen die Sonne sich veränderte, die Kälte gemässigt würde, und die Holländer mehrer Wallfische fangen könnten. De facto scheint ihnen die Sonne zu gewissem Zeiten ganze 24. und mehr Stunden, aber nur von ferne, und in der niedere. Hingegen würden diejenige, so zwischen beyden Tropicis diß- und jenseits des Equatoris liegen, erstaunliche Hitz. ausstehen. Sie seynd de facto gegen der Sonne so gelagert, daß daselbst das ganze Jahr durch, Tag und Nacht gleich, oder fast ununmercksam ungleich seyn, weil die Sonne daselbst just über ihrem Kopf paralell, dann Seitwärts gegen Norden und wieder herüber Südwärts auf und untergeht; hat man in diesem Weltstrich einiger Orten zwey Sommer und zwey Winter.

durch unverwerfliche Versuche gefunden. Je mehr aber die Luft zusammen gedrückt wird, je schwerer wieget sie. Nun wann sich der Himmel näher zur Erden neiget; so drucket er die Luft mehr und mehr zusammen, und folglich kan die Luft, welche innerhalb unserm Leichnamb, und aufferhalb demselben ist, der obern die Balance nicht mehr halten. Wie bald kan es geschehen, daß sich der Wind, so in denen Herren Gehirn ohne Unterlaß blaset, einen leichten Schneider gewaltthätiger Weise mit sich wegtraget.

§ 40.

Wierdens ist
dieses Vorge-
ben der Natur
zu wider,

Aus diesem erhellet überflüssig, daß dieses Vorgeben der Natur so wohl, als Gottes Allmacht und Ordnung schnurgrad zuwider lauffe. Der Natur; dann sie muste violenta, und sofort an detrimenta destructionis von der Zeit leyden, und würde solchemnach nicht so viele Jahre in richtiger Ordnung geblieben seyn. Wie es der Allmacht Gottes widerstrebe, solle hernach berühret werden.

§ 41.

und der Qua-
lität des Himmels

Was für eine Bewandnus es mit denen Eigenschaften des Himmels habe, ist aus vorgedachtem abzunehmen, sonderlich ist die runde, § 21., die Unveränderlichkeit § 34. die vollkommenste Bewegung 2c. diese alle leyden Schaden, es seye

seye dann, daß in non rotunditate rotunditas, und an einem Circul (bb), der an etwelchen Orten eingebogen, gleiche runde seye: es seye dann, daß solche Krümme den Lauf der Sterne nicht hindere. 2c. Dato uno absurdo, dantur infinita: (cc) Hätten doch die neue Projectschmide ihre Geburt in dem ersten Baad ersäuffet, so würde das histeron proteron bey ihnen nicht Platz genommen haben, und sie sofort den Gaul beyh Schweiß aufgezäumet. So gehts, wann die von unbändigen Leidenschaften erhitzte Einbildungskraft mehr als die Liebe zur Wahrheit den Meister spielet. Transierunt rubiconem.

§ 42.

endlich wider
Gott selbst, Dieses Hirnlose Geschwätze
widerstrebet der Allmacht und
Ordnung Gottes § 40. Ich hab
oben 14. Erwähnung gethan, wie daß Gott
absolute nicht unmöglich seye, solcher Neigung
entweder zuzulassen, oder gar zu befördern;
allein in hac providentia ist es hart darzuthun.
Gedult! der Ausschlag wird es geben,

§ 43.

(bb) Ein Circul ist eine gerade Linie, welche sich auf der Ebene um einen festen Punct beweget, von welchem Mittelpunct alle bis zum Umkreiß gezogene Linien einander ganz gleich sind.

(cc) Illa inclinatio esset signum potentiae passivae; hæc vero a principio interno oritur, scilicet e materia fluxibilitate, & qualitatum Elementi Contrarietate; cum tamen cælum juxta plurimas habeat partes omnes homogeneas,

dann es folgte
daß er nicht al-
les gut gemacht
hätte.

Die Werke der allgewaltigen
Hand Gottes, sind lauter voll-
kommene Werke (dd), Werke der
unendlichen Weisheit und Allmacht.

Würde aber der Himmel nach und nach sencken,
so folgte unwiderprechlich, daß Gott nicht alles
gut gemacht hätte. (ee) Die Vollkommenheit
eines Dings bestehet in dem, daß nichts an seinen
wesentlichen Theilen verändert werde; sollte nun
der Himmel sich biegen, so würde er verändert,
und mithin seiner Vollkommenheit benommen.
Die gute Engel werden darum gut genennet,
weilen sie die Güte, darinn sie anfänglich
erschaffen worden, behalten haben. Wie sollte
sie dann nicht auch der Himmel behalten, der
keinen freyen Willen, keine Vernunft hat. (ff)
Ist vielleicht der Himmel wie eine Bestung,
welche die Kinder aus Kartenblätter aufbauen?
langsam! sperret das Maul nicht zu weit auf.

§ 44.

Daß er nicht
alles mit seiner
Gegenwart be-
leuchte,

Man bekennet GOTT als den
allwaltenden Schöpfer, der alles
trägt mit seinem Wort. Diese
Aufschneider aber machen ihn zu
einem müßigen Betrachter derer Dinge, der
gleich

(dd) Vidit Deus, quæ fecerat, & erant valde bona. In
Genesi.

(ee) In fine videbitur, cuius toni.

(ff) Adstruxerunt quidem antiqui cælo animam; Avicenna
phantasticus phantasiam, simplicius nimium simplex etiam
auditum affinxit & visum, sed sine ratione.

gleich einem Baumeister, nachdem der Bau zu Stande gekommen, davon gehet. Wo ist er aber hingegangen? so gar weit muß nicht seyn: so er alles trägt mit seinem kräftigen Wort (gg) kan er so weit nicht seyn. So er alles in allem würcket, nach dem Rathe seines Willens (hh) noch bis jekunder, muß er nicht davon gegangen seyn? sehet! sehet! ihr habt das Beyl gar zu weit geworfen.

§ 45.

mit seiner All-
macht erhal-
ten,

GOTT hat den Himmel können durch das Wort herfür bringen, wie sollte er ihn dann nicht in seinem Statu quo, erhalten, und endlich durch das Wort wieder umstossen. Vermag er dieses, was bedarff er dann zu wacklen, schütteln und rütteln, damit er falle. Ey! ey! beissen sie sich doch auf die Zunge, damit sie ein andermal Flüger reden, und nicht ohne Raison GOTT zu einem ohnmächtigen Herrn machen.

§ 46.

und ordentlich
regiere,

Ich rede in Wind, sie fahren fort, machen aus ihm einen Gott der Unordnung, da er doch alles ordentlich gemacht. Wie blind, wie ungereimt, ja wie gottloß, endlich gar zum Lügner. Warum solt er sonst bey Jeremia sich beruffen, und darwider sagen (ii): Halte ich meinen Bund nicht

(gg) Hebr. I. 3.

(hh) Ephes. I. 11. 1. Corinth. XII. 6. Ioif. 6.

(ii) Ierem. XXXIII. 28.

nicht mit Tag und Nacht, noch die Ordnung
des Himmels und der Erden. Easterhafte,
Verabscheuungswürdige Folgen!

§ 47.

Sie führet zum
Atheismo.

Sehen sie, bescheidene Leser!
wohin die ausgelassene, übermü-
thige Freyheit zu reden, zu dencken
endlich herführe; Sie unterdrückt die natür-
liche Erkenntnis Gottes, und leitet solche
ihrer Einbildung nach, gerade dahin, daß sie
nicht nur vor alberne Einfalt halten, was
wir glauben heissen, sondern auch ihre Wissen-
schaften mißbrauchen, und durch schicklich
angebrachte nichtswerthe Vernunftschlüsse in
so weit es möglich, auch andere übertölpeln,
daß sie an keine vorsichtige Allwissenheit
Gottes, glauben: Sie verführet junge Leute
daß sie mit dem puren Naturalismo zufrieden,
nichts als Raisonerl werden, ja oft ohne
Raison, wo nicht mit dem Mund und der
Feder, doch im Herzen sprechen: Es ist kein
GOTT. Dann ein ohnmächtiger Gott,
§ 45. ein Gott der Unordnung, § 46. ein
Gott der Unwahrheit, ist kein GOTT.
Ists wohl möglich, daß ein vernünftiger
Mensch, solche unvernünftige Meynung sich
solte befallen lassen? GOTT, der auch
schon in den alten Weltweisen den Freygeist
mit erbärmlicher Blindheit nach Zeugniß des
Apostels, zu ihrem ewigen Unheil, gestraft;
läßt aus besondern, anbettenswürdigsten
E 2 Absich-

Absichten, solche Leute zu Narren werden, zu eben der Zeit, da sie sich düncken, die erste Klüglinge der Welt zu seyn.

§ 48.

Eine kurze
Wiederholung
meiner Beweg-
gründe,

Fort! fort! packet ein mit eurer verworrenen Waare! der Himmel kan sich nicht biegen, quoad qualitatem, § 41. Betrachten wir causam materialem, formalem, finalem, efficientem, so scheint überall der Widerspruch hervor: er kan sich nicht biegen, was folget; ergo sollen wir uns zu ihm biegen, und in ergötzlicher Erbaulichkeit betrachten, als ein Werck, so uns zeigt, daß ein G D E E seye, dessen Allmacht zu kindlicher Furcht; dessen Güte, zu herzlicher Liebe; und dessen Weisheit zum besten Vertrauen uns bewegen solle.

§ 49.

Der Autor
dittet, ihm nicht
zu verüben,
wann er viel-
leicht etwas
empfindliches,
geredet,

Wäret ihr doch zu Hause geblieben, so wäret ihr Astrologi verblieben, und vielen Irrthümern wie gedacht, würde hiedurch der Weg verhauet worden seyn. Allein quandoque bonus dormitat Homerus: Auch ein Auge siehet bißweilen zu viel, und hundert dargegen schlafen mit einander ein. Brüstet euch nicht über mein Verfahren: ihr habt selbst den Stoff zu eurer wohlverdienten Verz-

Verhöhnung, so häufig dargeboten, daß ein jeder Schneider, wann er schon kein besonderer Künstler wäre, und sich öfters verschnitten hätte, noch Zeugs genug übrig finden würde, ein Kleidlein zusammen zu stücken, in welchem, ihr zum Spott der gelehrten Welt darge-
stellet würde.

§ 50.

und wie er ver-
nünftige Leser
mit schuldig-
stem Respect
verehret, also
verachtet er
mit helden-
müthigem
Geist die tum-
me und bissige
Boilas.

Ich appellire zum Richterstuhl
der Wahrheit und Liebe, und
stelle zur unpartheischen Einsicht
meine Gedancken jedermann unter
die Augen: urtheilen meine Leser,
mit Vernunft, bleibe ich ihnen
verbunden: urtheilen sie aber ohne
Vernunft; so finden sie auch
ihre Richter: Wiewohl, da ich
nach dem Urtheil der Unverständi-
gen, nach Leuten, die nur ein Echo anderer
sind; die ohne gesunde Denckungskraft,
wie einer ohne Kopf reden, nichts frage;
sondern mir es für ein nicht geringes Lob
halte, wann ich von ihnen verachtet werde,
(dann, weil ein jeder nach seinem Be-
griffe, der von Hauß aus bisweilen sehr
schlecht ist, urtheilet, so wäre mir leyd,
wann ich derjenige wäre, den sie für etwas
ansehen) so kan mir gleich viel gelten,
wann sie sich für grosse Helden, oder

Maulaffen achten, und aus Irrthum darüber
vergnügen: weil sie doch keiner andern
Glückseligkeit fähig sind, so will ich
ihnen diese elende Freude gar
gerne gönnen.

E N D E.

Buchbinder-L
Nikola
Dorfland

Lange, Johann Peter.

Democritus ridens

Augusta Vindelicorum 1754

L.eleg.m. 235

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10575972-3

VD18 1443637X-001